

Flerpråklig praksis på Internett

En studie av kodeveksling i et diskusjonsforum

Margaret Egeberg

Master i digital kommunikasjon og kultur

HØGSKOLEN I HEDMARK

2013

Forord

Endelig! Arbeidet du nå holder i hendene er et resultat av mitt studium i Master i digital kommunikasjon og kultur ved Høgskolen i Hedmark. Som andre masterstudenter før meg har jeg fått erfare at vegen frem til et ferdig produkt kan være lang, men endelig har jeg en ferdigstilt oppgave å vise frem. Vegen har vært utfordrende, lærerik, tidvis frustrerende, men veldig spennende og givende. Jeg er glad for endelig å kunne vise dere, familie, venner og kollegaer hva jeg har jobbet med.

Men - jeg hadde ikke kommet til dette punktet uten god hjelp og støtte fra flere rundt meg. Først og fremst, takk til min veileder, professor Lars Anders Kulbrandstad ved Høgskolen i Hedmark, for kyndig og god veiledning, og for oppmuntrende ord. I skriveprosessen er det lett å gå seg litt vill, men med din veiledning har jeg forhåpentligvis unngått å spore helt av.

Tusen takk til Jamila Zia for super hjelp med oversettelsen. Jeg setter så stor pris på hjelpen du gav meg!

Til mine medstudenter - takk for alle samtaler, både de faglige og de trivielle. Hvem vet vel bedre hva dette dreier seg om enn dere?!

Til mine kollegaer i kultursektoren i Elverum kommune - dere er en herlig gjeng som gir meg både utfordringer og energi.

Til Ane og Turi, som begge var sporty, og stilte opp som korrekturlesere helt på tampen!

Til Eskil og Lovise - dere er de mest fantastiske distraksjoner en mamma kan ha! Til Kjetil - du har støttet og oppmuntret meg. Du har holdt ut maset mitt, lest utkast og trøstet når det har vært behov for det. Tusen takk!

Til slutt vil jeg rette en stor takk til alle deltakerne på forumet! Denne oppgaven hadde ikke kunnet bli til uten skaperne av materialet som ligger til grunn for dette arbeidet.

Margaret Egeberg

Elverum, november 2013

Innhold

FORORD	2
SAMMENDRAG	6
ABSTRACT	7
TABELL- OG FIGUROVERSIKT	8
1. INNLEDNING	9
1.1 BAKGRUNN OG BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA	9
1.2 DEN PAKISTANSKE INNVANDRERBEFOLKNINGEN I NORGE.....	10
1.3 DESI OG SPRÅKSITUASJONEN I NORGE	11
1.4 OPPGAVENS PROBLEMSTILLING.....	13
1.5 VIDERE PROGRESJON.....	15
2. METODE	17
2.1 KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE	17
2.2 HERMENEUTIKK	18
2.3 UTVALG	20
2.3.1 Deltakerne og språket i materialet.....	22
2.4 KILDEKRITIKK.....	22
2.5 TILGJENGLIGHET	24
2.6 ETISKE OVERVEIELSER	24
2.7 OPPSUMMERING	27
3. RAMMER FRA TIDLIGERE FORSKNING OG TEORIUTVIKLING	28
3.1 BAKGRUNN OG TIDLIG HISTORIE - FLERSPRÅKLIGHET OG KODEVEKSLING.....	29

3.2	FORSKNING OM SKRIFTLIG KODEVEKSLING	31
3.3	KODEVEKSLING I DATAMEDIERT KOMMUNIKASJON OG I FORUM	33
3.4	TEORIUTVIKLING.....	34
3.4.1	<i>Elektronisk språk</i>	34
3.5	OPPSUMMERING	38
4.	TEORI.....	39
4.1	BEGREPET KODEVEKSLING.....	39
4.2	KODEVEKSLING KONTRA ANDRE SPRÅKKONTAKTFENOMENER	40
4.3	TILNÆRMINGSMÅTER TIL KODEVEKSLING.....	43
4.4	KODEVEKSLINGENS FUNKSJONER.....	46
4.4.1	<i>Kodeveksling - et uhensiktsmessig grep?</i>	47
4.4.2	<i>Uttrykke tilhørighet</i>	48
4.4.3	<i>Forsterke et budskap og unngå misforståelser</i>	49
4.4.4	<i>Situasjonelle, metaforiske og konversasjonelle vekslinger</i>	50
4.4.5	<i>Markedness Model</i>	52
4.4.6	<i>Markerte, umarkerte og konvensjonaliserte valg</i>	53
4.4.7	<i>Å skille markerte valg fra umarkerte valg</i>	54
4.4.8	<i>Markerte valg og høflighet i datamedierte diskurser</i>	55
4.4.9	<i>'Vi' - i motsetning til 'de'</i>	55
4.4.10	<i>Kritikk av forholdet mellom 'vi'- og 'de'-koden</i>	56
4.5	OPPSUMMERING	57
5.	KORPUSET	59
5.1	OM MATERIALET	59
5.2	SKILLE MELLOM DE ULIKE SPRÅKENE I OPPGAVEN.....	62

6. ANALYSE	64
6.1 KODEVEKSLING I ET FORUM	65
6.1.1 <i>Sammenfatning</i>	69
6.2 SPRÅKLIG MANGFOLD	69
6.3 KODEVEKSLING OG TEMA	70
6.4 KODEVEKSLINGENS FUNKSJONER.....	80
6.4.1 <i>Tonen i forumtrådene</i>	81
6.4.2 <i>Sitering</i>	83
6.4.3 <i>Å forsterke budskapet</i>	87
6.4.4 <i>Verdildning</i>	88
6.4.5 <i>En språklig identitet</i>	91
6.5 DELTAKERNES OG HYPPIGHETEN I KOMMUNIKASJONENS BETYDNING FOR KODEVEKSLING	93
6.6 OPPSUMMERING AV ANALYSEKAPITLET	99
7. DRØFTING AV FUNNENE OG AVSLUTTENDE KOMMENTARER	102
7.1 SVAR PÅ PROBLEMSTILLINGEN	102
7.2 VIDERE FORSKNING.....	106
REFERANSELISTE	108
VEDLEGG 1 - NSD	116
VEDLEGG 2 - INFORMASJONSSKRIV	118
VEDLEGG 3 - LÅNORD I KORPUSET	119

Sammendrag

Denne oppgavens formål er å se nærmere på hvordan flerspråklige benytter sine språklige ressurser i et diskusjonsforum. I denne studien ser jeg nærmere på hvordan deltakerne i forumet anvender kodeveksling når de kommuniserer sammen. Jeg undersøker hvilke språk deltakerne i forumet benytter seg av, og i hvilken grad de gjør dette. Videre forsøker jeg å få en forståelse for hvilke funksjoner kodevekslingen kan ha, og om faktorer som tema, antallet deltakere og hyppigheten i innleggene har betydning for kodevekslingen.

Teoretiske tilnærminger til problemstillingen og forskningsspørsmålene inkluderer sosiolingvistiske emner som to- og flerspråklighet og kodeveksling. Jeg har i oppgaven valgt å begynne med en fremstilling av den pakistanske innvandrerbefolkningen i Norge og deres språksituasjon i dag. Videre gir jeg et innblikk i hvordan forståelsen for flerspråklighet og kodeveksling har vært, og har utviklet seg. Det har i denne sammenheng også vært behov for å trekke et skille mellom kodeveksling og andre språkkontaktfenomener. Deretter har jeg gjort rede for teorier som har preget og preger kodevekslingsforskningen i dag.

For å kunne besvare den overordnede problemstillingen og forskningsspørsmålene har jeg gjort et utvalg på åtte forumtråder hentet fra nettstedet Desi.no. Utvalget er gjort på bakgrunn av en kvalitativ og metodisk tilnærming til forumet. Til sammen består materialet av 229 foruminnlegg, produsert av 110 unike brukere.

Funnene i denne oppgaven viser at deltakerne bruker sine språklige ressurser på mange ulike måter. Hvorvidt det kodeveksles eller ikke, og i hvilken grad, ser ut til å avhenge av flere faktorer. Kodevekslingen påvirkes bl.a. av tema, antallet deltakere og formålet med kommunikasjonen. Samtidig må kodevekslingen forstås og tolkes ut fra en samfunnsmessig kontekst.

Abstract

This thesis aims to examine how multilingual use their linguistic resources in a discussion forum, by examine how the participants use code-switching when they communicate. I examine which languages the participants uses, and the extent to which they choose to code-switch. Moreover, I try to get an understanding of what features code-switching can have, and if factors as theme, number of participants and frequency of posts is significant for code-switching .

Theoretical approaches include subject such as bilingualism and multilingualism and code-switching. I have chosen to give a brief outline on the Pakistani immigrants in Norway and their language situation today . Furthermore , I give an insight into how the understanding of multilingualism and code-switching has evolved during approximately the last 60 years. Then I explain theories that have influenced and still characterize research in code-switching today. There has also been necessary to draw a distinction between the code switching and other language contact phenomena.

My method of choice has been to conduct qualitative analysis on forum threads collected from the website Desi.no. The forum threads are selected on a basis of a methodical approach. Taken together, the material consist of eight forum threads, which enclose 229 forum posts, produced by 110 unique participants.

The findings of this study show that participants use their linguistic resources in multiple ways. Whether they code-switch or the choose not to, seems to depend on several factors. Code-switching is affected by the overarching theme, number of participants and the purpose of the communication, as well as by the external context.

Tabell- og figuroversikt

Tabeller

Tab. 6.1 Kodevekslinger per innlegg

Tab. 6.2 Forholdet mellom antallet deltakere og forekomsten av kodeveksling

Tab. 6.3 Over hvor lang periode er innleggene i forumtråden produsert

Figurer

Fig. 2.1 Den hermeneutiske sirkel

Fig. 2.2 Den aletiske sirkel

Illustrasjoner

Ill. 6.1 Skjermdump fra VGs nettsider, 15.04.13

1. Innledning

Som det fremstår av tittelen på denne masteroppgaven, vil denne oppgaven ta for seg flerspråklig aktivitet på et diskusjonsforum, med et særlig fokus på kodeveksling. Denne oppgaven er blitt til i en tid da de digitale mediene står sterkt i det norske samfunnet og i store deler av verden for øvrig. Et viktig element ved de digitale mediene er de mange kommunikasjonsplattformene. De digitale mediene har muliggjort for mennesker å kommunisere sammen raskere enn tidligere og uavhengig av fysiske hindringer. Åpenheten som også preger mange av de ulike kommunikasjonsplattformene skaper rom for nye møter, der personer kan møtes, også på tvers av språk og kultur.

I dette innledningskapitlet vil jeg først si noe om bakgrunnen for valg av tema. Deretter vil jeg se på en gitt gruppes innvandring til Norge og deres språksituasjon i dag. Til slutt vil jeg presentere problemstillingen og forskningsspørsmålene mine.

1.1 Bakgrunn og begrunnelse for valg av tema

Denne oppgaven søker å forklare nærmere hvilke funksjoner kodeveksling har blant flerspråklige i et skriftbasert nettmedium. Oppgaven gjør dette på bakgrunn av et materiale innhentet fra forumet på nettstedet Desi.no.

Verden har i løpet av det siste århundret opplevd flere store folkeflyttinger og Norge er i dag et flerkulturelt samfunn. Der mennesker møtes, møtes også kulturer og språk. Samtidig har de digitale medienes inntog gitt menneskene flere "møteplasser". "Verden er blitt mindre", er noe man kanskje har hørt? Med det menes det ikke at jorden har minsket i en fysisk størrelse, men avstandene mellom mennesker er blitt kortere grunnet at de digitale mediene har åpnet for at vi kan kommunisere med hverandre uavhengig av tid og rom.

I Norge er det beregnet at 93 prosent av alle husholdninger har tilgang til Internett hjemme og at 63 prosent av hele befolkningen benytter seg av sosiale nettsamfunn (SSB, 2012). De digitale mediene åpner altså sådan for møter mellom mennesker, mellom kulturer og språk.

Denne masteroppgaven er blitt til som en del av mastergraden digital kommunikasjon og kultur. I løpet av studiets første år fikk jeg en særlig interesse for modulene "Språk og sjanger i digital kommunikasjon" og "Kommunikasjon i det flerkulturelle samfunnet". Jeg

har i tillegg en fagbakgrunn som lærer og lang fartstid i kulturarbeid med flerkulturell ungdom, og det var med utgangspunkt i dette at temaet for denne masteroppgaven ble valgt.

En særlig oppmerksomhet for fenomenet kodeveksling, gjorde at jeg ønsket å undersøke nærmere hvordan kodeveksling benyttes blant flerspråklige i digitale medier. For å gjøre dette har jeg valgt å se nærmere på og analysere et utvalg forumtråder, hentet fra et nettsted rettet mot minoriteter i Norge. I oppgaven har jeg valgt en kvalitativ forskningsdesign, med grundige analyser av teksten i forumtrådene. Men jeg vil også benytte kvantitative data for å støtte opp om og underbygge funnene i materialet.

1.2 Den pakistanske innvandrerbefolkningen i Norge

Ordet *desi* er hentet fra Sanskrit. "Des" betyr "region, provins, land" og ordet *desi* har derfor fått betydningen "en fra vårt land" (Urban Dictionary, s.a.). Ordet *desi*¹ brukes om personer fra de sørlige deler av Asia, men i hovedsak om personer fra India, Pakistan og Bangladesh. Pakistanere utgjør den største ikke-europeiske innvandringsgruppen i Norge, og derfor er det denne gruppen jeg vil fokusere videre på i denne innledningen. Finn Aarsæther (2009) viser til at det bor om lag 25 000 mennesker med pakistansk bakgrunn i Norge i dag, mens SSB opererer med at det per 1. januar 2013 er 33 634 norsk-pakistanere i Norge, hvorav 18 440 er innvandrere og 15 194 er norskfødte etterkommere (SSB, 2013a).

De første pakistanere kom til Norge på slutten av 1960-tallet som arbeidsinnvandrere. I hovedsak bestod denne gruppen av yngre menn som ønsket et midlertidig opphold for å tjene penger til familien, for deretter å flytte tilbake til hjemlandet. I Norge fikk de betegnelsen fremmedarbeidere. Siden innføringen av fremmedloven av 1927, hvor arbeidstillatelse ble gitt på grunnlag av en "arbeidsmarkedsmessig vurdering", ble arbeidstillatelser "nærmest rutinemessig innvilget så fremt det ikke var politimessige hindre for det" (NOU, 2004). I begynnelsen av 1970-årene økte antallet arbeidsimmigranter i et eksplosivt tempo, bl.a. som følge av at Danmark innførte innvandringsstopp (Kildekritikk, 2013a).

Pakistanere som kom til Norge fikk gjerne de tyngste og dårligst betalte jobbene, og de opplevde både språkproblemer, nye regelverk og et vanskelig boligmarked, noe som gjorde de første årene svært vanskelig for mange. I løpet av første halvdel av 1970-tallet økte antallet fremmedarbeidere i et stort tempo, og i 1975 innførte også Norge innvandringsstopp.

¹ En *desi* - flere *desis*

Denne ble i utgangspunktet innført som en midlertidig innvandringsstopp, men er senere blitt forlenget til *inntil videre* og gjelder fremdeles per i dag (NOU, 2004). Innvandringsstoppen gjorde det vanskeligere å pendle mellom Norge og hjemlandet, og som en følge av dette valgte mange av de som kom på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet å bosette seg i Norge. Innvandringsøkningen blant pakistanere i Norge etter 1975 skyldes i stor grad familieforeninger (Kildekritikk, 2013a).

De fleste innvandringsgruppene i Norge i dag kjennetegnes ved at de gjerne vil bo sentralt og tett. Nesten alle innvandrere fra Pakistan bor i byer og tettsteder, tilknyttet de mest sentrale kommunene (SSB, 2013b). Aarsæther (2009) oppgir at om lag 75 prosent av alle norsk-pakistanere er bosatt i Oslo eller i nærheten av Oslo, mens SSB viser at det faktisk er så mange som 83 prosent av denne innvandringsgruppen som bor i Oslo og Akershus (SSB, 2013b). Dette gjør pakistanere til en av de mest konsentrerte gruppene av innvandrere i Norge.

1.3 Desi og språksituasjonen i Norge

Pakistanere, og da spesielt andregenerasjons norsk-pakistanere, fremstår som godt integrerte i det norske samfunnet (Kildekritikk, 2013a). Samtidig opprettholder mange gode og sterke bånd til hjemlandet, og mange har tett kontakt med familie og slekt der. Den store og relativt tette befolkningen av norsk-pakistanere, bundet sammen med sterke bånd til familie og hjemland, gir norsk-pakistanere gode muligheter for å opprettholde, pleie og bevare sin kultur, sin religion og sitt språk. Jeg vil i den følgende delen komme med en nærmere gjennomgang av språkernes rolle i Pakistan og India, for å skape en forståelse for hvilken betydning disse språkene har for desis i Norge i dag.

I India i dag er det offisielle språket hindi, mens det i Pakistan er urdu som har den offisielle rollen. I begge landene har også engelsk status som et offisielt språk (Kildekritikk, 2013b). Selv om forskjellene mellom talt hindi og urdu er liten, spesielt på et uformelt nivå, skiller de seg fra hverandre skriftlig ved at urdu skrives med arabisk skrift, mens hindi benytter skriftsystemet devangari (Kildekritikk, 2013c).

De små forskjellene mellom talt hindi og urdu skyldes at de opprinnelig var ett felles språk. I dag er fremdeles hindi og urdu såpass like at en som snakker urdu fint kan følge med i en samtale på hindi, eller omvendt (Aarsæther, 2009). Både urdu og hindi stammer fra en form

for muslimsk standardvariant av hindi. I begynnelsen av 1800-tallet oppstod det så en bevegelse som søkte å skrive hindi med indisk skrift og rensede det for fremmede elementer. "Det endte med at denne rensede og indianiserte varianten fikk betegnelsen høyhindi [...], men i dag sier man bare hindi. Det opprinnelige standardspråket fikk navnet urdu og utviklet seg mer og mer til å bli et særsmål for Sør-Asias muslimer" (Thiesen, 2009). Dette skillet mellom urdu og hindi gjaldt likevel nesten bare skriftspråket. Talespråket tok en mellomform mellom hindi og urdu, og forstås av ca. 500 millioner mennesker verden over. I 1947 fikk India sin uavhengighet, og hindi ble valgt til nasjonalspråk. I Pakistan gjorde muslimene urdu til det offisielle språket (ibid.)

Hindi er i dag morsmålet til mellom 200 og 350 millioner mennesker, avhengig av hvor snevert eller hvor bredt man definerer språket (Thiesen, 2009). Det estimeres at urdu har rundt 104 millioner brukere på verdensbasis (Ethnologue (s.a.); Omniglot (s.a.)). Dette inkluderer også de som lærer urdu som sitt andrespråk. På grunn av den flytende grensen mellom urdu og hindi, hevdes det at så mange som 600 millioner mennesker kan forstå en enkel talt urdu (Kristiansen, 2009).

Til tross for at urdu regnes som Pakistans nasjonalspråk har kun åtte prosent av Pakistans befolkning urdu som sitt førstespråk. De aller fleste har derimot god kjennskap til språket som sitt andre- eller tredjespråk. Mer utbredt er derimot *panjabi* (også skrevet *punjabi*) som snakkes av om lag halve befolkningen i Pakistan og i deler av India (Kildekritikk, 2013d). Til tross for dets store utbredelse har ikke språket noen offisiell status i Pakistan. Derfor finner man heller ikke panjabi brukt i formelle sammenhenger, som ved utdanningsinstitusjoner eller i aviser.

I flere andre land, inkludert Norge, snakkes panjabi som et minoritetsspråk. I Norge regner man med at de aller fleste av de i overkant 32 000 pakistanske innvanderne, som gjør dem til den tredje største gruppen av innvandrere i landet², har panjabi som morsmål (SSB, 2013c). Til tross for dette viser tall at de likevel oppfatter urdu som sitt førstespråk. I grunnskolen i dag får 3.6 % av elevene, noe som utgjør i overkant av 22 000 personer (SSB, 2013d), morsmålsopplæring, og tall fra SSB (2011a) viser at 1981 av disse, hvorav hele 1489 i Oslo, får opplæring i urdu (SSB, 2011b). Ingen elever får opplæring i panjabi. Hvorfor er det slik?

²Det er kun Polen og Sverige som har større innvandring til Norge enn Pakistan.

Det vil være naturlig å tenke seg at språkernes rolle, urdu og panjabi, i hjemlandet har betydning for bruken rundt om i verden. Mens panjabi hele tiden har fungert som et uformelt språk, beregnet for hjemmearenaen, har urdu hatt og har en formell rolle. I all offentlig kommunikasjon har urdu (eller engelsk³) vært brukt, og språket har derfor vært tillagt en høyere status og en nytteverdi. Selv om panjabi er det største talespråket i Pakistan foregår lese- og skriveopplæringen på urdu. "Foreldre av pakistansk herkomst i Norge er opptatt av at barna skal lære urdu. Som offisielt skriftspråk, skolespråk og mediespråk i Pakistan, assosieres urdu med utdanning og framgang" (Aarsæther, 2009, s. 67). Også religionsmessig har urdu vært sentralt, da dette språket har vært sterkt forbundet med islam. I moskeen lærer barna urdu og noen av de største verkene i islamsk litteratur er oversatt eller skrevet på urdu. Anslagsvis 96.4 % av Pakistans befolkning er muslimer (PewResearch, 2012), og urdu blir således et viktig språklig redskap i deres religionsutøvelse. Urdu har derfor etter all sannsynlighet en sterk stilling i mange pakistanske hjem i Norge.

1.4 Oppgavens problemstilling

Jeg ønsker videre i denne oppgaven å se nærmere på språkpraksisen blant flerspråklige, og da med et spesielt fokus på kodeveksling, med bakgrunn i materialet fra nettforumet Desi. Jeg antar med dette at forumbrukerne er tospråklige (eller flerspråklige), og at kodevekslingen ikke bare oppstår tilfeldig, men at den er en viktig og strategisk samtaleressurs. Mitt spørsmål og oppgavens problemstilling er derfor som følger:

Hvordan bruker flerspråklige sine språklige ressurser inne på et diskusjonsforum?

På bakgrunn av den overordnede problemstillingen stiller jeg følgende forskningsspørsmål:

- Hvilke språk kodeveksles det mellom, og hvor hyppig forekommer kodevekslingen?
- Er det mer kodeveksling når det kommuniseres om visse temaer enn om andre?
- Hvilke funksjoner kan det se ut til at kodevekslingen har?
- Har antallet deltakere og hyppigheten i diskusjonen betydning for kodevekslingen?

³ Engelsk har spilt en viktig rolle blant den utdannede eliten i både Pakistan og India.

Ved hjelp av forskningsspørsmålene søker jeg å avgrense og presisere problemstillingen. Forskningsspørsmålene legger føringer, både for hva man skal ha fokus på, og for valg av teori og forskningsmetode. Et forskningsspørsmål bør være presist stilt, det bør være nyttig i den forstand at det en kommer frem til kan benyttes videre og at spørsmålet kan bidra til ny kunnskap, og det bør la seg besvare. I denne oppgaven ønsker jeg å se nærmere på, beskrive og forstå et fenomen blant flerspråklige, og forskningsspørsmålene er rettet på en slik måte at de skal bidra til nettopp dette.

Johansen (2007) forteller i sin masteroppgave at det er gjort flere tidligere studier av nettsteder som retter seg mot innvandrere, eller etterkommere av innvandrere. Alle disse studiene har supplert sitt nettmateriale enten med intervjuer av nettstedenes brukere og/eller med feltarbeid i målgruppa for nettstedet. Der funnene fra nettmaterialet sammenfaller med intervju og/eller feltmateriale bekrefter dette nettkildene, og kobler tilkoblet og frakoblet liv sammen. Jeg har valgt å ikke supplere korpuset i denne oppgaven med intervjuer eller kilder. En mulighet kunne vært å kontakte et utvalg av deltakerne gjennom forumet, men jeg har i denne oppgaven valgt å la datamaterialet innhentet fra forumet få tale for seg selv. På denne måten fungerer oppgaven i seg selv som en utforskning av forumet som kilde, samtidig som jeg har måttet være veldig bevisst på hva denne kilden kan og hva den ikke kan svare på.

Det første forskningsspørsmålet kan være med på å fortelle noe om deltakernes felles språklige kompetanse. Ulike nettsteder utvikler ulik språkbruk, og de ulike språkene i bruk i korpuset kan si noe om deltakerstrukturen, hvem det er som deltar og hvilken status de ulike språkene har. Spørsmålet kan også bidra til å si noe om i hvilken grad kodeveksling er et utbredt fenomen. Det er likevel viktig å merke seg at mitt utvalg av forumtråder er styrt av min problemstilling, og jeg gir dermed ikke et helhetlig bilde av forumet som fenomen. Det er viktig at leseren har dette i bakhodet gjennom oppgaven. Siden de ulike forumtrådene er valgt ut på bakgrunn av deres kvaliteter, der kriterier som nok innlegg og funn av kodeveksling har vært avgjørende, egner ikke oppgaven seg til å si noe om i hvilken grad kodeveksling er et utbredt fenomen på hele forumet. Det er likevel av betydning å vite hvor hyppig kodevekslingen opptrer i hele korpuset og ikke minst i de ulike forumkategoriene, for å kunne besvare de resterende forskningsspørsmålene.

Mange av deltakerne på forumet deler en felles kulturell og språklig kompetanse. Er det slik at dette fellesskapet legger visse føringer for i hvilke situasjoner det kodeveksles eller ikke? I det andre forskningsspørsmålet spør jeg derfor om det er mer kodeveksling om det kommuniseres rundt visse temaer enn om andre.

Forumpostene blir ikke til i en løsrevet situasjon. Til tross for at brukere kan skrive og poste tråder uavhengig av hverandre, tid, sted og rom, skrives postene i en kontekst som både legger bånd på deltakerne og skaper visse retningslinjer. Kodevekslingen kan brukes både for å følge og for å bryte disse retningslinjene - den har en funksjon. Gjennom det tredje forskningsspørsmålet vil jeg se nærmere på hvordan deltakerne bruker sine språkressurser inne på forumet og på denne måte få et innblikk i noen av funksjonene kodeveksling kan ha.

Gjennom det fjerde og siste forskningsspørsmålet studerer jeg hvorvidt og på hvilken måte antallet deltakere og hyppigheten i kommunikasjonen kan legge føringer for kodevekslingen. I enkelte av trådene oppleves deltakerne som flyktige og de færreste bidrar med mer enn ett innlegg. Andre tråder igjen domineres av to-tre brukere. Noen tråder har startet opp og blitt avsluttet i løpet av få timer, enten i mangel på respons fra andre deltakere eller fordi samtalen har nådd sin ende, en naturlig avslutning. Mens andre tråder ser ut til å være av en sådan "allmenn" interesse at forumbrukerne henter dem opp igjen og besvarer dem gang på gang, til tross for at tråden har ligget latent over en lengre periode. Synkron kommunikasjon innehar flere muntlige trekk. Betyr dette at funnene av kodeveksling øker? Hva gjør flere deltakere i en og samme diskurs med funn av kodeveksling? Forholder man seg i større grad til et lingua franca, eller benyttes kodeveksling mer aktivt for å ekskludere enkelte deltakere?

1.5 Videre progresjon

I kapittel 2. *Metode* tar jeg for meg den metodiske tilnærmingen og forståelsen av forskerrollen. Jeg gjør rede for og diskuterer utvalget, kildekritikk og etiske overveielser. Gjennom kapittel 3. *Rammer fra tidligere forskning og teoriutvikling* viser jeg til hvordan synet på og forskning om flerspråklighet og kodeveksling har utviklet seg, og jeg gjør rede for tidligere forskning på kodeveksling i skriftlig datamediert kommunikasjon. I teoriutviklingen presenterer jeg et redskap til bruk i analysen. Kapittel 4. *Teori* begynner med å definere begrepet kodeveksling. Deretter presenterer jeg forholdet mellom kodeveksling og andre språkkontaktfenomener. Etter å ha vist til hvordan jeg vil tilnærme meg fenomenet kodeveksling fremstilles og diskuteres et sett med teorier som søker å

forklare kodevekslingens funksjoner. En introduksjon av de enkelte forumtrådene og deres oppbygging i analysen presenteres i kapittel 5. *Korpuset*. Her vil jeg også gjøre rede for skillet mellom de ulike språkene i oppgaven. Kapittel 6. *Analyse* er delt inn i og bygd opp med utgangspunkt i de ulike forskningsspørsmålene. Innledningsvis behandler jeg også kort hvilke forutsetninger det er for kodeveksling i et forum. Etter en oppsummering vil jeg i kapittel 7. *Drøfting av funnene og avsluttende kommentarer* gi en nærmere konklusjon på problemstillingen. Jeg kommenterer også til slutt denne oppgavens muligheter og begrensninger og videre forskning.

2. Metode

Jeg ønsker i dette kapitlet å først gi en kort innføring i den hermeneutiske forskningsmetoden, for deretter forankre mitt prosjekt. Min forskning vil ta utgangspunkt i materiale innhentet fra nettstedet Desi.no. Desi er et nettsted opprettet for minoriteter i Skandinavia og er, etter det jeg har funnet ut, også det største nettstedet som retter seg direkte mot minoritetsspråklige i Skandinavia på nåværende tidspunkt (april 2013). En stor del av aktiviteten på Desi foregår inne på forumet, og det er fra dette forumet jeg har innhentet mitt materiale som jeg videre vil basere oppgaven på. Jeg er i dette tilfellet klar over at "Kildematerialet kan være både av ulikt slag og kvalitet" (Holme & Solvang, 2004, s. 119). Ved å basere min oppgave ene og alene på funn gjort på forumet må jeg være meg bevisst de begrensninger kildematerialets kvalitet kan gi, men jeg er enig med Holme og Solvang når de sier at man med å stille "de riktige spørsmålene" vil kunne få mye nyttig og god informasjon (ibid., s. 119).

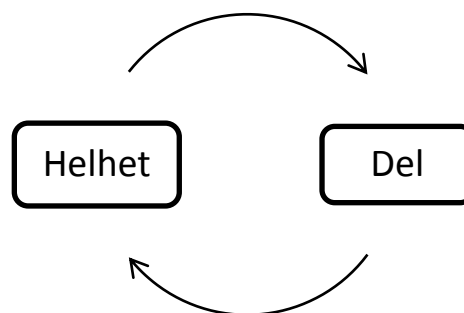
2.1 Kvalitativ og kvantitativ metode

I følge Vilhelm Auberts definisjon er metode "en fremgangsmåte, et middel for å løse problemer og komme frem til ny kunnskap" (Everett & Furuseth 2006, s. 129-130). I forskningen skiller man grovt sett mellom to metoder: kvalitativ og kvantitativ metode. Det er ikke slik at det er et absolutt skille mellom disse metodene. Ei heller utelukker den ene metoden den andre. Tvert imot kan det i mange tilfeller være både riktig og hensiktsmessig å benytte både kvalitative og kvantitative metoder i samme undersøkelse. Dette fordi metodene i mange tilfeller kan være med på å utdype, utfylle og underbygge hverandre. Valget av metode i en undersøkelse må ses i forhold til hvilken metode som på best mulig måte kan belyse problemstillingen. Et viktig trekk ved de kvalitative metodene er at de utgår fra studiesubjektets perspektiv, og dermed er det forskerens forståelse eller tolkning av informasjon som står sentralt. En kvantitativ metode utgår i større grad fra forskerens ideer om hvilke dimensjoner og kategorier som skal stå i sentrum, og en kvantitativ metode er derfor best egnet til å gjennomføre statistiske analyser (Alvesson & Sköldbberg, 2008, kap. 1; Holme & Solvang, 2004, kap. 5). Felles for begge metodene er at de ønsker å bedre forstå samfunnet vi lever i, både når det gjelder individer og grupper (Holme & Solvang, 2004, s. 73).

I de kvalitative metodene stiller forskeren seg selv i sentrum av forskningen hvor hun "søker å sette seg inn i den undersøktes situasjon og se verden fra dennes synspunkt" (Holme & Solvang, 2004, s. 87). Forskeren må, for å bedre sin forståelse av virkeligheten, gjennomføre en nærmere undersøkelse - en tolkning. Målet er å skape en dypere og mer fullstendig forståelse av det fenomenet som skal undersøkes. Det finnes flere innganger til en slik økt forståelse, bl.a. hermeneutikken, som danner et viktig grunnlag i denne oppgaven.

2.2 Hermeneutikk

Hermeneutikken er et sett med teorier som omhandler å fortolke en tekst og å skape mening av denne. Et hovedtema for hermeneutikken har vært at "mening hos en del endast kan forstås om den sätts i samband med helheten" (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 193). I dette ligger at en del ikke kan tolkes ut fra seg selv, men må settes inn i en større sammenheng, helhet, for å gi en fullverdig forståelse. Omvendt består helheten av deler, og derfor må helheten i seg selv forstås ut fra delene. Det er en prosess hvor forståelsen bygger på en stadig fortolkning mellom del og helhet. Denne prosessen er bedre kjent som *den hermeneutiske sirkel* (fig. 2.1).

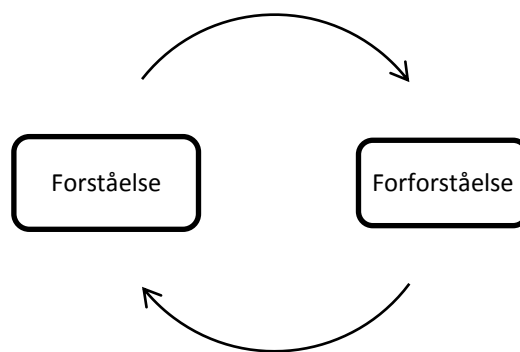
Figur 2.1. Den hermeneutiske sirkelen

Sirkelen symboliserer et forhold mellom en meningsdel og en meningshelhet i en tekst. Ideen er at vår oppfatning og forståelse forandres gjennom tolkningsprosessen, men det kan i dette tilfellet virke som en motsigelse og en uløselig oppgave når man hele tiden veksler mellom del og helhet i en evinnelig sirkel. Dette har man i senere tid løst ved å omgjøre

sirkelen til *den hermeneutiske spiral*, og på den måten skapt rom for at man gjennom vekselvirkningen mellom del og helhet også kan bore seg dypere inn i materialet (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 194).

I hermeneutikken har det utviklet seg to retninger - den objektiverende og den aletiske hermeneutikken. For de *objektiverende* hermeneutikerne har det vært viktig å vise til at det i all forskning ligger en viss objektivitet. Objektivitet er i forskningen et ideal, der forskeren i best mulig grad skal forholde seg upartisk og fordomsfri til forskningsobjektet. Denne objektiviteten må likevel forsvares, og som et svar på dette har *kildekritikken* vokst frem. Denne kildekritikken vil jeg komme tilbake igjen til senere i dette kapitlet (kap. 2.4), men jeg vil nå først vise til den aletiske hermeneutikken som sier seg uenig i at det finnes en objektivitet i forskningen.

Mens de objektiverende hermeneutikerne søker å oppnå forståelse gjennom en vekselvirkende tolkning mellom del og helhet, mener de *aletiske* hermeneutikerne at forståelse ikke er noe man oppnår gjennom vitenskapelig anstrengelse. Tvert imot er det ett grunnleggende eksistenssett ethvert menneske har, og det er noe vi må benytte oss av for å kunne orientere oss. Paul Ricoeur (referert i Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 194) kommer opp med en ny sirkel, en sirkel som veksler mellom forforståelse og forståelse (fig. 2.2).

Figur 2.2 Den aletiske sirkelen

Holme og Solvang (2004) mener det samme da de skriver at utgangspunktet for forskningsprosessen er den forforståelsen forskeren har, og som hun har tilegnet seg gjennom for eksempel utdanning eller arbeid. I mange tilfeller kan denne forforståelsen bære

preg av subjektive holdninger. Holme og Solvang kaller dette for *før-dommer* (s. 90-91). "... att förstå förutsätter förförståelse, men förförståelsen är samtidigt ett hinder för förståelsen" (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 245). Grunnet forståelsen av mennesket som et unikt vesen og interessen for "varat i världen" er den aletiske hermeneutikken også kjent som den eksistensielle hermeneutikken (ibid., s. 239). Mennesket er gitt en sentral plass og som forsker er det vanskelig at ikke visse holdninger, kunnskaper, livserfaringer eller verdier blir med over i forskningen.

2.3 Utvalg

Desi er et nettsted, med et kommersielt tilsnitt, som retter seg mot minoriteter. Nettstedet presenterer jevnlig egne artikler som omhandler både religion, politikk, aktualiteter og underholdning, samtidig som et utvalg personer skriver blogginnlegg spesielt for Desi. Desi tilbyr også en egen database for matoppskrifter fra Pakistan/India og en egen ekteskapsformidlertjeneste - *rishta*. I tillegg har nettstedet et samarbeid med bl.a. nettstedene ambisjoner.no, som bidrar med artikler og videreformidling av ledige stillinger, og smakenavcurry.no, som presenterer nye matoppskrifter. Det kommersielle tilsnittet ved nettstedet er i form av annonseplasser forbeholdt eksterne aktører.

Korpuset i denne oppgaven består av åtte forumtråder. Disse trådene er hentet fra fire ulike forumkategorier og danner til sammen utvalget i oppgaven. Det er til sammen 21 ulike forumkategorier på forumet som fungerer som overordnede temaer. Datamaterialet i denne oppgaven er valgt ut på grunnlag av at det skal kunne bidra til å si noe om flerspråklig kodeveksling i et forum. Jeg har i denne oppgaven valgt å begrense hvem som er flerspråklig ned til de personer som kommuniserer sammen på forumet Desi.

Den opprinnelige tanken for innhenting av data var at jeg skulle velge topptråder fra forumet til bestemte tider over et gitt tidsrom. På denne måten håpet jeg å få et mest mulig representativt og etterprøvbart materiale. Etter å ha fulgt med på forumet i en periode så jeg at mye av aktiviteten på forumet fant sted sent på ettermiddagen og på kvelden. Jeg besluttet meg derfor for å samle inn topptråder, representert på siden som kalles "Forum oversikt" hver onsdag og fredag, til et gitt tidspunkt (kl. 20.00), over en periode på 6 uker. Jeg gjorde dette i visshet om at jeg samtidig ville ekskludere flere tråder som kunne være både aktuelle og interessante for oppgaven, men det var et nødvendig grep for at korpuset ikke skulle bli

for stort og uhåndterlig. Noen uker ut i prosessen forstod jeg derimot at dette var en metode som ikke fungerte videre hensiktsmessig.

Holme og Solvang (2004) skriver at datamaterialet i seg selv ofte kan sette grenser. I noen tilfeller er ikke all informasjon tilgjengelig, mens i andre tilfeller, som i mitt, er mye av materialet irrelevant. Mange av forumtrådene jeg samlet på denne måten var korte og inneholdt veldig få funn av kodeveksling. Samtidig oppdaget jeg at korpuset ble veldig rotete når jeg hentet forumtråder fra så mange ulike kategorier. Etter en vurdering, sett i forhold til forskningens overordnede problemstilling og forskningsspørsmål, valgte jeg derfor en ny metode for innhenting av materiale. Den nye utvelgingsprosessen har hatt en mer skjønnsmessig tilnærming der forumtrådene er valgt på grunnlag av at de tilfredsstillende visse hensyn (Lund, 2002, s. 134). De valgte forumtrådene er med andre ord hensiktsmessig valgt ut i forhold til oppgavens problemstilling og forskningsspørsmål. Selv om jeg ekskluderer flere tråder gjennom en aktiv utvelging og dermed kan si mindre om den generelle språklige aktiviteten på forumet, ser jeg at denne oppgavens primære fokus gjør det nødvendig å innhente et korpus som dekker det jeg ønsker å undersøke og forske nærmere på.

Materialet består av åtte forumtråder hentet fra følgende fire forumkategorier: "Skole, utdanning og arbeid", "Kjærlighet og samliv", "Forlovelse og bryllup" og "Religion og kultur". Forumtrådene som danner materialet i dette arbeidet er valgt ut basert på følgende to hovedkriterier: aktivitetsnivå og kodeveksling. Trådene innehar alle en viss lengde, med et tilstrekkelig antall innlegg. Samtidig som det er et tilstrekkelig antall vekslinger i teksten. I analyse og tolkningsarbeidet har jeg valgt å telle kodevekslingene på følgende måte. En kodeveksling telles når deltakeren gjør et skifte fra hovedspråket over til en annen kode. En kodeveksling telles ikke når deltakeren så gjør et skifte tilbake igjen til hovedspråket, men den telles når han så gjør et skifte til en annen kode igjen, uavhengig av om denne koden er brukt tidligere eller ikke. I tillegg til hovedkriteriene dannet jeg meg, før jeg begynte den nærmere analysen, et kvalitativt overblikk over den enkelte tråden.

I denne utvelgelsesprosessen har jeg også forkastet flere forumtråder, som ikke har kunnet hjelpe meg i forskningsprosessen, men det har likevel vært et viktig grep når det gjelder verifisering av materialet. Verifiseringen er en viktig del av forskningsprosessen, da man må kunne vise til at resultatene er pålitelige og at de får frem tilstrekkelig materiale til å kunne besvare forskningsspørsmålene. For meg har det derfor vært viktig å få fram nok funn av kodeveksling i korpuset, slik at jeg videre kan besvare både problemstillingen og

forskningsspørsmålene på en pålitelig og god nok måte. Alle de valgene jeg gjør er en del av en *kildeutviklingsprosess* (Holme & Solvang, 2004, s. 118). På mange måter har problemstillingen vært styrende i denne prosessen, og materialet i dette forskningsarbeidet et resultat av en delvis systematisk utvelging. Dette betyr at korpuset i denne oppgaven ikke er egnet til å gi et helhetlig bilde av aktiviteten på verken nettstedet eller forumet.

2.3.1 Deltakerne og språket i materialet

Deltakerne i de ulike trådene er mange og hvilke deltakere som ”dominerer” varierer fra tråd til tråd. Jeg har sett på deltakerstrukturen i de ulike trådene. Som på så mange andre nettsteder har de fleste deltakerne fiktive navn. I tillegg er det ingen krav om å stå frem med verken kjønn, alder, bosted, trosretning eller lignende. Som registrert bruker har jeg hatt muligheten til å se nærmere på de ulike deltakernes private profiler, men jeg oppdaget fort at det er et fåtall som har fylt ut/fortalt noe særlig om seg selv.

Per 14. mars 2012 har desi sitt forum registrert 15789 unike brukere. Antall postede innlegg tatt i betraktning gir dette et snitt på nesten 10 innlegg per registrerte bruker. Dette er likevel et tall som sier meg lite da jeg vet at det finnes enkelte brukere som er veldig aktive, mens andre igjen kanskje ikke har postet mer enn ett eller to innlegg.

Språkvekslingen på Desi er interessant da nettstedet selv oppfordrer sine medlemmer til å skrive på norsk. Desi sier videre at engelsk eller urdu/hindu kan benyttes, men at de ønsker at brukerne skal unngå å blande flere ulike språk i ett og samme innlegg (Kaito, 2009).

For å kunne gjøre en best mulig tolkning av korpuset har jeg i forkant av analysen og tolkningen fått hjelp til å oversette forumtrådene der det har vært nødvendig. Dette har vært nødvendig da mine språkkunnskaper, eller snarere mangel på språkkunnskaper, ellers ville fungert som en barriere for forståelsen og tolkningen. Til å hjelpe meg med å oversette tekstene har jeg fått hjelp av en andre generasjons innvandrer med pakistanske foreldre. Takket være henne har jeg ikke bare fått oversatt trådene, men også fått med de kulturelle referansene i teksten.

2.4 Kildekritikk

Kildekritikken er en teknikk utarbeidet for å løse problemer som kan oppstå når man tolker kvalitative data. Kildekritikken er en hermeneutisk metode som stiller opp et visst antall

kriterier for vurdering og tolkning av data, og som stiller spørsmål til hvorvidt informasjon er troverdig, riktig eller forvrent (Alvesson & Sköldbberg, 2008). Kildene karakteriseres ut fra forholdet mellom avsender og tiltenkte mottakere. På forumet Desi kan en tenke seg at de færreste av deltakerne kjenner til hverandre fra før, og om så er, er jeg likevel av den oppfatning at de er bevisste at de fleste mottakerne kan være ukjente mennesker⁴. Samtidig vil jeg påstå at de fleste avsenderne legger til grunn at leserne har en viss kunnskap hva angår deres kultur, tro og tradisjoner. Med andre ord - mange av deltakerne på Desi sitt forum deler noen felles referanserammer. Dahl (referert i Holme & Solvang, 2004, s. 122) har laget en tabell som skiller mellom personlige og institusjonelle kilder, satt i forhold til konfidensielle og offentlige kilder. Institusjonelle kilder kan være interne arbeidsdokumenter, som er konfidensielle, eller rapporter, årsmeldinger og vedtak, som er offentlige kilder. Personlige konfidensielle kilder kan være dagbøker eller private brev. Personlige offentlige kilder kan være avisinnlegg, leserbrev og selvbiografi. I den digitale mediealder mener jeg at også foruminnlegg går inn under personlige offentlige kilder.

Kildekritikk blir viktig i mitt prosjekt, ikke minst med tanke på representativitet. Jeg har i dannelsen av korpuset til dette prosjektet måttet gjøre et utvalg (se kap. 2.3). Materialet som danner grunnlaget for denne oppgaven har måttet være av en slik art at den har kunnet hjelpe meg å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene. Som jeg vil komme nærmere tilbake igjen til senere er det ikke sikkert at materialet i denne oppgaven er representativt for språkbruken på hele forumet. Derimot er det gjort et representativt utvalg på bakgrunn av en utvelgingsprosess.

Kildene (forumtrådene) er ekte, i den forstand at de er skrevet av forumbrukerne selv og representerer brukernes egne meninger, synspunkter, betraktninger eller fortellinger⁵. De er således ikke avskrifter fra tidligere kilder. Der forumdeltakerne selv har referert eller sitert (for eksempel fra Koranen) har jeg ikke sjekket disse kildene noe videre. Dette fordi det ikke har vært hensiktsmessig ut fra oppgavens overordnede problemstilling. Det er ikke hva deltakerne skriver, men hvordan de skriver det, som er fokus for dette arbeidet. Derfor er det også slik at det er forumtekstene i seg selv som har den største egnetheten til å besvare problemstillingen.

⁴ Jeg har døg funnet eksempler av innlegg i korpuset som har vært av en relativt internt art, der samtalen tydelig har vært ment for og med et visst antall deltakere som kjenner hverandre også utenfor nettmediene

⁵ Det er likevel viktig å huske på at forumdeltakerne kun presenterer en del av seg selv, og enkelte kanskje også prøver ut nye sider av sin identitet.

2.5 Tilgjenglighet

Forumtrådene som sist har vært aktive opptrer først i hver forumkategori. I tillegg er topptråden til hver kategori representert på en hovedside. Dette betyr at forumtrådene ikke ligger kronologiske etter når de er startet, men at rekkefølgen de opptrer i avhenger når det seneste aktiviteten inntraff. Dette betyr at en flere måneder gammel tråd potensielt kan være topptråd. Hvilke emner og tråder som fungerer som topptråder, og dermed har mest respons, sier noe om forumbrukernes interessefelt og hva de ønsker å kommunisere om. Etter hvert som en tråd forblir inaktiv skyves den lengre og lengre tilbake i forumkategorien. Der ligger den latent, men den forsvinner ikke. Forumkategorien "Dagsaktuelt" har 1991 startede tråder per 14. mars 2012, fordelt på 92 sider, hvorav samtlige er åpne for innsyn.

Desi ble opprettet i 1998. Per juli 2013 er alle tråder startet i desember 2008 eller senere tilgjengelig på forumet sine sider. I alt består dette av 167 293 innlegg, fordelt på 8729 tråder i 21 ulike forumkategorier (per juli 2013). Dette betyr at det ikke er mulig å søke igjennom og se på tråder tidligere enn desember 2008 fra desi sine sider. Trådene er likevel ikke borte og på forumet finnes det en lenke til en egen side med desi sitt *arkivforum*⁶. I dette arkivet finnes det tilsynelatende innlegg tilbake til 2001, noe som antyder at forumet ikke var operativt de tre første årene nettstedet ble drevet.

For de trådene som er tilgjengelig på forumet er derimot søkemulighetene gode, og det kreves ikke innlogging for å gjennomføre dette. Man har mulighet til å gjennomføre både et enkelt søk og et mer avansert søk, basert på både titler på ulike tråder, forumbrukernes kallenavn eller enkeltord. Det er også mulig å begrense søket til kun å gjelde en eller flere bestemte forumkategorier, og til å begrense hvor langt tilbake i tid du vil søke. Resultatene du så får opp kan du velge å sortere etter bl.a. når siste innlegg ble postet, når tråden ble startet, alfabetisk etter trådtittelens navn og etter antall innlegg i tråden.

2.6 Etiske overveielser

Everett og Furuseth sier at "Etiske spørsmål er aktuelle dersom du er nødt til å benytte mennesker som informasjonskilder i datainnsamlingen, eller dersom du skriver noe som kan berøre identifiserbare mennesker" (2006, s. 137). Dette har derfor vært noe jeg har måttet

⁶ Da denne oppgaven ferdigstilles, november 2013, er ikke lenger denne nettsiden tilgjengelig.

tenke nøye igjennom i prosjektet mitt. Etske problemstillinger preger hele forskningen, og er noe man bør ta hensyn til gjennom hele prosessen. I min forskning har ikke deltakerne hatt muligheten til å gi et informert samtykke og ei heller hatt kunnskap om prosjektet når de har deltatt i forumet. Det har derfor vært en stor etisk oppgave å sikre at private data som identifiserer deltakerne, ikke avsløres (Kvale & Brinkmann, 2009, kap. 4).

Åpne internettfora befinner seg i en etisk gråsoner for forskeren. Jeg kontaktet Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste - personvernombudet for forskning (NSD)⁷ for å høre deres vurdering før jeg meldte inn prosjektet. Internettforskning, dvs. forskning på det som foregår på Internett, er et relativt nytt fenomen som byr på spesielle utfordringer. I forhold til mer etablerte forskningsobjekter har man, i internettforskning, ingen tradisjon å falle tilbake på. Per definisjon er nettstedet uten adgangsbegrensning offentlig informasjon, men i mange tilfeller kan det som meddeles være av en privat karakter. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer for internettforskning (Forskningsetiske komiteer, 2009). De sier her at "Som hovedregel kan informasjon som man regner som offentlig fritt benyttes til forskningsformål" (Pkt. 4). Dette er likevel ikke helt uproblematisk og som forsker har man et ekstra ansvar for å beskytte informasjon som kan være av en sensitiv karakter.

Det må tas hensyn til at nålevende personer har krav på å kontrollere sensitiv informasjon om dem som brukes i forskningssammenheng. Tilbakemeldingene fra NSD og retningslinjene fra NESH sier begge at bruken av pseudonymer ('nicknames' eller kallenavn) ikke er det samme som en anonymisering. I mange tilfeller fungerer slike pseudonymer som vanlige navn, og brukere har gjerne det samme pseudonymet på tvers av ulike fora. Mange pseudonymer er i tillegg veldig utleverende og kan fortelle mye om en person, både når det gjelder alder, kjønn, bosted, religiøs eller politisk tilhørighet. Som et ledd i sitt etiske forarbeid til sin masteroppgave "googlet" Liv Bjørnhaug Johansen (2007) pseudonymene til flere av brukerne i sitt korpus, og oppdaget at hun kunne finne ut mye om deltakernes alder, politiske ståsted, religiøse orientering, meninger og holdninger på denne måten. På grunnlag funn lik Johansen og retningslinjene fra NSD og NESH er kallenavnene i denne oppgavens datamateriale anonymisert. Som forsker vet jeg lite eller ingenting om hvilke opplysninger som er indirekte identifiserbare opplysninger til det frakoblede livet, og som forsker må man sørge for at også den digitale identiteten er beskyttet tilstrekkelig.

⁷ Høgskolen i Hedmark har oppnevnt NSD som sitt personvernombud for forskning.

Navnet på forumet vil derimot komme fram i min oppgave. I sin masteroppgave byttet Johansen (2007) ut navnet på nettsiden. Etter hva jeg kunne finne finnes det ingen klare retningslinjer på akkurat dette, men jeg har etter litt overveielser og tillatelse fra nettsiden selv, valgt å benytte nettstedets og forumets navn i min oppgave.

Retningslinjene fra NESH sier at "som hovedregel [vil en forsker] fritt kunne benytte informasjon til forskningsformål", selv om informasjonen som er meddelt i et åpent forum er av en mer privat karakter (Forskningsetiske komiteer, 2009, pkt. 4). Internettforskning er likevel ikke fritatt kravet om informert samtykke der det ikke er uproblematisk rimelig å anse informasjonen som offentlig (Fossheim, 2009). Her stilles det altså krav til forskeren selv og hennes aktsomhet, og av hensyn til deltakeren i åpne fora bør forumbrukerne informeres i forbindelse med en systematisk registrering. Da oppgavens korpus daterer seg tilbake i tid jamfør når det er hentet inn og oppgaveskrivingen finner sted er det å innhente et aktivt samtykke vanskelig. Deltakelsen på forumet er flyktig og det vil være vanskelig å få tak i de riktige forumbrukerne i etterkant. Jeg har løst dette ved at jeg postet en egen tråd⁸ på forumet der jeg informerte om mitt prosjekt, henviste til når det samlede korpuset var hentet fra, og viste til forumbrukernes mulighet for reservasjon mot deltakelse i prosjektet. Sådant har deltakerne hatt muligheten til å gi et passivt samtykke til sin deltakelse i prosjektet, eller også reservere seg mot å delta (Vedlegg 2).

Til sist vil jeg drøfte bruken av sitater. NESHs retningslinjer sier at:

Ved bruk av sitater fra Internett i forbindelse med offentliggjøring av forskningsresultater bør forskeren ta tilbørlig hensyn til at det kan være mulig å spore informantens identitet ved å foreta fulltekst søk på sitatene (Forskningsetiske komiteer, 2009, pkt. 8).

Jeg ser at en slik sporing vil være mulig, men innser også at bruk av sitater er nødvendig for å kunne belyse oppgavens problemstilling. Hallvard J. Fossheim (2009) legger vekt på at brukernes forventninger til nettmedier oftest er preget av to elementer. Det første er anonymitet, som jeg allerede har behandlet, og det andre er flyktighet. For mange brukere fremstår Internett som et sted hvor "egne og andres bidrag dukker opp og forsvinner uten å etterlate seg nevneverdige spor" (ibid., avsnitt 6, pkt. 2). Jeg vil anta at dette er en forventning som avhenger av hvilken nettsjanger nettbrukeren befinner seg i, og jeg vil tro at

⁸ Henvendelsen er postet både som en egen tråd i forumet, og som et innlegg på hver av korpusets forumtråder.

de fleste forumbrukerne har et noe bevisst forhold til sine foruminnlegg som relativt stabile. Jeg viser i den forbindelse til forumets tilgjengelighet over tid som jeg har behandlet tidligere i dette kapitlet. Samtidig antar jeg at de færreste forumbrukere poster sine innlegg med tanke på at noen kan komme til å forske videre på og sitere disse, og jeg er klar over at jeg ved å gjøre dette kan bryte enkelte av deres forventninger til nettmediet.

2.7 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjort rede for hovedtrekkene i kvalitativ og kvantitativ metode. Jeg har også plassert mitt forskningsprosjekt i vitenskapsteoretisk tradisjon. Gjennom kapitlet har jeg presentert og begrunnet mitt valg av metode for innsamling av datamaterialet, og sett på hvilke muligheter forum har som kilde. Til sist har jeg tatt i betraktning forumtrådenes tilgjengelighet over tid, og reflektert over etiske utfordringer i et arbeid som omfatter allment søkbare kilder og personopplysninger.

3. Rammer fra tidligere forskning og teoriutvikling

I de aller fleste land i verden i dag eksisterer det og brukes det mer enn ett språk, og flertallet av verdens befolkning er flerspråklige. Bhatia og Ritchie (referert i Kulbrandstad, 2006, s. 157) anslår at så mange som to tredjedeler av verdens befolkning snakker to eller flere språk. Hvor mange språk det finnes og snakkes i verden i dag er det ingen som vet helt, men det har vært estimert alt fra 4000 til 7000 unike språk (Paolillo, 2007). Li Wei viser til at en vanlig estimering er rundt 6 000 språk, men at dette er vanskelig å fastslå eksakt fordi man rett og slett ikke klarer å få den fulle oversikten (2008, s. 3). Estimeringen avhenger også av hvilken definisjon man legger til grunn og hvilket skille man gjør mellom språk og dialekter. Nettstedet *Ethnologue - Languages of the World*⁹ har per mai 2013 registrert 7105 språk, som de benevner som levende¹⁰ (Ethnologue, s.a.(b)), mens en fersk utredning fra SSB viser til at det i Norge i dag brukes så mange som 300 språk (Wilhelmsen, Holth, Kleven & Risberg, 2013, s. 24).

Tallene over sier noe om hvor vanlig flerspråklighet er. I det følgende kapitlet vil jeg se nærmere på hvordan forskning på flerspråklighet og på kodeveksling har utviklet seg. Jeg vil vise hvordan synet på flerspråklighet har utviklet seg; fra å bli sett på som skadelig og ødeleggende for menneskets intellekt, til å bli sett på som en ressurs. Deretter vil jeg se på hvordan interessen for kodeveksling og kodevekslingsforskningen har utviklet seg, til etter hvert også å gjelde språk og språkbruk i digitale medier.

Før vi beveger oss videre i kapitlet vil jeg bare få bemerke at både begrepet tospråklig og begrepet flerspråklig brukes i litteraturen om det samme fenomenet. Begge begrepene omhandler mennesker som kan og bruker mer enn ett språk. At en person er tospråklig utelukker ikke at han kan snakke både tre og fire språk, og dermed være flerspråklig. Ulike forskere bruker de ulike termene og av denne grunn vil begge begrepene være tilstede i denne oppgaven.

⁹ Nettsiden <http://www.ethnologue.com> forsøker å gi en oversikt over språksituasjonen i verden i dag.

¹⁰ Med levende språk forstås språk som brukes i kommunikasjon mellom mennesker i dag.

3.1 Bakgrunn og tidlig historie - Flerspråklighet og kodeveksling

Til tross for språksituasjonen både i Norge og i resten av verden har enspråklighet vært betraktet og ansett som det normale og naturlige. Fra begynnelsen av 1900-tallet og frem til 1960-årene var det en forståelse av at det å være to- eller flerspråklig hadde en heller skadelig effekt på menneskets intellekt. Siden tospråklighet ble ansett som både avvikende og unaturlig, lå fokuset i tospråklighetsforskningen lenge på problemet med å leve med to eller flere språk, og ikke på fordelene dette hadde (Kulbrandstad, 2006). Det å være tospråklig krevde så store tankeressurser fra mennesket at det gikk ut over personens intellektuelle og mentale utvikling, og tidlig forskning på tospråklige bekreftet også, i stor grad, dette negative synspunktet.

Utover 1900-tallet ble det en vanlig oppfatning at tospråklige ikke hadde mulighet til å oppnå full kompetanse i noen av språkene de snakket, og at det beste derfor var å være enspråklig. D. J. Saer presenterte i 1923 en undersøkelse gjort på 1 400 walisisk-engelsk tospråklige barn som viste en negativ IQ-forskjell på 10 poeng mellom de tospråklige og enspråklige barna (Wei, 2008, s. 16). Den amerikanske språkforskeren Leonard Bloomfield (Aarsæther, 2008) mente at tospråklig var den som hadde tilnærmet like gode ferdigheter i sitt andrespråk som han hadde i sitt førstespråk. Dette ville måtte være en utfordrende oppgave siden oppfatningen var den at det å beherske flere språk gikk ut over en persons intellekt.

Forskningen på tospråklighet kom for alvor i gang på 1950-tallet, med blant andre den norskamerikanske lingvisten Einar Haugen som foregangsmann. Haugen, som ble født i Iowa i 1906, vokste, som sønn av norske immigranter, opp i et tospråklig miljø i Midtvesten i USA. Haugen tilla denne tospråkligheten mye vekt i sin forskning og viet hele sitt yrkesaktive liv til skandinaviske studier og lingvistikk (Gulliksen, 2011). Til forskjell fra Bloomfield definerte Haugen tospråklighet som å kunne formulere fullstendige og meningsfulle setninger på et andrespråk (Aarsæther, 2008, s. 111). Haugen legger altså ikke til grunn at personen må beherske begge språkene tilnærmet like godt, men tospråkligheten blir, i likhet med hos Bloomfield, betraktet ut fra personens *språklige kompetanse*.

I løpet av andre halvdel av 1900-tallet skjedde det en politisk bevegelse der minoriteter og minoritetsspråkenes status ble løftet frem. I sammenheng med denne bevegelsen har også

forståelsen for og oppfattelsen av tospråklige vært i en endring (Wei, 2008). Språkforskeren William F. MacKey betrakter tospråklighet som et fenomen definert ut fra *bruk og funksjon* heller enn å basere den på personens *språklige kompetanse*, og sier at i dagens globaliserte og flerkulturelle samfunn "trenger og bruker [mennesker] flere språk daglig, [og] de gjør det ut fra det nivået som er funksjonelt for dem" (Aarsæther, 2008, s. 110). Det vanlige er at tospråklige har ulik kompetanse i sine ulike språk. Mens ett språk kan være forbeholdt en privat sfære, i hjemmet, kan andre språk benyttes i større samfunn, i det offentlige. Ulike krav og forventninger til bruk av de enkelte språkene gjør at individet vil måtte skaffe seg ulike kompetanser i de enkelte språkene, noe som vil gjøre en definisjon av tospråklighet basert på språkferdigheter lite hensiktsmessig.

Finn Aarsæther (2008) definerer en tospråklig person på følgende måte:

En tospråklig person er en som i sitt dagligliv trenger og bruker to eller flere språk, og som kan fungere på to eller flere språk i en samtalesituasjon (s. 112).

Aarsæther ser dermed bort i fra eventuelle lese- og skriveferdigheter på et språk, og fokuserer på de muntlige ferdighetene i språket. På denne måten inkluderer han personer som ellers kunne vært utelukket, som barn under skolealder og ellers personer med større lese- og skrivevansker. Aarsæthers definisjon, i likhet med Haugens forståelse av tospråklighet, legger til grunn at individet skal kunne forstå og bli forstått i en samtalesituasjon, men i motsetning til Haugen setter ikke Aarsæther et krav om at individet må kunne produsere fullstendige setninger.

Studiet av kodeveksling, eller språkveksling som det også kalles, kom i gang samtidig med tospråklighetsforskningen på 1950-tallet. Tidligere hadde slik språkpraksis knapt vært enset av lingvister som forsket på språklige møter, men på 1950-tallet var Haugen blant de første som behandlet emnet (Gardner-Chloros, 2009a; Kulbrandstad, 2006, Wei, 2008). Haugen så på språkene som ressurser individet kunne benytte seg av. Dette språklige verktøyet gjorde det mulig for flerspråklige å bruke flere språk når de uttrykte seg - kodeveksling. "The introduction of elements from one language into the other means merely an alternation of the second language, not a mixture of the two" (referert i Gardnes-Chloros, 2009a, s. 9). Noen år senere uttalte den polskamerikanske lingvisten Uriel Weinreich seg om tospråklighet. Weinreich satte "opp en norm om at man som tospråklig ikke skal bruke flere språk i en og samme samtalesituasjon, og man skal i alle fall ikke veksle språk innafor samme setning!"

(Aarsæther, 2008, s. 117). Til tross for Haugens forståelse av flerspråklighet som en ressurs kommer det frem av Weinreich at en veksling i språk ble oppfattet som feil og som ikke å følge de gjeldende språknormene i samtiden.

Dette kommer også tydelig fram av litteraturen, der det finnes lite forskning på fenomenet kodeveksling fram til 1970-tallet. Til tross for både Haugen og Weinreich sin fokusering på kodeveksling var interessen heller liten og forskningen tilnærmet lik usynlig frem til Jan-Petter Blom og John J. Gumperz (2008, s. 75-76) på 1970-tallet utga sin studie av kodeveksling i Hemnesberget, en kommune i Nord-Norge, hvor individene vekslet mellom standardisert talemål, bokmål, og den lokale dialekten, ranamål. Undersøkelsen ble banebrytende for videre forskning på emnet. Gjennom sin studie viste Blom og Gumperz hvordan individer kodevekslet i en og samme samtale.

Forskningen gjort av Blom og Gumperz utløste en stor interesse for kodeveksling som har vedvart de siste 40 årene, da funnene de gjorde åpnet for en forståelse for at kodeveksling ikke kan ses som et isolert og ukonvensjonelt fenomen, men som en utbredt måte å snakke på. I den grad kodeveksling hadde blitt kommentert tidligere, hadde det vært med et negativt fortegn. Ofte ble kodeveksling plassert under fenomenet interferens, eller innblanding, "som kategoriserte kodeveksling som mangel på språkbeherskelse" (Aarsæther, 2009, s. 73). Men etter 1970-tallet har forskningen fokusert på at kodeveksling ikke nødvendigvis er et uttrykk for manglende kompetanse på det ene eller det andre språket. For mange er kodeveksling en dagligdags språklig praksis, som skjer både bevisst og ubevisst i samhandling med andre. Og i mange tilfeller kan kodeveksling være et tegn på språkbrukerens gode beherskelse og ferdigheter i de ulike språkene. Forskning på kodeveksling er i dag et stort felt innenfor sosiolingvistikken (Aarsæther, 2009), og nå både ser og opplever flere fordelene av å beherske to eller flere språk. Forskning viser til at det er flere overlappende fordeler¹¹ ved å være tospråklig, både av kommunikativ, kognitiv og kulturell art (Wei, 2008, s. 19-21).

3.2 Forskning om skriftlig kodeveksling

Tidlig kodevekslingsforskning fokuserte i stor grad på den muntlige kodevekslingen, og i flere tiår har tospråklighetsforskning bidratt til å dokumentere og forklare muntlig kodeveksling. Samtidig har det vært få studier av kodeveksling i skrift. Det finnes litterære

¹¹ Wei (2008, s. 19-21) viser at det er åtte overlappende fordeler. Jeg vil ikke gjennomgå disse nærmere.

eksempler der kodeveksling er benyttet, ikke minst i skjønnlitteratur, men dette var likevel ikke et fokusområde i de tidlige studiene av kodeveksling (Aarsæther, 2008). Denne fokuseringen på den muntlige heller enn den skriftlige kodevekslingen kan dels skyldes en tidlig oppfatning av at kodeveksling i hovedsak foregår i tale. Samtidig ser man at i skrift, i mye større grad enn i tale, har det hele tiden vært en sterk norm om å forholde seg til ett språk. Med de digitale mediene har arenaene for bruk av skriftspråk endret karakter, og nye former for skriftlighet har oppstått.

Digitale tekster, enten de er i form av for eksempel blogg, sms, chat, forum eller nettavis, er i mange tilfeller relativt stabile og allment tilgjengelige kilder. Dette har gitt forskere et vell av skriftlige tekster som kan analyseres. Nye arenaer har, til forskjell fra de ikke-medierte skriftlige sjangrene, ikke hatt like sterke sjangernormer og -forventninger knyttet til seg, og dermed har heller ikke normen for språkbruken vært like rigid.

Samtidig som at tilgangen til skriftlige tekster som kan analyseres er blitt større, mener Lars Hinrichs (2006) at de digitale sjangrene har åpnet opp en ny horisont, med nye muligheter, for bruken av ulike språk i skrift. Selv har Hinrichs forsket på bruken av kreolsk og kodeveksling i e-mailer mellom universitetsstudenter, men situasjonen han beskriver kan godt sies å gjelde flere språk. Hinrichs viser til funn der kodeveksling ikke lenger bare er en bidel av samtalen, men at den faktisk har stor betydning for den språklige meningsutvekslingen. Han støtter seg til forskning utført av Ben Rampton, som har arbeidet med språkbruk i et multietnisk, flerspråklig og urbant Storbritannia. Rampton har påvist at kodeveksling ikke lenger bare fungerer og kan bli sett på som en kontekstualiseringsmarkør, men at kodevekslingen utgjør en kjerne i selve språkhandlingen (Hinrichs, 2006, s. 4). At kodevekslingen i seg selv utgjør en kjerne i kommunikasjonen er et nytt trekk ved språkbruken. Barbara E. Bullock og Almeida Jacqueline Toribio (2009) forklarer at fordi de sosiale forholdene for språkkontakt er foranderlige kan man forvente ulike mønstre i den tospråklige språkbruken. Mønstrene forandres da kodevekslingen benyttes aktivt for å oppnå kommunikative mål.

Det ser ut til at digitale tekster har åpnet for flere studier av skriftlig kodeveksling. I det følgende delkapittelet ser jeg nærmere på hvilken forskning som er gjort på datamediert kommunikasjon og kodeveksling i denne.

3.3 Kodeveksling i datamediært kommunikasjon og i forum

Datamedierte diskurser er et begrep for kommunikasjonen som finner sted når personer kommuniserer gjennom digitale medier. Datamedierte diskurser - eller *computer-mediated discourses* (CMD) - er en gren innenfor studiet av datamediært kommunikasjon - *computer-mediated communication* (CMC). CMD har et særlig fokus på språk og språkbruk i nettverk gjennom diskursanalyser av de digitale tekstene (Herring, 2007). Betingelsene for kommunikasjon er endret som en følge av den digitale teknologien, og forskningen på CMC og etter hvert også CMD er kommet i gang som et resultat av dette.

Ser man tilbake på da den digitale teknologien kom, ser man at Internett ble utviklet allerede på 1960-tallet, men at det først var med lanseringen av World Wide Web i 1993 at Internett ble et fenomen for "alle". Begrepet Web 2.0 er kommet inn som et populærbegrep og illustrerer at det er brukerne som står i sentrum for internettet (Kløvstad & Storsul, 2009). Web 2.0 åpner for at alle i prinsippet "kan produsere innhold, skape virtuelle identiteter som gjør det mulig å kunne delta i et mangfold av nettbaserte sosiale rom og aktiviteter" (Tømte & Sjøby, 2009, s. 226). Brukermedvirkning og aktiv deltakelse er altså blitt nøkkelementer i nåtidens bruk av digitale medier.

I den første fasen ble World Wide Web hyllet som en arena hvor den enkelte bruker kunne leke med og utforske ulike roller og identiteter. Anonymiteten Internett gav, gjorde det mulig for den enkelte å utforske ulike sider ved seg selv uten "å miste ansikt" (Brandtzæg, 2009, s. 196). Samtidig som denne anonymiteten har vært frigjørende for enkelte, har den utgjort et problem da terskelen for overtramp har vist seg å være lav. Forskning har vist at kommunikasjonen kan anta en hardere form enn hva den ville ha gjort i ansikt-til-ansikt-situasjoner og at fornærmelser, trakassering og sjikane av andre brukere har opptrådt hyppigere (ibid.).

Mot slutten av 1990-tallet var mye av forskningen på CMC rettet mot emner som cyberkulturer og subkulturer. Til tross for at forskningen gjerne fokuserte på emner som online identiteter, kjønn, alder og seksualitet, var det lite arbeid på hvordan dette artet seg på tvers av kulturer (Hanna & de Nooy, 2009, s. 19). Følgelig var også fokuset på kodeveksling i CMC lite, da kodeveksling gjerne foregår der flere kulturer møtes.

Etter årtusenskiftet har vi sett en dreining der kommunikasjon på tvers av kulturer og språk har fått en større rolle i CMC-forskningen (Hanna & de Nooy, 2009). I dag er mennesker fra

hele verden tilkoblet Internett og "alle" kan prinsipielt kommunisere med "alle". På midten av 1990-tallet var diskusjonsforumene oftest tilknyttet bulletin boards¹², nyhetsgrupper og e-postlister. Temaene i disse diskusjonsforumene var gjerne spesialiserte, og deltakerne godt kjent med teknologien. Etter hvert som data- og internetteknologien er blitt mer allmenngjort, har antall deltakere i diskusjonsforumene økt (Hanna & de Nooy, 2009, s. 50-51). Samtidig har nettforumene blitt flere og mer generelle, noe som betyr at de appellerer til en mye bredere gruppe enn tidligere.

I 2009 gav Barbara E. Hanna og Juliana de Nooy ut boka *Learning Language and Culture Via Public Internet Discussion Forums*. I boka viser de til at forum som sjanger gir tilsynelatende uendelige muligheter for autentisk språkpraksis og kontakt på tvers av kulturer, og dermed også materiale for videre forskning på dette feltet. Forum er en ressurs av "vibrant cultural spaces" (Hanna & de Nooy, 2009, s. 1). Likevel har ikke dette, ifølge Hanna og de Nooy, vært utnyttet i særlig stor grad. Språkbruk, språkvalg og kodeveksling i forum er sådan et område det kan og bør forskes mer på, og jeg håper at denne oppgaven kan være et bidrag til denne forskningen.

3.4 Teoriutvikling

I den følgende delen vil jeg presentere teoretiske verktøy for bruk i analysen av forumtrådene. Jeg vil i arbeidet med analysen i hovedsak støtte meg til Susan Herrings parametre for å klassifisering av digitale tekster. Der det er hensiktsmessig vil jeg også støtte meg til Douglas Biber's dimensjoner. I den følgende presenterer jeg først Biber's dimensjoner og ser nærmere på Milena Collot og Nancy Belmore sin bruk av disse dimensjonene satt opp mot elektroniske tekster. Deretter gjør jeg rede for Herrings tekniske og situasjonelle parametre.

3.4.1 Elektronisk språk

Tale og skrift har tradisjonelt blitt tillagt ulike lingvistiske egenskaper. Skrift er typisk beskrevet som mer komplekst, eksplisitt, dekontekstualisert og mindre personlig involvert. Tale er til sammenligning karakterisert som mindre komplekst, mindre organisert (spontant) og mer personlig (Biber, 1986, s. 384). Biber stilte seg kritisk til om dette skille var så

¹² Elektroniske oppslagstavler gir brukere muligheter til å kommunisere med hverandre uavhengig av avstander. Alle som kommuniserte koblet seg opp mot et felles program, og BBS er på mange måter en forløper til internettet, slik vi kjenner det i dag.

tydelig som det var blitt fremstilt. Ved å sammenligne og analysere en større samling tekster identifiserte Biber flere språklige trekk, som han så reduserte ned til en mer håndterlig mengde variabler. Disse dimensjonene er alle navngitt ut fra deres kommunikative funksjon og representerer nødvendigvis en viss variasjon, da den er en summering av flere språklige trekk (Collot & Belmore, 1996).

Bibers dimensjoner:

- Informativ - interaktiv
- Ikke-narrativ - narrativ
- Situasjonsavhengig - eksplisitt
- Uttrykk for overtalelse
- Ikke-abstrakt - abstrakt
- Spontan utdyping

(Collot & Belmore, 1996, s. 22-25)

Gjennom sin forskning visker Biber vekk aksene mellom tale og skrift, og viser at ulikhetene ikke er like store som tidligere forskning først antok. Forholdet er derimot mye mer komplekst. Biber støttes av Chafe og Danielewicz (1987) da de sier at "neither spoken language nor written language is a unified phenomenon" (s. 84). Det er ikke slik at vi snakker ett språk, men skriver ett annet. Skrift og tale er sant nok to ulike uttrykksformer, og sant nok er det noe som vanskelig lar seg overføre fra skrift til tale eller omvendt, men til en viss grad overlapper de hverandre. Hvordan noe kommuniseres kan ikke sees ene og alene ut fra hvorvidt det kommuniseres muntlig eller skriftlig, men må ses i sammenheng med flere faktorer.

I nyere tid har det også blitt aktuelt å se Bibers dimensjoner opp mot datamediert kommunikasjon. Som en av de første gjennomførte Milena Collot og Nancy Belmore (1996, s. 15) en undersøkelse der de satte to elektroniske tekster opp mot Bibers dimensjoner. De mente at det "elektroniske språket", benyttet på Bulletin Board Systems¹³ (BBS), skilte seg fra andre varianter av engelsk da det karakteriseres av et eget sett med unike situasjonelle trekk.

¹³ Bulletin Board System er et datasystem hvor flere kan koble seg på gjennom hvert sitt modem og kommunisere med hverandre uavhengig av tid og avstand. På mange måter er BBS en slags forløper til dagens World Wide Web.

Collot og Belmore konkluderer med at det elektroniske språket både viser språklige trekk som har vært assosiert med bestemte former for skriftlig språk og trekk som har vært assosiert med muntlig språk. Det kan være vanskelig å beskrive det elektroniske språket som skriftlig da meldingene ofte lages og sendes fortløpende, og dermed gir mindre tid til planlegging og redigering. Likeså kan elektronisk språk vanskelig karakteriseres som muntlig, når noen av de mest verbale trekkene, slik som at deltakerne ser og/eller hører hverandre, mangler (Collot & Belmore, 1996, s. 14).

I sin konklusjon trekker Collot og Belmore fram at det minst er fire situasjonelle trekk som har betydning for de språklige føringene på BBS. For det første kan tid og sted, og ikke minst muligheten til å kommunisere uavhengig av disse, kan legge visse føringer for språket. For det andre kan bevisstheten om at budskapet når ut til et større publikum gjøre kommunikasjonen mer intervju-preget. Graden av felles interesser og delt kunnskap er et tredje situasjonelt trekk som legger føringer for samtalen. Til tross for stor anonymitet og bruk av kallenavn - nickname - vil faste brukere etter hvert lære hverandre å kjenne, og dermed også vite litt om hva den enkelte person står for. Som et siste trekk trekker Collot og Belmore fram hensikten for kommunikasjonen, og viser til at dette er å etterspørre og dele informasjon, eller å diskutere bestemte emner (ibid., s. 26). Selv om jeg er enig i at dette er manges kommunikative hensikt, mener jeg likevel ikke dette er en dekkende forståelse av, da Collot og Belmore ikke ser ut til å ha tatt høyde for at den enkeltes formål kun er å være sosial eller å prøve ut identiteter. Samtidig tror jeg det er veldig vanskelig å lese av de ulike brukernes begrunnelser for sin deltakelse ved kun å analysere deres tekstbidrag.

Collot og Belmore studier ble utført på første halvdel av 1990-tallet, men allerede på 1980-tallet så man noen spede forsøk på å klassifisere og forstå digitale diskurser (Herring, 2007, s. 2). De første forsøkene tok utgangspunkt i de allerede kjente modalitetene tale og skrift, for deretter å finne ut hvorvidt digitale tekster lå nærmest skrift som modalitet, tale eller et sted i mellom. Herring kritiserer disse for å forenkle den datamedierte diskursen og se denne som en homogen sjanger og kommunikasjonsmåte.

Som et forsøk på å rydde opp i et forskningsfelt hvor det har vært lite diskusjoner rundt hvordan digitale tekster skal analyseres har Herring (2007) presentert 10 tekniske og åtte situasjonelle parametre. De tekniske parametrene hun presenterer er *synkronisitet* (M1), *granularitet* (M2), *flyktighet* (M3), *meldingslengde* (M4), *tegnsystemer* (M5), *anonymitet* (M6), *private rom* (M7), *filtrering* (M8), *sitering* (M9) samt *format* (M10), og de åtte

situasjonelle parametrene er *deltakerstruktur* (S1), *deltakere* (S2), *formål med diskursen* (S3), *emne for diskursen* (S4), *tonen i diskursen* (S5), *aktivitet* (S6) samt *normer* (S7) og *kode* (S8).

Datamediert kommunikasjon - "defined here as predominantly text-based human-human interaction mediated by networked computers or mobile telephony" - gir muligheter for å se på og videre analysere både oppførsel og språkbruk, men det har vært sagt veldig lite om hvordan dette skal gjøres (Herring, 2007, s. 1). Når vi analyserer en novelle eller et dikt, finnes det klare normer for hvordan dette skal gjøres, men når vi analyserer en digital tekst er ikke disse like klare. Det første problemet vil være å definere hvilken type tekst vi ser på. Med sine parametre ønsker Herring å skape en tilnærming som kan tilpasses ulike typer nettmmedierte diskurser.

Tilnærmingen Herring (2007) presenterer søker å favne det brede spekteret av digitale tekster på en best mulig måte. Det har tidligere vært gjort enkelte forsøk på dette, men i følge Herring har disse tilnærmingene vært for snevre (ibid., s. 7-9). Klassifisering av teksten er en viktig del av analysen, også av de digitale tekstene, og den tradisjonelle klassifiseringen har delt inn diskurser på bakgrunn av varierende kriterier, som for eksempel modalitet, antall deltakere og sjanger (ibid., s. 4). En slik klassifikasjon kan være til hjelp da den hjelper forskeren å fokusere på viktige egenskaper, men den kan også være en begrensning da den "låser" forskeren til et mønster. Herring viser til Biber (se over) som har utfordret gyldigheten av et skille mellom talt og skrevet språk (2007, s. 5). Tidlige klassifiseringer av digitale tekster har tendert mot å ta for seg et begrenset tekstutvalg, noe for eksempel gjort av Collot og Belmore (1996).

Faktorene eller parameterne som Herring setter opp kan forstås som kategorier eller konsepter av samme type. Hvert parameter har flere mulige betegnelser eller verdier (Herring, 2007, s. 9). Herring legger til grunn for sine parametre en antakelse om at "computer-mediated discourse is subject to two basic types of influence: medium (technological) and (situation) social" (ibid., s. 10). De 10 tekniske parameterne søker å forklare det teknologiske særpreget digitale kommunikasjonssystemer har. Målet er å finne ut i hvilken grad de teknologiske affordansene påvirker kommunikasjonen, og på hvilken måte den gjør så. For - "the inclusion of a set of technological factors in the approach does not assume that the computer medium exercises a determining influence on communication in all cases" (ibid., s. 11). Til en viss grad vil altså de tekniske parameterne påvirke

kommunikasjonen, men hvor avgjørende rolle den spiller varierer. De åtte situasjonelle faktorene belyser situasjonen eller kommunikasjonens kontekst, og inkluderer elementer som informasjon om deltakerne, deres forhold til hverandre, deres hensikt med kommunikasjonen, hva det kommuniseres om og hvilket språk som benyttes i kommunikasjonen. Herring viser til at inkluderingen av de situasjonelle parameterne baserer seg på en antakelsen om at konteksten kan forme kommunikasjonen på signifikante måter, selv om det ikke nødvendigvis betyr at alle parameterne har betydning hele tiden (ibid., s. 11).

De to settene av faktorer kan benyttes til datamateriale i nesten alle størrelser (ibid., s. 12). Jeg ser skjemaet som veiledende hvor forskeren kan velge hvilke parametere hun ønsker å ta med videre avhengig av det analytiske formål. Dette er videre en styrke for skjemaet, slik jeg ser det, da ingen av kategoriene er låst, men kan tilpasses den enkelte tekst.

3.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg sett nærmere på hvilken forskning som tidligere har vært gjort rundt flerspråklighet og kodeveksling. Jeg har gitt en lineær fremstilling av en utvikling der flerspråklighet har gått fra å være et lite ansett fenomen, til og med skadelig for individet, til at kodeveksling er blitt en anerkjent talemåte. Videre fokuserte jeg på forskning på kodeveksling gjort i skrift og i datamediert kommunikasjon. Avslutningsvis presenterte jeg to verktøy for bruk i analysen av forumtrådene. Jeg støtter meg her i hovedsak til Herrings parametre, men også til Bibers dimensjoner.

4. Teori

I forrige kapittel så jeg nærmere på tidligere studier av flerspråklighet og kodevekslingsforskning. I dette kapitlet vil jeg for det første presentere og definere termen kodeveksling nærmere. Jeg vil gjøre en avgrensning samtidig som jeg vil vise hvordan jeg tilnærmer meg begrepet kodeveksling. Deretter vil jeg se nærmere på hvilke funksjoner kodeveksling kan inneha og gi en fremstilling av de teorier som har vært med på å danne rammen for denne oppgaven. Det er sistnevnte del som vil utgjøre hovedtyngden i dette kapitlet. Avslutningsvis vil jeg gi en oppsummering av kapitlet.

4.1 Begrepet kodeveksling

Kodeveksling er ferdigheten tospråklige (eller flerspråklige)¹⁴ har til uanstrengt å veksle mellom to språk eller varieteter. Mens en vanlig oppfatning i samfunnet er at kodeveksling blir et resultat av manglende ferdigheter i ett eller begge språk, blir kodeveksling blant lingvister sett på som en flerspråklig kompetanse (Bullock & Toribio, 2009). Denne kompetansen gir seg uttrykk i at den enkelte språkbruker selv står fritt til å velge fra sitt lingvistiske repertoar, for på best mulig måte kunne tilpasse seg sine egne intensjoner, mottakerens behov og den kommunikative rammen. Dagens forståelse for kodeveksling bygger på at språkbrukeren selv kan benytte seg av sine språk til å påvirke de sosiale strukturene og relasjonene i omgivelsene. Samtidig som samfunnet legger visse føringer for den språklige oppførselen, blir også individet sett på som en bevisst språkbruker som kan bruke og tilpasse språket avhengig av sine egne formål.

Begrepet kodeveksling har vært problematisert av mange lingvister. Gardner-Chloros (2009a) hevder at begrepet kodeveksling ikke må ses som en konkret enhet i den objektive verden, men heller som en konstruksjon utviklet av lingvister som et hjelpemiddel i beskrivelsen av innhentet data. Kodeveksling favner et bredt spekter, og det kan være vanskelig å karakterisere og definere den på en god måte. En måte å betrakte kodeveksling på kan være at kodevekslingen ikke oppstår tilfeldig, men at den har en klar funksjon i

¹⁴ Begrepene tospråklige og flerspråklige brukes noe om hverandre i litteraturen, men omtaler begge det samme fenomenet. Nemlig personer som, på et eller annet nivå, behersker mer enn ett språk. En utelukker altså ikke at tospråklige snakker både tre og fire språk. Fordi begge begrepene opptrer i litteraturen jeg henviser til i denne oppgaven vil begge begrepene benyttes.

samtalens organisering. Til hvilket formål kodevekslingen brukes varierer, men den er "en strategisk samtaleressurs" (Aarsæther, 2009, s. 73).

Tradisjonelt sett har de fleste studier av kodeveksling fokusert på vekslinger mellom to eller flere særegne språk, men språkveksling skjer også når det veksles mellom ulike dialekter eller stiler i det samme språket (Myers-Scotton, 2008).

4.2 Kodeveksling kontra andre språkkontaktfenomener

Det har vært problematisert hvor mye av ett språk som må opptre i en kommunikasjon på et annet språk for at noe skal kunne kalles kodeveksling, og det kan være en utfordring å skille kodeveksling fra andre språkkontaktfenomener. For det første kan kodevekslingen opptre i små enheter, slik som enkeltord, eller som større segmenter, som for eksempel setninger, der det veksles mellom to eller flere språk. Engen og Kulbrandstad deler kodevekslingen inn i tre ulike typer, som de kaller for henholdsvis taggveksling, kodeveksling mellom setninger og setningsintern kodeveksling (2004, s. 67). Taggveksling brukes om situasjoner der fraser eller faste uttrykk i et språk inkluderes i en samtale der kommunikasjonen i hovedsak foregår på et annet språk. Et eksempel som finnes i mitt korpus er når hovedspråket for kommunikasjonen er norsk, men uttrykket "InshAllah"¹⁵ settes inn i setningen. Denne formen for innskudd kommer ofte før eller etter selve setningen og krever ikke nødvendigvis så gode kunnskaper i begge språkene som anvendes. Innskuddene fungerer mer som tillegg i setningen og har ofte faste mønstre for sin opptreden. Både kodeveksling mellom setninger og setningsintern kodeveksling krever begge større kompetanse på de ulike språkene som skal anvendes, da de ulike språkene begge er mer integrert i selve meningsutvekslingen. I kodeveksling mellom setninger fullføres en setning på ett språk, før man i den neste setningen benytter seg av et annet språk. Denne formen for kodeveksling krever at deltakeren kan produsere hele meningsbærende setninger på begge språkene. Setningsintern kodeveksling er igjen enda mer utfordrende, da kodevekslingen foregår mellom ulike uttrykkselementer fra to språk i en og samme setning. Dette kan være vekslinger mellom deler av ord, enkeltord, setningsdeler eller lengre setningsledd (Engen & Kulbrandstad 2004, s. 68).

¹⁵ Fra arabisk: Om Gud ønsker det/ved Guds vilje

For det andre er ikke nødvendigvis mønstrene i kodevekslingen like. Dette fordi budskapene produseres av språkbrukere med ulik kompetanse og dyktighet, og i forskjellige situasjoner hvor forutsetningene for kodevekslingen ikke er like. For det tredje varierer motivasjonen for kodevekslingen. Den kan bl.a. brukes for å fylle hull i kompetansen på det ene språket, men den kan også være et middel for å uttrykke etnisk identitet og for å oppnå bestemte diskursive mål (Bullock & Toribio, 2009). Det at kodeveksling kan opptre i så ulike størrelsessegmenter, til ulike tidspunkt og inneha ulike funksjoner kan gjøre det utfordrende å skille den fra andre språkkontaktfenomener.

I den grad det er mulig bør kodeveksling skilles fra andre språkkontaktfenomener, men det er ikke alltid lett å trekke en skarp linje mellom hva som er kodeveksling og hva som er andre språkkontaktfenomener (Bullock & Toribio, 2009). En av de mer kjente andre språkkontaktfenomenene er *lånord*. Lånord er ord som er hentet inn fra andre språk og tatt opp i ordforrådet. Det norske språket henter ord fra mange ulike språk. Noen lånord er godt integrert i det norske språket, slik som for eksempel sofa, som kommer fra det franske språket. Andre lånord er relativt nye og kan brukes av en relativt liten gruppe, slik som for eksempel begrepet *dirt track*¹⁶ eller *hijab*¹⁷. Lånord står ikke i et direkte motsetningsforhold til fremmedord, men skiller seg likevel fra fremmedord, da lånord i større grad er integrert i den enkeltes daglige tale. På samme måte står heller ikke lånord i et motsetningsforhold til kodeveksling. De to fenomenene bør heller ses på som to ledd i et sammenhengende hele. Dette synet støttes av blant andre Gardner-Chloros (2009a, s. 12) og Myers-Scotton (2008, s. 103). Myers-Scotton mener at utfordringen med å skille lånord fra kodeveksling løser seg hvis man nærmer seg teksten ikke på et strukturelt plan, men med fokus på det sosiale innholdet (2008, s. 103). Hun hevder at hvis vekslingen mellom to språk er av stor (sosial) viktighet er det kodeveksling, mens skifter uten betydning er lånord. Hva som er og hva som ikke teller som lånord er hele tiden i forandring. Jeg vil i denne oppgaven forholde meg til *Tanums store rettskrivningsordbok. 9. utgave* (2012) i tvilstilfeller mellom hva som er kodeveksling og hva som er lånord (Vedlegg 3).

Et annet skille som har vært trukket, er skillet mellom kodeveksling og *kodemiksing* (Gardner-Chloros, 2009a). Ved kodemiksing har det skjedd en form for konvergens¹⁸ mellom de ulike språkvarietetene, og på et grammatisk nivå har de ulike kodene mistet sine

¹⁶ Sølebane, motorsykelbane med løst dekke (Tanums store rettskrivningsordbok, 9. utgave, 2012)

¹⁷ Tørkle som muslimske kvinner dekker, hår, hals og skuldre med (Tanums store rettskrivningsordbok, 9. utgave, 2012)

¹⁸ Sammensmelting

enspråklige karakteristikk. Kodeveksling omfatter i større grad språkbrukerens pragmatiske ferdigheter til å velge språkkode avhengig av tilhørere, emne, kontekst, etc. Ofte ses kodemiksing som innskudd av enkeltord, eventuelt mindre enheter, i setninger. Det skjer i slike tilfeller ikke en endring i verken den grammatiske strukturen eller i konteksten rundt kommunikasjonen.

Både lånord og kodeveksling, og kodemiksing og kodeveksling kan være vanskelig å skille fra hverandre. Det å skille disse fenomenene fra hverandre krever en tidvis særdeles god kunnskap om språket og om samfunnet for øvrig. Kunnskap om samfunnet er også nødvendig når en skal skille *diglossi* fra kodeveksling. Diglossi beskriver et samfunn hvor språk eller språkvarieteter er helt og funksjonelt atskilt i en relativt stabil språksituasjon. Innenfor en slik situasjon er hvert språk assosiert med bestemte sosiale funksjoner, og det skilles ofte mellom et *høyspråk* og et *lavspråk*. I et samfunn med en slik språksituasjon er det ikke opp til den enkelte å selv bestemme hvilket språk som skal brukes i hvilken situasjon. Språkbrukeren må forholde seg til enhver tid gjeldende samfunnsnormer, noe som vil si at diglossi er sosialt pålagt den enkelte (Bullock & Toribio, 2009, s. 6). Det finnes flere land hvor ett språk fungerer som det offisielle og institusjonelle språket, mens et annet språk er forbundet til de mer uformelle domene, slik som i hjemmet. I kontrast med diglossi blir kodeveksling forstått som et individuelt fenomen hvor den enkelte bruker selv velger når, hvordan og hvorfor han eller hun vil veksle mellom ulike språk (Bullock & Toribio, 2009).

Diglossi beskriver et fenomen der samfunnets klare normer skaper tydelige skiller mellom språk. Som en form for motsetning finner man fenomenet *crossing*, der det veksles mellom språk uten at det ligger noen tydelige sosiale føringer for dette. Crossing, eller overskriding, er et fenomen som henter flere likhetstrekk med kodeveksling. "Language crossing involves code alternation by people who are not accepted members of the group associated with the second language that they are using" (Rampton, 1995, s. 177). Overskriding skjer når personer med en annen kulturell og språklig bakgrunn tar i bruk et språk de ikke har videre tilhørighet til. Ved å gjøre dette krysser de som språkbrukere "ei språklig og sosial grense ved at [de] bringer element(er) fra andres språk inn i sitt eget" (Aarsæther, 2008, s. 123). Spesielt har man gjort funn av crossing i ungdomsmiljøer, og i sin forskning blant britiske ungdommer viste Rampton hvordan disse ungdommene, som kom fra ulike bakgrunner, "lånte" språktrekk fra hverandre.

Utfordringene med å skille kodeveksling fra andre språkkontaktfenomener har gitt grobunn for nok en forståelse. Denne forståelsen bygger på at den enkelte språkbruker må vurderes individuelt for å kunne bestemme hvorvidt det er snakk om en enkelthendelse, en pågående kodeveksling eller et lånord. For som Alexandra Yurievna Aikhenvald sier: "What appears to be a nonce borrowing, or an occasional code-switch, for one speaker, could be an established morpheme for another speaker" (referert i Gardner-Chloros, 2009a, s. 12).

Som en videreføring av denne forståelsen har begrepet *linguaging* - eller språking - kommet inn i bildet de senere år (Jørgensen, 2011). En vanlig måte å betrakte språkmøter der mer enn ett språk er i bruk har vært å forklare dem som to eller flerspråklige møter. Språkingperspektivet betrakter grensene mellom ulike språk som vilkårlige og historisk betinget. Språking er bruk av språk, ikke *ett* språk. Språkvitenskapen har tradisjonelt delt inn språk i ulike lingvistiske sett, hver med sine verdier og normer tilskrevet seg. I de senere tiår har sosiolingvister argumentert for at språk er ideologisk konstruerte og abstrakte begreper som ikke representerer virkelighetens språkbruk (Jørgensen & Juffermans, 2011).

Jens Normann Jørgensen og Kasper Juffermans (2011) forklarer det slik at flerspråklige ikke snakker to eller flere språk, men at de kommuniserer ved å ta i bruk sine språklige ressurser. Språk er sådan dynamisk og språking individuelt og unikt, da enhver person innehar en unik språkkompetanse. Ingen personer deler helt det samme vokabular, måter å uttrykke seg på eller ordforråd. Samtidig er språket sosialt, da språk læres, vedlikeholdes og deles sammen med andre individer.

4.3 Tilnæringsmåter til kodeveksling

I løpet av årene med kodevekslingsforskning har det vokst frem tre store retninger i studiet av kodeveksling. En fullverdig fremstilling av kodeveksling vil kreve at man involverer alle disse tre retningene, men i praksis vil dette være for komplekst til at det er gjennomførbart. Den *strukturelle* tilnæringsmåten, som er den første av retningen, har konsentrert seg rundt hva kodeveksling kan avsløre om språkets struktur på alle dets nivåer. Spesielt har man innenfor denne retningen sett nærmere på de morfologiske og syntaktiske mønstrene i kodevekslingen. Forskning innenfor den strukturelle tilnærmingen har kunnet påvist at det ikke konstituerer seg en ny og tredje type grammatikk når to språk møtes, men at språkene som det veksles mellom, beholder sine grammatiske trekk (Bullock & Toribio, 2009, Gardner-Chloros, 2009a).

Den *psykolingvistiske* tilnæringsmåten søker å bedre forstå de kognitive mekanismene som ligger til grunn for den tospråklige produksjonen, oppfattelsen og ervervelsen. Tidlig forskning på tospråklighet mente at det å ha mer enn ett språk kunne være regelrett skadelig for individet, da denne kompetansen nødvendigvis måtte stjele ”plass” fra andre personlige egenskaper. Psykolingvistisk forskning har undersøkt nærmere hvilke kognitive mekanisme og strukturer som må til i kontrollen av to (eller flere) språk. Retningen har bl.a. vurdert individets tilgang til språkene han behersker, arbeidsminnekapasiteten, tospråklig kontroll og oppmerksomhet (Bullock & Toribio, 2009).

Sosiolingvistikken er den tredje og største retningen av de tre. Det er samtidig den videste retningen, da den tar i betraktning et vidt spekter av faktorer, som bl.a. alder, klasse, kjønn, sosiale nettverk, samfunnsnormer, identitet og holdninger. Forskere innenfor den sosiolingvistiske retningen har vært opptatt av de sosiale konstruksjonene, og forskningen har vært delt inn i to ulike nivåer. Et *mikro-nivå* som har fokusert på individets egen motivasjon for kodeveksling, og et *makro-nivå* som har tatt for seg kodevekslingen på et samfunnsmessig nivå der den har tatt i betraktning bl.a. samfunnets normer, krav og forventninger, makt og prestisje (Bullock & Toribio, 2009).

Sosiolingvistiske tilnæringer til kodeveksling er opptatt av de sosiale og pragmatiske funksjonene kodeveksling har for den enkelte språkbrukeren på et mikro-nivå, og, på et makro-nivå, for større grupper og samfunn. Kodeveksling ses som et verktøy flerspråklige har i sitt kommunikative repertoar (Callaha, 2004). Dette språklige verktøyet gjør at flerspråklige kan veksle mellom de ulike kodene, men like viktig, de kan velge ikke å kodeveksle (Bullock & Toribio, 2009).

Den sosiolingvistiske kodevekslingsforskningen har kommet i bølger (Hinrichs, 2006), og Ben Rampton har beskrevet fire ulike måter å betrakte språklig variasjon på, som han kaller for henholdsvis deficit-synet, differens-synet, dominans-synet og diskurs-synet (referert i Jørgensen, 2005, s. 38-39). Den tidlige språkforskningen så på tospråklighet som unormalt, og den ble til og med betegnet som skadelig. Den danske språkforskeren Otto Jespersen, en representant for deficit-synet, mente (på 1940-tallet) at menneskets begrensede innlæringskapasitet gjorde at det aldri kunne oppnå full beherskelse av mer enn ett språk. ”For det andet har det hjernearbejde der i de unge år er gået til at lære to sprog istedenfor ett, sikkert taget noget fra den kraft hvormed andre ting kunde og skulle vært lært” (ibid, s. 39). Jespersen var med andre ord redd for at tospråkligheten kunne være forstyrrende og

ødeleggende for individets utvikling. Bente Ailin Svendsen (2006) sammenligner Jespersens oppfatning av hjernen med en "container". Når noe fylles på, må nødvendigvis noe annet renne ut. Ut ifra en slik tanke tar to språk for mye plass i hjernen.

På 1960-tallet etablerte Labov en ny måte å beskrive språket på, og er en representant for det såkalte differens-synet. Hinrichs (2006) viser hvordan fokuset for forskningen var på de kvantitative undersøkelsene, og på den ubevisste bruken av språket. "Språkbrug følger ganske bestemte regler og love, der ikke kan overtrædes, udan at man føler, der er begået en fejl" (referert i Jørgensen, 2005, s. 41). Bruken av de to språkene hos tospråklige er med andre ord gitt av ytre omstendigheter. Språkvalgene var et uttrykk for et lagdelt samfunn, gitt ut fra sosiale samfunnspålagte kategorier, slik som alder, kjønn og sosial tilhørighet. Ifølge differens-synet er det ikke slik at det å være tospråklig betyr at man blander språkene, tvert imot blir man heller sett på som dobbelt enspråklig.

Differens-synet har måttet tåle en god del kritikk for at det ikke har tatt høyde for maktmekanismer i samfunnet. Disse maktmekanismene gjør at visse former for språklig atferd er ønsket, foretrukket og, til tider også, krevet i samfunnet. Det at noen språk forbindes med makt, prestisje og status, danner kjernen i dominans-synet, slik beskrevet hos Rampton (Jørgensen, 2005). Den sosiale betydningen er avgjørende for den språklige oppførselen, og man finner for eksempel at gitte språk brukes til politiske og administrative formål, mens andre språk er egnet i mer uformelle fora (Hinrichs, 2006).

Som representanter for de senere års sosiolingvistikk, og det såkalte diskurs-synet, trekker Jørgensen (2005) frem Auer og Rampton. Hovedtyngden i de senere års forskning har vært viet hvordan språkbrukeren benytter seg av språklig variasjon for å forhandle sine sosiale relasjoner. Det nye synet kritiserer dominans-synet for ikke å ha tatt hensyn til språkbrukerens bevisste manipulasjon av språket. I de senere år har derfor den sosiale betydningen og de lingvistiske variasjonene ikke lenger blitt sett på som isolerte hendelser, men heller som en del av og markører i en stil (Hinrichs, 2006). Språklig variasjon er, med andre ord, ikke bare en effekt av sosiale strukturer, men også med på å skape sosiale strukturer og relasjoner.

4.4 Kodevekslingens funksjoner

Mens man tidligere så på kodeveksling som et grep tospråklige gjorde ved manglende kunnskaper på et språk, bygger dagens forståelse på at kodeveksling i mye større grad er et bevisst valg hos språkbrukeren. Språkbrukeren kodeveksler av en grunn. I noen tilfeller kan denne kodevekslingen skyldes manglende kunnskap på og ferdigheter i et språk, men i mange tilfeller har denne kodevekslingen også andre funksjoner.

Det er mange grunner til at ulike språk kommer i kontakt med hverandre. Kontakt mellom mennesker, på tvers av landegrenser, kulturer og språk har alltid funnet sted, men i dagens globaliserte og digitaliserte verden har denne kontakten og disse møtene blitt hyppigere og lettere å få til. Noen språkmøter skjer frivillig, gjennom for eksempel feriereiser eller studier, mens andre møter kan være påtvunget grunnet ytre faktorer, slik som krig eller naturkatastrofer som tvinger mennesker på flukt (Wei, 2008).

Uansett grunn for at språk kommer i kontakt kan språkstudier i en sosiokulturell kontekst forstås å bestå av to lag - et sosialt og et historisk (Kramsch, 2009, s. 8). Ved å identifisere oss med andre tilpasser vi oss gjerne måten vi kommuniserer på. En gruppe deler ofte visse felles holdinger, overbevisninger og verdier som kommer til uttrykk i måten de bruker språket på. Samtidig bygger dagens kultur på det som allerede er ervervet, erfart og arvet. Hvordan man handler og kommuniseres kan ikke ses isolert i tid og rom. Derfor må kulturen også forstå ut fra et historisk perspektiv.

Et viktig trekk ved kodevekslingen blant flerspråklige er at de involverte språkene sjelden innehar den samme rollen. Ofte ligger det ene språkets, hovedspråkets, grammatiske struktur til grunn for setningsoppbygningen, og elementer fra det andre språket tilpasses inn i dette (Wei, 2008, s. 15). Hovedspråket er det språket kommunikasjonen i hovedsak foregår på, mens det kodeveksles over til det andre språket avhengig av personenes kommunikative mål.

Mye av dagens forståelse for tospråklig oppførsel er et resultat gjort av forskning på et mikro-nivå innenfor den sosiolingvistiske retningen. Forskningen på dette feltet må sies å ha hjulpet til med å bryte ned de tidligere mytene og misoppfattelsene av kodeveksling i takt med at forskningen rundt kodevekslingens diskursive funksjoner, identitetskonstruksjon og tilpasning har skredet fram (Bullock & Toribio, 2009).

I dag ses den språklig variasjonen på som er et resultat av et samspill mellom det som skjer på et mikronivå (individnivå) og det som skjer på et makronivå (språksamfunnsnivå). Det skilles her mellom *intra-individuell variasjon* og *inter-individuell variasjon* (Fossheim, 2010). Med intra-individuell variasjon menes språkvariasjoner som finner sted hos det enkelte individ. Svært få eller ingen snakker helt likt i alle situasjoner. Som språkbruker har man en mulighet til å variere språket avhengig av situasjonen. Dette kan man ved å anvende ulike stilregistre, der man ordlegger seg etter hvem man snakker med, hva man snakker om og den sosiale konteksten.

Med inter-individuell variasjon menes derimot språkvariasjoner som opptrer mellom personer. Variasjonene i språket kan bl.a. styres av deltakernes kjønn, geografisk tilhørighet, politiske overbevisning eller alder. Inter-individuell variasjon er således også kalt gruppevariasjon eller sosial variasjon. Variasjoner i språket, slik det er beskrevet her, forstår språket og språkbruk som noe planlagt og bevisst, og støttes i dag bl.a. av Lars Hinrichs (2006). Men - i den tidlige sosiolingvistikken så man på kodeveksling på en annen måte. Videre i delkapitlet vil jeg se nærmere på kodevekslingens ulike funksjoner og teorier som søker å forklare disse.

4.4.1 Kodeveksling - et uhensiktsmessig grep?

William Labov, også kalt sosiolingvistikkenes far (Fossheim, 2010), innhentet på 1960- og 70-tallet store mengder data for å dokumentere ulike talevariasjoner av amerikansk-engelsk (Kildekritikk, 2013e). Labov anerkjente eksistensen av ulike talemåter, men han mente at en blanding av ulike variasjoner, kodeveksling, var en uregelmessighet. Språket var spontant og naturlig, og kunne dermed ikke være nøye planlagt.

Labovs forståelse av kodeveksling som en uregelmessighet baserer seg på at han plasserte språket i et hierarki basert på de sosiale klassene i samfunnet (Hinrichs, 2006). I et slikt hierarki er enkelte ord og bestemte talemåter mer prestisjefylte enn andre. Dette kalles også for sosial talevariasjon (Fossheim, 2010). Kodeveksling blir, ut ifra et slikt syn, uhensiktsmessig og uregelmessig. Den enkelte person kan variere sin talemåte avhengig av situasjonen, men kodeveksling innad i en og samme samtale kan vitne om manglende kunnskap og et lavere utdanningsnivå.

I likhet med Labov, var Allan Bell, en New Zealandsk sosiolingvist, også opptatt av variasjonenes betydning for språket. Han presenterte sin *audience design*-modell en stund

etter Labovs første arbeider kom ut (Hinrichs, 2006). Her la Bell til grunn av den viktigste grunnen for et språklig skifte skyltes lytterne eller mottakerne. Bell mente at språkbrukeren spilte på sitt språklige register for best å tilpasse budskapet til mottakerne. I sin modell har Bell tatt svært lite hensyn til de øvrige samfunnsstrukturer og modellen har derfor måttet tåle en del kritikk grunnet dette (ibid.).

Både Labovs forståelse og Bells modell for talevariasjoner må anses som ensidige, der den ene søker å forklare ulike talemåter på bakgrunn av hierarkiske classeskiller, mens den andre har gitt for mye makt til relasjonene deltakerne imellom. På midten av 1980-tallet presenterte Robert Brock LePage og Andrée Tabouret-Keller sin tilnærming i boka *Acts of Identity* (1985). Tilnærmingen var designet for å betrakte, vurdere og forklare alle talestiler i et materiale, og inkluderte dermed både en forståelse for hierarkiske classeskiller og maktrelasjoner. I tillegg inkluderte LePage og Tabouret-Keller individets egne grunner for språklig variasjon (1985; Hinrichs, 2006). Dette vil jeg komme nærmere tilbake igjen til i kap. 4.4.2.

Ut ifra Labovs og Bells forståelse er kodeveksling uhensiktsmessig eller kun et middel for å tilpasse seg andre samtaledeltakere. Bell mente at den viktigste grunnen for et språklig skifte skyltes hensyn til mottakerne. Selv om det i dag er en samlet forståelse for at kodeveksling ikke nødvendigvis skyldes manglende ferdigheter på et språk, er det ikke dermed sagt at dette ikke kan være tilfellet. I gitte tilfeller kan en person mangle ferdigheter og erfaringer på et språk til å kunne uttrykke seg på en adekvat måte (Ariffin og Rafik-Galea, 2009). Det vil derfor være naturlig at denne personen signaliserer hvilket språk han ønsker å forholde seg til¹⁹. Denne vekslingen kan være hensiktsmessig for å få en bedre flyt i samtalen og fylle lingvistiske gap.

4.4.2 Uttrykke tilhørighet

LePage og Tabouret-Kellers tilnærmingen åpner for og tar hensyn til alle språkstiler, også den mer kreative bruken av språket, slik som for eksempel bruken av ironi. Til forskjell fra tidligere inkluderte LePage og Tabouret-Keller et større antall lingvistiske variabler i sine kvalitative analyser. Språket ble sett som en symbolsk ressurs, og kodeveksling forstått som en form for språkpraksis der individene utnyttet sine ressurser. Mens den labovianske retningen så variasjoner som er resultat av allerede fastsatte kategorier, slik som bl.a. alder,

¹⁹ Den språklige preferansen.

sosial klasse og kjønn som var utenfor det enkelte individets kontroll, så baserte LePage og Tabouret-Kellers tilnærming seg på troen om at identiteter hele tiden er i en prosess av skapelse og definisjon (Hinrichs, 2006). Identitet, som beskrevet hos LePage og Tabouret-Keller (1985) har minst to betydninger. Det første er å identifisere andre i en mengde. Et eksempel som de trekker fram er muligheten en person har til å identifisere sitt eget barn i en større samling barn, ved hjelp av noen idiosynkratiske²⁰ trekk. Den andre betydningen beskrevet hos LePage og Tabouret-Keller handler om å kunne identifisere seg selv som en del av et fellesskap (ibid.). Ved å kodeveksle kan en person gjøre nettopp dette, og kodevekslingen tjener sådan til å skape relasjoner til andre deltakere.

Mye av kodevekslingsforskningen i sosiolingvistikken på et mikro-nivå er identitetsrelatert. Denne forskningen har fokusert på hvordan deltakerne karakteriserer seg selv og andre gjennom de lingvistiske valgene de foretar seg. Med andre ord - hva legger en deltaker i sin egen eller andres identitet ved å velge en bestemt kode for et bestemt formål? En person har sitt register av talevariasjoner, men det er ikke nødvendigvis slik at alle ens språkressurser blir benyttet i like stor grad. De ulike språkressursene kan inneha ulike verdier og bestemmes av samfunnet rundt. Pierre Bordieu, en fransk sosiolog, kaller dette for *markedet* (Heller, 2008, s. 166). Markedet, som utgjøres av en større eller mindre gruppe, fungerer toneangivende for den enkelte språks, dialekt eller talemåtes verdi i samfunnet. Noen talestiler innehar en høy verdi, mens andre kan bli sett ned på og oppleves stigmatiserende. Grunnet dette vil en persons språkressurser benyttes i ulik grad, avhengig av situasjonen.

4.4.3 Forsterke et budskap og unngå misforståelser

Noen ganger ser man at ett og samme budskap presenteres i to ulike koder. Funn av dette er muligens størst i kontekster der de ulike kodene innehar en tilnærmet lik verdi, og der deltakerne ikke taper noe ved å veksle over til den ene eller den andre koden (se *markedet*, kapittel 4.4.2). Ved å gjenta seg, vil en språkbruker kunne minske rommet for misforståelser, samtidig som han vil forsterke det han sier. Denne gjentakelsen i en annen kode vil kreve en annen og grundigere lesing av mottakeren.

Ved å gjenta et budskap i ulike koder er åpningen for feiltolkninger mindre. På denne måten kan språkbrukeren også unngå eventuelle konflikter. Andre ganger kan kodeveksling benyttes til å skape en dramatiserende effekt (Ariffin & Rafik-Galea, 2009). Senere i kapitlet

²⁰ Betegner noe som er særegent, egenartet - gjelder kun det fenomenet eller den personen som omtales

(4.4.6) vil jeg vise til teorier som forklarer hvordan kodeveksling brukes som et markert valg, et valg som skaper reaksjoner hos mottakerne. Det er vist hvordan kodeveksling tjener til å danne en dramatiserende virkning for å tiltrekke seg andre deltakeres oppmerksomhet (Araffin & Rafik-Galea, 2009, s. 11). Denne sceniske effekten kan være, som jeg har gjort funn av i mitt korpus, en måte å vise avstand. Kodeveksling kan i denne formen oppfattes som noe temperamentsfullt.

4.4.4 Situasjonelle, metaforiske og konversasjonelle vekslinger

Jan-Petter Blom og John J. Gumperz (2008) er kjent for sin forskning på språksituasjonen i Hemnesberget. Hemnesberget er et mindre tettsted i Nordland i Norge med mye industrivirksomhet. I sin forskning så Blom og Gumperz nærmere på forholdet mellom varietetene bokmål (standardisert norsk) og ranamål (den lokale dialekten) og bruken av disse. Bokmål og ranamål skiller seg ikke fra hverandre på et lingvistisk plan, men på et situasjonelt plan er det store forskjeller. Mens bokmål fungerer som et formelt språk, er ranamål språket som benyttes blant de innfødte og innad i familiene når de kommuniserer med hverandre. Ulike sosiale meninger tillegges de ulike varietetene. Blom og Gumperz ser kommunikasjonen som en to-trinns prosess, hvor deltakeren i første omgang tolker omgivelsene og oversetter disse til passende atferdsstrategier. Den passende atferden kommer så i trinn to til uttrykk gjennom språket, hvor deltakeren tilpasser sin språklige oppførsel til omgivelsene, markedet, og de andre deltakerne i diskursen (ibid., s. 86).

I sin forskning på kodeveksling i det lille samfunnet på Hemnesberget så Blom og Gumperz at kodeveksling ble benyttet på ulike måter og de delte kodevekslingen inn i kategorier (Callaha, 2004; Jørgensen, 2005). Kodeveksling henger sammen med deltakernes forståelse av situasjonen og diskursen. Blom og Gumperz forteller om de innfødte i Hemnesberget som vekslet over fra ranamål til bokmål når *de*, noen fra utsiden, kom inn i samtalen (2008, s. 87). Det handler her om en *situasjonell kodeveksling* der deltakerne tilpasser språket etter situasjonen og de andre deltakerne. Det er et direkte forhold mellom språket, eller språkene, som benyttes og den sosiale situasjonen. En situasjonell kodeveksling kan skyldes en endring i situasjonen ved at nye deltakere kommer til i samtalen, men det kan også skyldes en fysisk avstand. Et prototypisk eksempel på et slikt skifte er bruken av et språk på jobb og et annet hjemme (Jørgensen, 2005). I mange tilfeller finnes det sterke normer, skrevne eller uskrevne, for hvilken kode som er passende i hvilken situasjon, og brudd på disse normene kan føre til sosiale sanksjoner, i form av tilsnakk, eller, i verste fall, ekskludering av det

sosiale fellesskapet. I Norge er det for eksempel slik at alle formelle brev skal skrives på enten bokmål eller nynorsk, og språkføring i seg selv er også veldig formell. Bruk av dialekt er ikke allment godtatt. I *Veiledning om lov- og forskriftsarbeid* (Regjeringen, 2000) er det utarbeidet et eget kapittel (kap. 6) som tar for seg terminologi og språkføringen i lovverket. Innad i vennegjengen er forventningene til språkbruk mest sannsynlig en helt annen, og både dialektord og slanguttrykk kan være hyppig i bruk.

Blom og Gumperz (2008) oppdaget at menneskene i Hemnesberget vekslet mellom bruken av bokmål og ranamål avhengig av hva de diskuterte. Gjennom observasjon så de at en og samme gruppe medarbeidere i en bedrift vekslet fra bokmål til ranamål når de gikk over fra å diskutere fag og jobberelaterte emner til å snakke om familieforhold og fritidsaktiviteter. Denne formen for kodeveksling, som de kalte *metaforiske kodevekslinger*, oppstår når språkbrukere ønsker å henvise til bestemte domener. Slike metaforiske skifter trenger ikke alltid å være tydelig separate eller lange, og faktisk kan emnet skifte i en samtale på en slik måte at taleren skifter til det andre språket og tilbake igjen i løpet av en og samme setning. Det er i slike metaforiske språkskifter språkbrukerne selv som velger å skifte språk, selv om situasjonen ikke betinger et språkskifte. Det har nemlig ikke skjedd noen endringer i situasjonen som tilsier at man behøver å kodeveksle, men hva som diskuteres, emnet og temaet i diskursen, legger likevel visse føringen for kommunikasjonen (ibid.). I slike tilfeller får innholdet i ytringen en ekstra dimensjon, hvor språkbrukeren med skiftet signaliserer at det som sies skal forstås i en bestemt sammenheng (Jørgensen, 2005).

Blom og Gumperz peker således på hvordan de situasjonelle og metaforiske faktorene underbygger språkvalget. Auer (2008, s. 133) peker på et problem med denne tilnærmingen da det i de fleste samfunn vil være enkelte situasjoner hvor språkvalget er åpent, der det ikke eksisterer klare språknormer og konvensjoner. I slike situasjoner vil språkvalget avhenge av deltakernes tidligere erfaringer og mønstre i språkbruk, eller av hvilket språk de selv foretrekker å bruke. Andre ganger kan deltakerne befinne seg i nye situasjoner som de ikke har noen tidligere erfaringer fra. I slike tilfeller er det opp til deltakerne ikke bare å finne et språk, men også å definere selve situasjonen. I begge tilfellene må de involverte deltakerne sammen forhandle seg frem til et felles språk. I slike situasjoner vil det være naturlig å legge til en tredje kategori. *Konversasjonelle kodevekslinger* er på mange måter lik de metaforiske skiftene, men til forskjell fra de metaforiske vekslingene legger ikke de konversasjonelle vekslingene til grunn at det skal skje en veksling i koder under samtaleforløpet (Callaha, 2004). Auer sin påstand støttes av Giovanna Alfonzetti (1998) sin undersøkelse av

kodeveksling mellom ulike italienske dialekter i Sicilia som viste at majoriteten av kodevekslingsfunn ikke var knyttet til verdiene eller de sosiale båndene som var tillagt de ulike språkvarietetene. "What really matters is the contrast created by the mere juxtaposition of the two different codes" (ibid.: 186). De samme funksjonene, uavhengig av om det handler om å avslutte en samtale, sitere noe, skifte emne eller lignende, kan utføres ved en kodeveksling i begge retninger.

4.4.5 Markedness Model

Hvorvidt det eksisterer klare språknormer for kodeveksling i en bestemt situasjon eller ikke har betydning for hvor markert kodevekslingen er. Carol Myers-Scotton og Agnes Bolonyai viser med sin *Markedness Model* at samtalepartnere gjør språklige valg for å forhandle det allerede eksisterende forholdet som finnes mellom dem (Callaha, 2004). I likhet med LePage og Tabouret-Kellers Acts of Identity betoner Markedness modell individets egen rolle og betydning i hans språklige valg (Hinrichs, 2006). Kodevalgene er mer eller mindre markerte avhengig av de rådende konvensjonene som eksisterer i en gitt situasjon.

I Markedness Model blir de sosiale faktorene sett på som ledende, men ikke som bestemmende for den enkelte språkbrukers lingvistiske valg. Myers-Scotton og Bolonyai kritiserte labovianske sosiolingvister for at de ikke kunne forklare individets grunner for et språklig valg, men kun klarte å forutsi visse makro-mønstre i språklige variasjoner. Både LePage og Tabouret-Keller og Myers-Scotton og Bolonyai foreslår dermed alle et skifte, hvor de beveger seg i retning vekk fra Labov, som mente at språk ikke er det enkelte individ sin eiendom, men samfunnets, mot et mer brukerstyrt syn på språklige variasjoner (Hinrichs, 2006). Markedness Modell er en sosiolingvistisk teori som fokuserer på de sosiale konsekvensene av kodevekslingen. Kodevekslingen forstås av Myers-Scotton (2008) som motivert, og avhengig av denne motivasjonen gjør en lingvistiske valg. De ulike språkene i diskursen har ulike *Rights and Obligations*-sett (RO)²¹ tillagt seg. Disse settene fungerer som sosiale koder mellom deltakere, og i enhver kommunikativ situasjon er det både et markert og et umarkert valg, en kode som deltakeren må velge.

²¹ Rettigheter og forpliktelser

4.4.6 Markerte, umarkerte og konvensjonaliserte valg

Et *umarkert valg* i kommunikasjonen benyttes for å opprettholde "the status quo" (Myers-Scotton, 2008, s. 103). Deltakeren har gjort et valg om å forholde seg til det allerede eksisterende forholdet med de andre deltakerne, og fortsetter dermed kommunikasjonen på det samme 'planet' som tidligere. I disse tilfellene skjer det ingen forandringer i de eksisterende settene av rettigheter og forpliktelser. Aktørene brukes sin kunnskap om samfunnets normer for å kjenne igjen hvilke valg som er riktig for den enkelte situasjon. Dette inkluderer også muligheten for at kodeveksling i seg selv kan være det umarkerte valget (Callaha, 2004). Myers-Scotton forteller at to personer fra den samme etniske gruppen, med de samme språkressursene, godt kan veksle mellom språk når de kommuniserer, uten at dette er et markert valg. Hvis så en tredje person uten de samme språklige ressursene kommer inn i samtalen vil det å veksle over til et felles, nøytralt *lingua franca* være det umarkerte valget (Myers-Scotton, 2008, s. 104-105). Om de to første deltakerne, til tross for den tredje personens inntreden i samtale, likevel skulle fortsette å veksle over til et språk kun de har felles, vil dette være et markert valg.

Auer (2008) er enig i Myers-Scottons (2008) forståelse av at en umarkert kodeveksling ikke er av sosial betydning i samtalen. Men, en umarkert kodeveksling kan likevel inneha en individuell diskursrelatert funksjon. Auer eksemplifiserer dette og viser at selv om språkvalget i en samtale forblir relativt åpent kan deltakeren kodeveksle for selv å strukturere det han sier, bl.a. for å bygge opp en kontrast eller for å reformulere noen han sier (Auer, 2008, s. 135-136). I analysekapitlet vil jeg se nærmere på hvordan kodeveksling brukes for å understreke et poeng. Å gjenta noe som allerede er sagt i en annen språkkode kan både forebygge misforståelser, og eventuelle barrierer i kommunikasjonen, og skape en dramatiserende effekt som holder lesernes oppmerksomhet.

Som *et markert valg* kan kodeveksling brukes for bl.a. å øke en sosial distanse, for å ekskludere andre deltakere på grunnlag av for eksempel etnisk bakgrunn, og for en estetisk effekt (Callaha, 2004). Når det er balanse mellom RO-settene til to språk i en samtale kan det veksles mellom disse uten at det utgjør et markert valg, men i det denne balansen brytes vil en fortsatt veksling være et markert valg fra deltakernes side. Denne balansen kan brytes ved at det kommer nye deltakere med i samtalen, men den kan også endres ved at det skjer et tematisk skifte i samtalen. Dette kan for eksempel være et skifte fra å snakke om personlige hendelser, til å diskutere arbeidsrelaterte emner.

Et markert valg vil være forstyrrende i samtalen, men et markert valg er ikke nødvendigvis kun negativt. På samme måte som kodeveksling kan være et markert valg for å øke distansen til enkelte andre deltakere, kan også kodevekslingen være et markert valg for å minske denne distansen og uttrykke solidaritet (Myers-Scotton, 2008). Uansett motivasjon er et markert valg et tegn på at deltakeren ikke ønsker å identifisere seg med de umarkerte RO-settene, men heller ønsker å vise flere sider av seg selv, av sin identitet (ibid., s. 110).

I gitte tilfeller og situasjoner kan et markert valg være *konvensjonalisert*. I disse tilfellene er de markerte valgene nesten som umarkerte å regne i den gitte konteksten. Slike tillatte markerte valg kan dreie seg om ettergivenhet eller høflighet overfor samtalepartneren. For eksempel kan høflighetsfrasene De og Dem være et slik tillat markert valg og kalles gjerne "calculated respect" (Myers-Scotton, 2008, s. 112). Et annet tillat valg er når deltakeren i en samtale mangler ferdigheter til å snakke og uttrykke seg godt på det umarkerte valget. I slike situasjoner må et markert valg foretas for at kommunikasjonen skal skride frem²².

4.4.7 Å skille markerte valg fra umarkerte valg

For lettere å kunne skjelle markerte valg fra umarkerte valg viser Myers-Scotton (2008, s. 113) til to ulike måter. For det første skjer det alltid endringer i noen av de ytre faktorene i kommunikasjonen når det skjer et skifte i det umarkerte valget. Dette vil si at urdu ikke uten videre kan bli det umarkerte valget i samtalen, når det umarkerte valget allerede er for eksempel engelsk, uten at det skjer noen endringer i rammene rundt kommunikasjonen. Disse endringene kan være et skifte i tema og emne, nye deltakere, eller at det kommer frem ny informasjon om en eller flere av deltakerne som har betydning for kommunikasjonen. For det andre er det umarkerte valget hva som forventes av de andre deltakerne. Det markerte valget er ikke dette, og et skifte til et markert valg vil derfor alltid føre til en form for reaksjon hos de andre deltakerne.

Denne reaksjonen vil avhenge av maktforholdet som befinner seg mellom deltakerne. I mange flerspråklige samfunn er det å veksle til et språk ikke alle behersker en måte å ekskludere enkelte (potensielle) deltakere på. Ofte er dette et bevisst valg fra deltakernes side, og altså et markert valg i samtalen. Ved å kodeveksle kan man ekskludere enkelte deltakere helt eller delvis. Myers-Scotton (2008, s.114) forteller at en slik veksling ofte henger sammen med maktforholdene mellom de ulike deltakerne. Der maktforholdet mellom

²² Se også kap. 4.4.1 om språklig preferanse.

de ulike deltakerne er skjevt må den ekskluderte parten bare godta denne vekslingen. Der maktforholdet derimot er mindre skjevt vil en slik veksling kunne vekke reaksjoner hos andre deltakere.

4.4.8 Markerte valg og høflighet i datamedierte diskurser

Kodeveksling kan brukes som et markert valg både for å øke og minske distansen til andre deltakere i kommunikasjonen. Det ligger i menneskets sosiale natur å tilpasse seg de ulike situasjoner det opptrer i (Lüders, 2007, s. 232). Et markert valg for å minske avstanden til de andre deltakerne kan være bestemte åpnings-, høflighets- og avslutningsfraser. I Islam er det for eksempel vanlig at frasen *assalamualaikum*²³ alltid møtes med *waalaikumsalam*²⁴. Selv om dette vil være et markert valg hvis kommunikasjonen i hovedsak foregår på et annet språk, vil dette likevel være en riktig oppførsel i situasjonen.

De datamedierte diskursene gir deltakerne en større mulighet for å spille ut nye sider av seg selv. Det har blitt pekt på at dette er en årsak til at kommunikasjonsformen i datamedierte diskurser kan være mindre høflig enn i ikke-medierte kommunikasjonsformer (Turkle, 2004; Lüders, 2007). Denne mangelen på høflighet kan forsterkes ved å gjøre et markert valg i samtalen, noe som vil tiltrekke seg oppmerksomhet.

4.4.9 'Vi' - i motsetning til 'de'

Når man snakker om språkvalg som markerte eller umarkerte forutsetter dette at det eksisterer et nettverk av gjeldende normer rundt. Men, normene avgjør ikke valgene, de "determine the relative markedness of a linguistic code for a particular exchange, ..." (Myers-Scotton, 2008, s. 100). Det er altså ikke normene som avgjør valg av kode, slik Blom og Gumperz legger til grunn for sin situasjonelle kodeveksling, men heller språkbrukerens egen analyse av og forståelse for situasjonen. Enhver deltaker står fritt til å velge det språket han vil kommunisere på, men hvordan disse valgene igjen vil bli tolket har han ingen garanti for. Valgene deltakeren gjør er et resultat av ens egne forhandlinger og avhenger av ens kommunikative mål.

Bruken av kodeveksling som et markert valg brukes gjerne for å vise fellesskap og tilhørighet til andre samtalepartnere. På samme måte som en person knytter seg til enkelte

²³ Arabisk: Fred være med deg.

²⁴ Arabisk: Og fred være med deg.

personer, skiller han seg fra andre potensielle deltakere. Ved å kodeveksle kan altså en person skape en tilknytning til et *vi*, som står i et motsetningsforhold til et *de*. Gumperz har med sitt skille mellom en 'vi' og en 'de'-kode hatt stor innflytelse på dagens forståelse av kodeveksling. Skillet baseres på et dominans-syn, der det er et skille mellom majoritetsspråk og minoritetsspråk. Gumperz foreslår at det etnisk spesifikke minoritetsspråket blir betraktet som en vi-kode, mens majoritetsspråket tjener som en de-kode. Majoritetsspråket har ofte og tradisjonelt representert makt og status, men også kulde og avstand, og dermed fungert som et de-språk. Minoritetsspråkene har i motsetning signalisert det nære, det personlige og det solidariske, og dermed hatt funksjonen som et vi-språk (Jørgensen, 2005).

Mens vi-koden assosieres med uformelle aktiviteter innenfor gitte grupper, brukes de-koden utad i mer formelle og offentlige sammenhenger. Men – Gumperz holder også ved at forholdene mellom disse kodene og situasjonene de opptrer i gjør at det finnes svært få situasjoner hvor kun den ene koden er passende eller hensiktsmessig. I samtaler ser en derfor ofte at både vi- og de-koden blir benyttet (Gardner-Chloros, 2009b).

4.4.10 Kritikk av forholdet mellom 'vi'- og 'de'-koden

Hinrichs (2006) diskuterer hvorvidt en vil være nødt til å revurdere hele synet på fordelingen mellom en vi- og de-kode, eller ikke. Dette fordi, mener Hinrichs, Gumperz ikke har tatt hensyn til det narrative elementet. I sine studier fant Hinrichs ut at det var vanskelig å skulle plassbestemme vi- og de-kodene ut fra en tradisjonell forståelse. For eksempel kan den etniske karakteristikken til en spesifikk kode bare fungere som en vi-kode hvis den flerspråklige minoriteten som bruker den er etnisk forskjellig fra det (formodelige) enspråklige samfunnet rundt. Hinrichs viser til at det i sine studier er mulig å benytte seg av en slik karakteristikkk når man snakker om bruken av kreolsk blant karibiere i for eksempel London, men at den vanskelig lar seg forsvare når man snakker om bruken av kreolsk på Jamaica. Med andre ord er ikke brukerne av kreolsk på Jamaica etnisk ulike nok andre Jamaicanere til at vi i dette tilfellet kan skille mellom en vi- og en de-kode når kreolsk brukes, mener Hinrichs.

Videre trekker Hinrichs frem at i mange tilfeller er ikke vi-koden og minoritetsspråket identitisk. I England fant han barn av karibiske immigranter som i like stor grad som London-jamaicansk brukte London-engelsk som førstespråk, der London-engelsk innehadde en funksjon som en vi-kode i et ledd av deres løsgjøringsprosess fra de eldre generasjonene.

Sånn sett viser dette et brudd mot den tradisjonelle modellen som Gumperz beskrev (Hinrichs, 2006).

Også Mark Sebba og Tony Wotton (1998) mener at det ikke er mulig å gjøre en antakelse om hvilken kode som innehar en vi-funksjon og hvilken kode som dermed utgjør en de-funksjon. Sebba og Wotton jobber ut ifra en antakelse om at en sosial identitet er en fleksibel ressurs og forstår det slik at hvilken kode som innehar hvilken funksjon bare kan "[...] be decided by looking at the functions which the codes serve, which may vary from situation to situation and cannot be treated as given" (Sebba & Wooton, 1998, s. 276). Det er med andre ord vanskelig å forutsi hvilken rolle den enkelte kode har, da situasjonene hele tiden er foranderlige.

4.5 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg presentert og diskutert noen teoretiske perspektiver som jeg mener er relevant for problemstillingen og den videre analysen i oppgaven. Kodeveksling har gått fra å være et lite anerkjent fenomen til å bli et stort forskningsfelt med mange inngangsportaler. I dag ses kodeveksling på som et redskap tospråklige benytter for å oppnå sine kommunikative mål. Kodeveksling kan også opptre i større eller mindre segmenter, som hele setninger eller som innskudd av enkeltord. Når det gjelder den sosiolingvistiske retningen, som er den tilnæringsmåten til kodeveksling som denne oppgaven baserer seg på, har denne retningen gjennomgått store omveltninger fra den først dukket opp. Synet på mennesket og dets læringskapasitet har vært igjennom en stor og omveltende prosess. Der man tidligere trodde at det å lære et nytt språk ville måtte gå på bekostning av det språket man allerede kunne og at kodeveksling var et tegn på manglende forståelse på det ene eller begge språkene, forstår man det i dag slik at mennesket har kapasitet til ikke bare å beherske to eller flere språk, men også til aktivt å benytte disse språkressursene for å oppnå sine egne kommunikative mål.

Kodeveksling beskrives som et kommunikativt redskap, og sosiolingvister har viet sin oppmerksomhet til faktorer som tema, forholdet mellom deltakere, samfunnets normer og verdier, og sosial, politisk og ideologisk utvikling i samfunnet (Ariffin og Rafik-Galea, 2009). Kodeveksling kan fylle mange ulike funksjoner. Denne oppgavens omfang gjør at jeg ikke kan favne hele spekteret av mulige funksjoner, og det er derfor viktig å merke seg at denne oppgaven ikke presenterer alle funksjoner kodeveksling kan ha. Jeg har i den

foregående delen vist til flere teorier som søker å forklare og forstå kodevekslingens funksjoner.

5. Korpuset

I det følgende kapitlet gir jeg en kort beskrivelse av de enkelte forumtrådene som danner materialet. De enkelte forumtrådene har fått navn fra A til H. Videre forklarer jeg hvordan jeg kvantitative data er behandlet og oppgis i analysen, og hvordan teksten i forumtrådene er behandlet og videre fremstilles i oppgaveteksten. Til slutt begrunner jeg hvorfor jeg ikke har gjort ytterligere forsøk på å skulle mellom urdu, hindi og panjabi i oppgaven.

5.1 Om materialet

Som nevnt i metodekapitlet, består korpuset i denne oppgaven av åtte forumtråder hentet inne fra forumet til nettstedet Desi. De åtte forumtrådene ble plukket ut ved at jeg aktivt gikk inn i forumet for å finne et representativt utvalg. Mer om bakgrunnen for dette valget står beskrevet i metodekapitlet. Desis nettforum er organisert i 21 ulike forumkategorier, og forumtrådene i denne oppgavens korpus er plukket ut fra fire av disse kategoriene.

De to første forumtrådene (Tråd A og B) er hentet fra forumkategorien 'Skole, utdanning og arbeid'. De to neste trådene (Tråd C og D) stammer fra fra forumkategorien 'Kjærlighet og samliv'. De neste to trådene (Tråd E og F) igjen kommer fra forumkategorien 'Forlovelse og bryllup'. Og de to siste trådene (Tråd G og H) er hentet fra forumkategorien 'Religion og kultur'. Nedenfor følger en kort, tematisk beskrivelse av de ulike forumtrådene.

I *Forumtråd A* spør trådstarter om hvordan første skoledag har vært, og presiserer samtidig at han henvender seg til elever i grunnskole og videregående skole. Trådstarter lurte på om det var noe interessant som skjedde, om læreren og medelevene falt i smak, og om det er gøy å være tilbake på skolen. Han ber deretter alle om å "fyr(e) løs" og fortelle om den første skoledagen. Trådstarter er i begynnelsen av forumtråden veldig tilstedeværende og svarer på alle innleggene som kommer inn, men etter hvert forsvinner han ut av samtalen.

I *Forumtråd B* søker trådstarter hjelp til å analysere en novelle. Han legger først ut teksten han har fått i oppgave å analysere og poster så et eget innlegg med spørsmålene de skal besvare. Trådstarter presiserer hvilke spørsmål han har besvart og hvilke han ønsker hjelp til å besvare. Som den eneste tråden i korpuset både startes og avsluttes denne tråden av den samme brukeren. I det siste innlegget takker trådstarteren for hjelpen.

I *Forumtråd C* er det et spørsmål om hvorvidt gutter og jenter *kan* være venner uten at dette utvikler seg til noe mer, eller om dette er umulig. Trådstarter er usikker på dette på bakgrunn av egne erfaringer og lurer nå på om andre har de samme eller andre erfaringer de vil dele.

Forumtråd D tar for seg ekteskap, og hva man bør se etter i en god ektefelle. Trådstarter stiller i utgangspunktet ikke et spørsmål, men presenterer sine egne meninger før han åpner for at andre forumdeltakere, både gutter og jenter, skal komme med sine synspunkter. Avslutningsvis gjør han det klart at han ikke poster dette innlegget "for å provosere noen".

I *Forumtråd E* er det et spørsmål om når det riktige tidspunktet å gifte seg på er. Hvor gamle synes de andre forumbrukerne man bør være før en gifter seg? Trådstarter får respons fra mange på dette emnet. Samtidig er dette den tråden i korpuset som strekker seg ut over lengst tidsrom.

Hvordan man finner gode potensielle ektefeller eller ekteskapsformidlere i Norge er temaet i *Forumtråd F*. Trådstarter får mye respons, men følger ikke opp denne videre i tråden. De fleste av innleggene er direkte svar til trådstarter, og flere deltakere forteller at de lurer på det samme. Samtidig er enkelte andre innlegg kritiske og ironiske ovenfor dette med ekteskap og ekteskapsformidlere.

Forumtrådene C-F er høyst aktuelle i det norsk-pakistanske miljøet. Som vist tidligere er mange norsk-pakistanere i dag godt integrert i det norske samfunnet, men samtidig har de sterke bånd tilbake til hjemland og kulturen der, som forklart i kap. 1.2. Den moderne, norske forståelsen av kjønnsroller og ekteskap skiller seg fra den tradisjonelle, pakistanske forståelsen. Det er to ulike tolkninger av virkeligheten som norsk-pakistanere i dag må forholde seg til og som skaper diskusjoner.

I *Forumtråd G* gir trådstarteren uttrykk for at han ønsker å skape en diskusjon rundt de 12 imamene. Han forteller først kort om hva som skiller troen til sunni-muslimer fra shia-muslimer på dette området. Deretter legger han frem hadither²⁵ som støtte for sin overbevisning. Forumtråden utvikler seg til en relativt intens diskusjon mellom noen få deltakere, og både sitater fra skrifter og lenker til diverse nettsider brukes hyppig.

²⁵ Hadither er fortellinger om profeten Muhammad og brukes som eksempel på hva som er riktig og god levemåte for muslimer. Hadither blir betraktet som en kilde for rettsvitenskap (Vogt, 2012).

I *Forumtråd H* forteller trådstarter at han har møtt en person som ønsker å konvertere til islam, og han håper nå at så mange som mulig vil gå i bønn for denne personen. Trådstarter opplever mye støtte, men det er samtidig flere som stiller spørsmål til trådstarters intensjoner og metoder for å få denne personen til å konvertere.

Til sammen består disse åtte forumtrådene av 229 innlegg/forumposter, skrevet av 110 unike brukere. Enkelte av brukerne deltar i flere av trådene. Der dette skjer regnes de som to eller flere deltakere da de telles en gang for hver enkelt forumtråd de deltar i.

Da dette i all hovedsak er en kvalitativ oppgave er det den kvalitative analysen og tolkningen som vil utgjøre hovedtyngden av neste kapitlet. Det vil likevel være naturlig å henvise til kvantitative funn underveis i oppgaven, både for å poengtere, for å underbygge eller for å sette spørsmålsteget til det som blir sagt. For ordens skyld har jeg valgt å oppgi alle kvantitative data med én desimal. Der jeg føler at en desimal ikke har gitt en god nok illustrasjon har jeg begrunnet dette eksplisitt underveis i teksten. Derfor - om ikke annet er nevnt, forholder jeg meg til én desimal hvor alt over fem rundes opp og hvor alt under fem rundes ned. For eksempel runder jeg 32,58 % opp til 32,6 %, mens 16,63 % rundes ned til 16,6 %.

Jeg har ikke rettet skrivefeil eller annet i sitatene. Derimot har jeg forandret på fonter og skriftstørrelse, slik at teksten ikke skal fremstå som støyende. Der deltakerne har skrevet noe med stor skrift er dette beholdt. Der sitatene er forkortet er dette markert med [...] der den utelatte teksten har stått. En [...] mellom to sitater betyr at det har vært flere innlegg mellom disse som er utelatt.

Jeg har valgt å navngi deltakerne med bokstaven for forumtråden og den rekkefølgen de opptre i. Alle trådstarterne vil derfor ha tallet 1 (A1, B1, C1, ...). Jeg kunne ha valgt å bytte ut kallenavnene med for eksempel pakistanske navn, men har valgt å ikke gjøre dette bl.a. fordi det har vært så vanskelig å kjønnsbestemme deltakerne. Tidvis kommer kjønnsforskjellene lite fram i mitt materiale, og jeg er redd for at jeg ved å gi deltakerne navn, og dermed kjønnsbestemme dem, også vil tillegge dem visse egenskaper som kan komme til å forstyrre selve analysen og tolkningen. Så fremt dette ikke kommer eksplisitt frem i forumtrådene, valgt å omtale alle brukere som "han" og "ham".

I presentasjonen vil forumtrådene siteres og fremstå på følgende måte:

Eksempel:

1. D1

[Tekst]

2. D2

[Tekst]

3. D3

[Tekst]

4. D2

[Tekst]

Det første sifferet viser hvilken tur det er i samtalen, altså om det er det første, andre, tredje,... osv. innlegget som postes i forumtråden. Deretter står deltakerens kode (navn), etterfulgt av selve innlegget. En eventuell oversettelse følger direkte etter det gitte innlegget, og er markert med et linjeskift og [Tekst]. Engelsk vises ved kursivering og urdu ved uthevet skrift.

5.2 Skille mellom de ulike språkene i oppgaven

Hindi skrives opprinnelig med den indiske devanagariskriften, fra venstre mot høyre, mens urdu benytter det arabiske tegnsystemet, hvor teksten skrives og leses fra høyre mot venstre. De ulike tegnsystemene og skrivemåtene vil gjøre det vanskelig for en som leser hindi å forstå tekster på urdu, og omvendt, men han vil lettere kunne forstå det når noen snakker. Som en konsekvens av store folkeflyttinger, massemedier og etter hvert digitale medier er urdu også blitt skrevet med det latinske (også kalt romerske) alfabetet. På det engelske språket er dette populært kjent som *Roman Urdu* - romersk urdu (Kildekritikk, 2013f). I dag brukes romersk urdu i stor grad blant brukere av nye digitale kommunikasjonsformer, selv om skrivestiler og konvensjoner fremdeles er under utvikling.

Talt urdu og hindi er relativt likt, så lenge språket holdes på et enkelt nivå. Grammatikken, morfologien og kjernevokabularet er tilnærmet identiske, og lingvister har derfor ofte telt dem som ett språk. I korpuset er det, etter hva jeg har avdekket ut, enkelte funn av hindi. Det opptrer også enkelte funn av panjabi i oppgaven, men det er funnene av urdu som dominerer. En av grunnene til dette kan være den manglende opplæringen i panjabi, som forklart i kapittel 1.3, noe som fører til at få kan skrive eller lese panjabi.

Jeg er med dette klar over at flere språk er i bruk, men har i oppgaven ikke gjort ytterligere forsøk på å skille mellom hindi, urdu og panjabi. Dette skyldes dels mangel på kunnskap og dels mangel på tid og ressurser. Samtidig føler jeg at jeg kan forsvare dette manglende skillet ved at både talt hindi og talt urdu ligger tett opp mot skrivestilen roman urdu, og dermed kan forstås av både dem som har urdu som morsmål og hindi som morsmål.

6. Analyse

Forstått gjennom hermeneutikken blir ny kunnskap til i et vekselforhold mellom forståelse og forforståelse, der forskerens forståelse og "horisont" øker etter hvert som man går dypere ned i teksten. Når man analyserer gir man en grundig beskrivelse av hva man ser, samtidig som man går dypere inn i teksten. Gjennom tolkningen forsøker man å tillegge teksten mening ut over det man konkret kan se ved å forklare de underliggende strukturene i materialet.

Analysen er strukturert med utgangspunkt i de fire forskningsspørsmålene. For å støtte opp under analysen har jeg tatt utgangspunkt i Herrings parametre for klassifisering av digitale tekster. De ulike parametrene er presentert i kap. 3.4. Jeg har valgt å støtte meg til Herring da hennes parametre gir et godt utgangspunkt for å se nærmere på og analysere både oppførsel og språkbruk i digitale diskurser. En fordel med parametrene er at de ikke utgjør et låst sett, men at de kan tilpasses til den enkelte analysen. Av den grunn vil ikke alle parametrene være tillagt like stor vekt i min analyse. Det er også av denne grunn jeg har valgt å strukturere analysen med utgangspunkt i forskningsspørsmålene og ikke etter Herrings parametre.

I det første delkapitlet (6.1) vil jeg gjøre rede for forumet (Desi) som sjanger. Jeg gjør dette fordi jeg mener det er viktig å få frem relevante elementer som har betydning for kodevekslingen. Den digitale kommunikasjonen skiller seg fra den ikke-digitale kommunikasjonen, og det er derfor interessant å peke på forhold som kan endre forutsetningene for kodeveksling. I denne redegjørelsen vil jeg støtte meg til teorier av Herring og Biber.

Før jeg går videre vil jeg bare gjenta min problemstilling og forskningsspørsmålene:

Hvordan bruker flerspråklige sine språklige ressurser inne på et diskusjonsforum?

- Hvilke språk kodeveksles det mellom, og hvor hyppig forekommer kodevekslingen?
- Er det mer kodeveksling når det kommuniseres om visse temaer enn om andre?
- Hvilke funksjoner kan det se ut til at kodevekslingen har?
- Har antallet deltakere og hyppigheten i diskusjonen betydning for kodevekslingen?

6.1 Kodeveksling i et forum

Forum er en sjanger som har vokst fram i de nye digitale mediene. Mange domener har sine egne forum hvor deres lesere og brukere poster meldinger og kommuniserer med hverandre i tråder. Ofte er disse forumtrådene delt inn i bestemte temaer. Det finnes i dag en enorm mengde ulike forum rundt omkring på nettet. Enkelte forum er veldig spissete og både tar for seg bestemte temaer og tiltrekker seg en bestemt gruppe mennesker, mens andre forum fremstår, i alle fall på et overfladisk plan, som mer generelle og tiltrekker seg mange ulike deltakere. For eksempel har det relativt spissete forumet 'The Code-Switching Forum' 828 medlemmer, mens det norske nettstedet Babyverden/Familieverden sitt forum, som retter seg inn mot gravide og småbarnsforeldre, har 60.683 medlemmer (per 06.03.13). Felles for begge disse forumene er likevel at personene som benytter seg av dem har søkt sammen på grunnlag av et interessefellesskap.

Det er også slik Biber og Conrad (2009) beskriver forum, som steder der personer med felles interesser kan "komme sammen" og diskutere disse felles interessene. Biber og Conrad (ibid., s. 190) sammenligner forum med såkalte sosiale klubber, hvor personer kommer sammen og deler sin interesse og entusiasme om et emne. Eksempler på slike klubber kan være såkalte strikkekafeer og jaktlag. Men - til forskjell fra strikkekafeer og jaktlag tillater de digitale mediene, hvor forumaktiviteten finner sted, at desto flere har muligheten til å delta og samhandle uavhengig av fysiske og tidsmessige rammer.

Kommunikasjonen på forumet Desi foregår skriftlig deltakerne i mellom, men all kommunikasjonen er ikke bundet av sterke skriftlige lingvistiske trekk av den grunn. Biber (1986) mente at hvordan noe kommuniseres ikke ene og alene kan forstås ut ifra hvorvidt det formidles muntlig eller skriftlig, men at det må ses i sammenheng med flere faktorer (kapittel 3.4). For å få en bedre forståelse for språket og språktrekkene i Desi sitt forum har jeg i den følgende seksjonen tatt utgangspunkt i Herrings parametre. Jeg vil også støtte meg til Biber's dimensjoner der det er hensiktsmessig, med et spesielt fokus på Collot og Belmore (1996) sine funn i det elektroniske språket. Da alle parametrene ikke har like stor betydning for oppgaven vil det være lite hensiktsmessig å presentere alle her. I den følgende delen har jeg valgt å trekke frem to tekniske parametre - synkronitet (M1) og anonymitet (M6) - og et situasjonelt parameter - normer (S7).

Det første tekniske parameteret hos Herring er *synkronitet* (M1). I synkrone systemer må sender og mottaker være logget på eller tilstede ved samme tidspunkt for at en samtale skal kunne finne sted. Forumet Desi er et asynkront system som ikke stiller slike krav for at kommunikasjon skal kunne finne sted. Det kreves ikke at samtalepartnere er pålogget til samme tid, noe som, i prinsippet, gir avsenderen mulighet til å bruke så lang tid som han selv ønsker på å formulere, planlegge og revidere en melding før han poster denne på forumet. I mange tilfeller er det likevel en forventning om en relativt snarlig tilbakemelding, da deltakerne oftest forventer en viss progresjon i diskusjonen som føres. Dette fører til at innleggene i forumtrådene til tider kan postes såpass hyppig at kommunikasjonen kan karakteriseres som real-time interaksjon. Muligheten til både å føre en relativt hyppig meningsutveksling og det faktum at muligheten for en planlagt og reflektert språkbruk hele tiden er tilstede gjør forumet fundamentalt annerledes fra kommunikasjon ansikt-til-ansikt, som alltid og uten tvil er real-time basert og som er den minst planlagte språkbruken av alle typer lingvistiske kommunikasjonssettinger. Men - til tross for muligheten til å planlegge og reflektere over det man skriver finner man i materialet eksempler på at dette ikke nødvendigvis er tilfellet.

Eksempel 1

30. H9

hahahaha jeg ba deg ikke om å BEVISE at det står i koranen, jeg spurte deg HVOR det står, fordi du nevnte det

du er såå dum,hahahahaha. JEg stiller deg et spørsmål også sier du jammen jammen **avesta ovesta** jammen jeg skal bel ikke vebise,oh *sorry*,jeg skal vel ikke bevise hvor det derre står jeg da ...Det er et spørsmål fatter du ikke?

uansett,du har ennå ikke kommet med bevis for at haidithene er sanne.... :D

Edited by H9

[hahahaha jeg ba deg ikke om å BEVISE at det står i koranen, jeg spurte deg HVOR det står, fordi du nevnte det

du er såå dum,hahahahaha. JEg stiller deg et spørsmål også sier du jammen jammen **avesta ovesta**²⁶ jammen jeg skal bel ikke vebise,oh *beklager*,jeg skal vel ikke bevise hvor det derre står jeg da ...Det er et spørsmål fatter du ikke?

uansett,du har ennå ikke kommet med bevis for at haidithene er sanne.... :D

Edited by H9]

I fjerde linje retter H9 seg selv fortløpende når han skriver ordene 'vel' og 'bevise' feil - "bel" og "vebise". I stedet for å fjerne det han har skrevet, og skrive det opp igjen, lar han det bare stå, beklager seg (om enn noe ironisk), retter opp igjen i skrivefeilen og fortsetter på innlegget. Dette er en handling man ville forventet i tale, men ikke i skrift, da nettmediet (med unntak av visse chatprogrammer) gir en muligheten til å rette opp igjen i skrivefeil før en poster det. I innlegget virker H9 tydelig provosert og hele innlegget fremstår som relativt muntlig. Muntligheten forsterkes av bruken av latter, bruken av store bokstaver for å vise at H9 snakker høyt eller roper, emotikon og bruken av punktum for å markere pauser. Bibers første dimensjon tar for seg forholdet mellom informativ og interaktiv kommunikasjon. Collot og Belmore (1996) satte denne dimensjonen opp mot språket i digitale medier. En kan tenke seg at mulighetene for å planlegge, formulere, reformulere og redigere en melding før man poster et innlegg gjør nettforumet til en høyt informativ sjanger. På den annen side ser man at sjangerforventningene skaper et press på deltakerne om en relativt hyppig tilbakemelding. I sine undersøkelser fant Collot og Belmore (1996, s. 22) ut at det elektroniske språket i stor grad ligger et sted mellom forberedt og spontan tale. Jeg kunne i korpuset ha undersøkt lengde på ordene, antall preposisjoner og type ratio for å se om dette stemmer, men antall grammatiske feil (observert mer inntrykksmessig) gir også en indikasjon på at forumstråden er mer av en engasjert produksjon enn en informativ.

Hvordan noe ytres sier noe om hvilke språklige forventninger som ligger til grunn. Herrings situasjonelle parameter *normer* (S7) omfatter underforståtte regler og forventinger, inkludert språklige føringer. Språknormer forteller noe om hvilken aksept det er til for eksempel rettskriving i forumtrådene. Generelt kan man si at det i korpuset følges standard rettskriving på et ordnivå, med unntak av noen vanlige skrivefeil. Bruken av bl.a. tegnsetting, emotikon og interjeksjoner er derimot veldig variabel, men dette må ses i sammenheng med flere situasjonelle variabler. Bruken av kodeveksling er høyst tilstedeværende, men veldig

²⁶ Avesta ovesta er et tulleord og en lek med lyder og bokstaver, på samme måte som vi kunne sakt "liksom atte, dersom atte"

variabel. Dette avhenger bl.a. av forumtrådens overordnede tema, og er noe jeg vil komme tilbake igjen til i kapittel 6.3.

Hva man skriver og hvordan man skriver noe kan si mye om en forumdeltakers identitet. Av alle identitetsformede uttrykk kan dette være det trekket som er vanskeligst å skjule når man kommuniserer på et forum. På forumet kan deltakerne velge å fremstå med såkalte nick eller kallenavn og ellers oppgi få eller ingen andre opplysninger om seg selv. På den måten kan deltakerne, til en viss grad, fremstå *anonymt* (M6). Sjangerforventningene til forumet tilsier ikke at deltakerne må fremstå med eget navn. Når man sender en e-post ligger det, til sammenligning, en forventning om at man avslutter med (fullt) navn. Dette henger sammen med e-postens sjangernormer og forventninger. På forumet kan man, til en viss grad, velge hvor anonym man ønsker å være. Deltakeren kan velge å opptre under et fiktivt navn - et kallenavn. Selv om dette er med på å anonymisere deltakeren velger mange deltakere kallenavn som på en eller annen måte sier noe om dem som person. Enten det forteller noe om interesser, alder, kjønn, bosted, religiøs eller politisk overbevisning. Ved å velge kallenavn som på en eller annen måte beskriver en som person kan anonymiteten svekkes.

Enhver person som deltar i forumet må være registrert medlem. Når man er registrert medlem gir det en også mulighetene til å se på de enkelte andre medlemmenes brukersider. Her får man en mer utfyllende informasjon om forumbrukeren, i den grad brukeren har valgt å dele dette. Et eget felt som kalles "Information" gir bl.a. informasjon om deltakerens kjønn, alder, yrke, bosted og interesser. Ut fra hva jeg har observert er det en relativt liten andel av forumbrukerne som har fylt ut dette feltet noe særlig.

Derimot har forumdeltakerne ingen kontroll over feltet som kalles "Active Stats". Her får andre deltakere oversikt over når deltakeren meldte seg inn i forumet, når han sist avla forumet et besøk, hvor mange forumposter han har postet og hvilken status deltakeren har nå - dvs., hvorvidt han per tid er pålogget eller avlogget forumet. Det som svekker anonymiteten mest er likevel muligheten de andre deltakerne har til å søke opp og finne alle gitte forumposter den gitte deltakeren tidligere har skrevet. Ved å spesifikt lese igjennom en deltakers forumposter gis andre muligheten til å danne seg et visst bilde av deltakeren. Selv om deltakeren i utgangspunktet velger å opptre anonymt, kan han, gjennom flere ulike forumtråder over en lengre periode ha delt informasjon som svekker denne anonymiteten. Andre elementer som er med på å svekke graden av anonymitet kan være når enkelte deltakere bruker ett og samme kallenavn i flere fora. Både kallenavnene og innholdet i

forumtrådene på Desi er søkbare fra søkemotorer, som for eksempel google, og det potensielle antallet lesere av en forumpost er høyt.

6.1.1 Sammenfatning

På hvilken måte er så disse parametrene med på å påvirke kodevekslingen? Det at forum er en asynkron kommunikasjonsform med mange synkrone trekk, gjør at språket kan ha en mer muntlig karakter. Et muntlig språk er gjerne kjennetegnet av både pauser, nøling og gjentakelser, men også av et større språkregister. Mange skriftlige sjangere er underlagt innarbeidete normer og tradisjoner, som i en noe større grad begrenser vokabularet²⁷. I tale står man, avhengig av situasjonen, ofte noe friere, og kortere innskudd kan opptre noe hyppigere. Samtidig er forum en relativt ny sjanger. Dette kan bety at det enn så lenge ikke er sterke normer for den språklige aktiviteten på forumet.

Når det gjelder anonymitet er det en sak i hvilken grad deltakerne kan opptre anonymt, men et annet spørsmål i hvilken grad de velger å gjøre dette. Språket er en stor del av deltakernes selvpresentasjon på forumet. Prinsipielt har deltakerne kontroll over alle de identitetsformede uttrykkene de sender, da de selv velger kallenavn og hvor mye informasjon de vil at andre deltakere skal se om dem. Samtidig er det naturlig å tenke at språket får en sentral rolle for mange av deltakerne, når mange deltar i forumet på grunnlag av sin desi-bakgrunn. På denne måten blir språket og kodeveksling en mulighet for å skape tilhørighet til andre deltakere.

6.2 Språklig mangfold

I det første forskningsspørsmålet spør jeg *hvilke språk det kodeveksles mellom, og hvor hyppig denne kodevekslingen forekommer?* Språk eller kode, Herrings åttende situasjonelle parameter (S8), viser til de språklige ressursene som er i bruk i en kommunikasjon. På Internett, sett under ett, er engelsk det mest utbredte språket. Engelsk har vært beskrevet som et *lingua franca* - et fellesspråk i kommunikasjonen. Behovet for et felles språk, som i mange tilfeller har vært nettopp engelsk, har presset seg frem da Internett kan sies å fungere som en stor "smeltedigel" hvor personer "møtes" på tvers av fysiske, tidsmessige og språklige grenser (Paolillo 2007; Warschauer 2002). Likevel er denne situasjonen i rask

²⁷ Unntaket er så klart fremmedord, faguttrykk, etc. som enn så lenge ikke er å regne som lånord eller har en norsk oversettelse.

endring ettersom flere ikke-engelsk talende land får tilgang til Internett. Internett skaper ikke bare et behov for et felles språk - et *lingua franca* - men muliggjør også for nye former for språklig mangfold (Warschauer 2002, s. 403).

I denne oppgavens korpus er hovedspråket i de aller fleste innleggene norsk²⁸. I tillegg brukes både engelsk og urdu²⁹. Av alle 229 forumposter som korpuset består av er norsk hovedspråket i 214, noe som representerer i overkant av 93 prosent. Ca. 7 prosent av innleggene har dermed et annet hovedspråk enn norsk, men på bakgrunn av dette funnet må likevel det norske språket sies å utgjøre materialets *lingua franca*.

Selv om hovedspråket i en så stor grad er norsk betyr ikke dette at den språklige mangfoldigheten ikke er tilstede. Tvert imot kodeveksles det, tidvis relativt hyppig, og kodeveksling forekommer i 144 av korpusets til sammen 229 forumposter. Dette utgjør ca. 63 prosent. Til sammen er det i korpuset gjort funn av 525 kodevekslinger, noe som tilsier et snitt på tilnærmet 2,3 vekslinger per innlegg i materialet. Dette snittet sier likevel lite da det er store variasjoner i korpuset, og det finnes eksempler på (lengre) innlegg med opp til 20 funn av kodeveksling.

6.3 Kodeveksling og tema

I kapittel 6.2 viste jeg at kodeveksling finner sted i omkring 63 prosent av korpusets foruminnlegg. Det ble for meg tidlig klart at denne kodevekslingen var skjevt fordelt i de ulike trådene. Mens enkelte tråder hadde funn av kodeveksling i tilnærmet hvert innlegg, kunne det i andre tråder gå flere innlegg uten funn av kodeveksling. Nå må det også igjen nevnes at trådene i denne oppgavens materiale er valgt ut på bakgrunn av en egen prosess (kapittel 2.3), noe som kan bety at funn av kodeveksling på forumet i realiteten er enda skjevere fordelt enn hva den fremstår som ut fra mitt korpus. Den ulike fordelingen av funn av kodeveksling fikk meg til å stille spørsmålet: *Er det mer kodeveksling når det kommuniseres om visse temaer enn om andre?* Dette andre forskningsspørsmålet vil jeg besvare ved å benytte meg av to av Herrings situasjonelle parametre: *formålet med diskursen* (S3) og *emne for diskursen* (S4).

²⁸ Både et standardisert norsk skriftspråk og slang benyttes.

²⁹ Jeg har tidligere i kapitlet diskutert problemene, i forhold til mine egne begrensninger, med å skille de andre språkene mer eksplisitt fra hverandre. Når jeg nå skriver urdu innebefatter dette dermed også hindi, arabisk og panjabi.

Formålet forteller noe om hva den enkelte eller gruppen vil oppnå, og kan således deles inn i to nivåer: gruppens overordnede formål og den enkelte deltakers mål med interaksjonen. Hva den enkelte deltaker ønsker å oppnå er ikke nødvendigvis likt med formålet til andre deltakere i samme diskurs. Gruppens formål kan ses i sammenheng med nettstedets og forumets overordnede mål og retningslinjer. På nettstedets "Om oss"-side står følgende

Desi.no er unik i den forstand at det er et sted hvor minoriteter kan utveksle sine meninger, og ikke minst få informasjon om det som opptar minoriteter. Om dette er hva som skjer i samfunnet, finne matoppskrifter eller følge på hva som skjer i Bollywood verdenen.

(Desi, s.a(a))

Desi er altså både et sted hvor brukere kan oppdatere seg om aktuelle saker og diskutere det de skulle interessere seg for. Når det gjelder deltakernes egne mål med interaksjonen ser man allerede i topptådene i korpuset at dette varierer veldig. Trådstarteren i Forumtråd B søker hjelp fra de andre forumbrukerne.

Eksempel 2

1. B1

Hello **desis** =)

Jeg har et oppgave hvor jeg skal analyse denne utdrag som læreren min regner den også som en novelle =P Problemet er at jeg aldri har analysert en novelle før... **issiliye** vanskelig **lag raha hai**... vi skal levere den på onsdag.... *so plz help me*

Vedlagt finnes et utdrag på 667 ord

[Hallo **desis** =)

Jeg har et oppgave hvor jeg skal analyse denne utdrag som læreren min regner den også som en novelle =P Problemet er at jeg aldri har analysert en novelle før... **derfor føles det** vanskelig... vi skal levere den på onsdag... *så vær så snill og hjelp meg*]

I Forumtråd G åpner trådstarteren på følgende måte:

Eksempel 3

1. G1

Først og fremst vil jeg si at jeg er en person som liker å diskutere med folk som ikke er enig med meg. Uten diskusjon og uenigheter, så hadde vel ikke denne siden vært til nytte vel ? [...]

Deretter legger G1 frem temaet for tråden og noen påstander. Trådstarteren ønsker tydeligvis å skape en diskusjon og er samtidig veldig åpen om dette. Både formålet med de ulike trådene og trådstarternes ulike mål med interaksjonen skiller seg fra hverandre i de to trådene. Forumtråd G er hentet fra kategorien 'Religion og kultur'. Temaet for forumtråden tar utgangspunkt i forståelsen av de 12 imamene og deres rolle hos sunnimuslimer kontra hos sjiamuslimer. Sunniislam og sjiaislam er to ulike retninger innen islam. Uenighetene mellom de to retningene i islam baserer seg på hvem det er som er den rettmessige etterkommer og hvem det er som er ment å lede islam etter Muhammed. Da både sjia- og sunnimuslimer er delaktige på Desi sitt forum og trådstarteren tydelig er klar over dette legger han opp til en diskusjon. Forumtråd B er hentet fra kategorien 'Skole, utdanning og arbeid', og som det fremstår av utdraget ber trådstarteren de andre forumbrukerne om hjelp i analysen av novellen.

Trådstarternes ulike mål med kommunikasjonen er avgjørende for hvordan tråden videre skrider frem og for tonen i kommunikasjonen. I arbeidet med oppgaven har jeg sett det at det har vært vanskelig å skille de ulike parametrene fra hverandre. De sklir inn i hverandre, samtidig som de har den styrken at de kan belyse det samme forskningsspørsmålet, bare fra noe ulike vinkler. Slik formålet kan avhenge av emnet for diskusjonen, kan også emnet variere ut ifra den enkeltes eller gruppens formål. I følge Herring er digresjoner fra temaet (eller emnet - S4) i en samtale karakteristisk ved mangedeltakende og tekstbasert CMD. Slike digresjoner kan forandre på de eksisterende RO-settene i samtalen, beskrevet i kapittel 4.4.5, og de kan også gjøre at deltakerne må endre på sine posisjoneringer i forhold til hverandre. RO-settene fungerer som sosiale koder mellom deltakerne, der de ulike språkene i bruk kan ha ulike verdier tillagt seg. Digresjoner kan skape en ubalanse i RO-settene, og dette er igjen forhold som kan ha betydning for språkvalget.

Kultur og religion er to styrende elementer for mye av aktiviteten på forumet. Det kommer også til uttrykk på forumet der forumkategorien 'Religion og Kultur' er en av de mest aktive kategoriene, med hele 1612 (per 18.06.13) startede forumtråder. Den eneste kategorien med flere tråder startet er 'Dagsaktuelt' - der deltakerne kan "legge inn alt fra A til Å av temaer som angår desi-folk i Norge" og dermed fungerer som en mer "lett blanding".

Mangelen på fysiske markører i forumet kan føre til at kulturen kommer mer eksplisitt til uttrykk enn hva den ellers ville gjort. I en samtale ansikt-til-ansikt vil to som kommuniserer kunne se hverandre og få en viss innsikt i den andres etniske, religiøse og kulturelle bakgrunn. På forumet er det vanskelig å vite noe om hvem som skjuler seg bak kallenavnet, og språket kan derfor bli en viktigere markør for å posisjonere seg enn hva den ellers kunne blitt. Jeg vil nå ta for meg de fire forumkategoriene representert i materialet, med et særlig fokus på kategorien 'Skole, utdanning og arbeid', og se nærmere på om det er forskjeller i funn av kodevekslingen avhengig av tema.

Forumkategori	Skole, utdanning og arbeid		Kjærlighet og samliv		Forlovelse og bryllup		Religion og kultur	
	A	B	C	D	E	F	G	H
Forumtråd								
Antall kodevekslinger per innlegg (snitt)	1,3	1,4	3,4	3,1	1,6	2,5	2,2	2,8
	1,3		3,4		2		2,5	

Tabell. 6.1 Kodevekslinger per innlegg

Forumet oppfordrer brukerne til å skrive på norsk og forholde seg til ett språk, likevel opptrer kodeveksling tidvis ganske hyppig. Kramsch (2009) viser til at språket i seg selv har en kulturell verdi, og kanskje er det derfor ekstra viktig for forumbrukerne å kodeveksle over til urdu for å vise sin tilhørighet og identifisere seg med resten av gruppa.

Å kodeveksle over til urdu kan vise et ønske om å identifisere seg med de andre forumbrukerne med desi-bakgrunn. Samtidig ser det ikke ut til at dette er en like viktig markør i hele korpuset. Tvert i mot, i Forumtråd A og B, hentet fra kategorien 'Skole, utdanning og arbeid', er nesten halvparten av innleggene uten funn av kodeveksling. Hvorfor er det så slik at deltakerne i forumet noen ganger velger å kodeveksle og andre ganger ikke?

Ut i fra et diskurs-syn, bl.a. representert av Auer og Rampton (kapittel 4.3), er språkvalg et resultat av sosiale strukturer i samfunnet, samtidig som valgene i seg selv er med på å skape disse strukturene. I gitte situasjoner følger språkbruken relativt fastsatte regler, og er dermed gitt av de ytre omstendighetene. Begge trådene i kategorien 'Skole utdanning og arbeid' (A og B) er skolerelaterte, og retter seg mot ungdom på ungdomsskole og videregående nivå. Trådene bærer preg av stort sett å ha en løs og uformell tone deltakerne i mellom. Deltakerne er høflige og sier ofte "takk", "thank u", "thanks" og "good luck" til hverandre. Samtidig har trådene de høyeste funnene av emotikon i materialet (80 prosent av alle innleggene har ett eller flere funn av emotikon). De aller fleste emotikonene er smilefjes representert ved enten :), =) eller =(og brukes for å underbygge det som blir sagt eller vise deltakerens sinnsstemning.

Selv om emotikonene i de fleste tilfeller blir brukt for å underbygge det som blir sagt, finnes det også eksempler der emotikon blir brukt på en mer ironisk måte:

Eksempel 4

3. B2

Angel Is Here ... (A)³⁰ .. =P .. =D ..

[Din engel er her ... (A) .. =P .. =D ..]

B2 henvender seg her underforstått til trådstarteren (B1) og forteller at han vil hjelpe. Han underbygger det han har skrevet med ord ved å bruke emotikonet for engel (A), men så trekker han dette i tvil igjen ved å bruke emotikonet =P. =P brukes enten når man synes noe er ekkelt eller motbydelig, eller for å vise at noe er en spøk eller sarkasme. I dette tilfellet tolker jeg det dit hen at B2 mener han ikke kan bidra, og at hans påståtte hjelp er ment som en spøk. Han slenger likevel til slutt på et =D som en form for forsoning, hvor han "slutter fred", og viser at det ikke er vondt ment. Funn videre ut i tråden tyder på at deltaker B1 og B2 kjenner hverandre "offline", og at de har diskutert emnet i forumtråden, også utenfor forumet.

Man kan godt anta at en ledigere tone i samtalen kan gi større språklig spillerom, men det ser ikke ut til at dette er tilfellet i forumkategorien 'Skole, utdanning og arbeid'. Derimot ser det

³⁰ (A) er et emotikon for engel (*angel*). Her brukes emotikonet for å underbygge det B2 nettopp har uttrykt med ord.

ut til at emnet i seg selv legger føringer for språkvalget. Enten det gjelder hjelp til en novelleanalyse (Forumtråd B) eller oppfatning av første skoledag etter sommerferien (Forumtråd A) er dette erfaringer deltakerne i trådene har gjort seg i en norsk skolehverdag. Novelleanalysen er en del av norskfaget og det vil derfor være uhensiktsmessig å snakke om og skrive denne analysen på et annet språk. Skolen setter et krav om og forventer at analysen leveres inn i den gitte språkformen, som i dette tilfellet mest sannsynlig er norsk (bokmål). I Forumtråd B poster trådstarter (B1) en novelle, og deretter spørsmålene de har fått i forbindelse med teksten.

Eksempel 5

2. B1

Vi må svare på disse spørsmålene:

Noe av det har jeg gjort men det gjenstår en del =(

Å tolke en episk tekst- en oversikt

[...]

Forteller og synsvinkel:

-Hvem er fortellern i teksten? (dette har jeg gjort)

-Hvilken synsvinkel er brukt: autorall, personal, allvitende, refererende eller vekslende?(dette har jeg også gjort)

-Forklar hvilken virkningen valg av fortelleren og synsvinkelen har for teksten. (dette har jeg ikke gjort...*help me*)

Handling og komposisjon:

disse alle har jeg ikke gjort.... trenger hjelp....*plz help me*

[...]

(Redigert av B1)

I eksempel 5 ser man at B1 holder seg til de gjeldende språknormene fra skolens side når han presenterer spørsmålene. Derimot skjer det et skifte i språket når B1 ber om hjelp til analysen. Vekslingen over til engelsk både påkaller leserens oppmerksomhet og signaliserer et skifte. De forskjellige kodene har ulike RO-sett tillagt seg (kapittel 4.4.5). Som en elev som skal analysere en novelle i norskfaget er det ganske selvsagt at norsk utgjør den umarkerte koden. Overgangen fra standardisert norsk bokmål til engelsk sms-språk/slang signaliserer et skifte, men denne vekslingen utgjør ikke nødvendigvis et markert valg. Som vist i kapittel 4.4.6 kan kodevekslingen i seg selv være et umarkert valg. Deltakeren, i dette tilfellet B1, bruker sin kunnskap om gruppen for å kjenne igjen valg som er riktig for den enkelte situasjonen. Når det B1 skriver ikke lenger er direkte knyttet opp til hans analyseoppgave, men heller viser han personlige tanker, skjer det dermed en veksling.

Det at B1 selv presenterer oppgaven på norsk legger videre føringer for hvilket språk de andre deltakerne bruker når de responderer på innlegget. Samtalen skrider frem med svar direkte rettet mot og rundt novelleanalysen, og de andre deltakerne forholder seg i denne delen til norsk. Men i tur sju skjer det en forandring. Deltaker B4 kommer inn i samtalen og skaper en digresjon fra emnet i forumtråden.

Eksempel 6

7. B4

B1 har du levert oppgaven din da?...om du får ber på analyse av novelen, da kan du hjelpe meg oxo =P? vi har samme oppg skal levere innen torsdag jo=S...kjønner ingen ting huff

8. B1

haha... skal levere imorgen =),,, så får vi den tilbake i løpet av uken og vi får sånn "KARAKTER".... and vi skal levere den igjen om 2uker =P haha,,, altså **fir joh ghaltiyaan hoghi woh rette kar keh fir se levere karna hai** => **lekin** jeg skal gjøre den ferdig **inshallah** idag og sende deg **agar tum chaho?**

[haha... skal levere i morgen =),,, så får vi den tilbake i løpet av uken og vi får sånn "KARAKTER"... og vi skal levere den igjen om 2uker =P haha,,, altså **så de feilene som kommer fram skal vi rette på og levere på nytt** => **men** jeg skal gjøre den ferdig idag **om Gud vil** og sende **den til deg hvis du vil?**]

9. B 4

Ja hvorfor ikke =D, takk vennen=)

10. B1

=),,,, (**waise** ikke takk meg.... ... takk B2 og B3) =P....

(Redigert av B1)

[=),,,, (**forresten** ikke takk meg.... ... takk B2 og B3) =P...]

11. B4

hehe **acha lol** greit takker dem oxo når jeg for oppg =P

[hehe **ok *ler høyt*** greit takker dem oxo når jeg for oppg =P]

I eksemplet kan man se at B4 skifter tema. Når B1 så responderer på B4 sitt innlegg virker han ikke lenger å være låst av de tidligere språkvalgene. I følge diskurs-synet, beskrevet i kapittel 4.3, benytter språkbrukeren seg av språklig variasjon for å forhandle sine sosiale relasjoner. B1 skifter her mellom rollen som student, til å innta en mer kameratvennlig rolle. Og han viser dette med å veksle til urdu (og noe engelsk). Fram til det sjuende innlegget har norsk fungert som det umarkerte valget i diskusjonene rundt novelleanalysen. Som beskrevet i kapittel 4.4.6 er et umarkert valg et nøytralt valg, som, sett i sammenheng med de gjeldende settene av rettigheter og forpliktelser, er det 'riktige' valget i en gitt situasjon. Men denne (u)balansen mellom norsk og de andre språkvalgene ser ut til å brytes idet det skjer et tematisk skifte i tråden. Myers-Scotton beskriver at to personer, som innehar felles språkressurser, godt kan veksle mellom språk når de kommuniserer uten at dette utgjør et markert valg. Det tematiske skiftet i eksemplet fører til at B1 gjør et annet språkvalg og på den måten både minsker distansen til og uttrykker solidaritet med B4. B4 på sin side bekrefter dette valget da hun i ellefte tur kodeveksler og svarer "... **acha lol**³¹ greit...".

Noen ganger kan altså kodevekslingen skyldes et tematisk skifte i samtalen. Andre ganger blir det naturlig (eller unaturlig) å kodeveksle grunnet for eksempel deltakernes

³¹ Jeg kommer tilbake til bruken av LOL senere i kapitlet.

erfaringsbakgrunn. I Forumtråd A snakkes det bl.a. om ulike studieretninger. Navnene på studieretningene er norske og erfaringer fra studiene er gjort i Norge. Det vil her være lite hensiktsmessig å kodeveksle over til et annet språk, samtidig som det kan tenkes at det ikke finnes noen god oversettelse for nettopp disse ordene eller begrepene. Termene er blitt til i en bestemt språkkultur, og lar seg dermed ikke oversette til et annet språk uten modifiseringer.

Eksempel 7

10. A3

thank u... jeg er fornøyd med alt... mn ikke linje,,, jeg kom ikke inn på idrett³².... =(,, jeg kom inn i en annen linje... **bas ab yeh hi dua kar rahi hoon keh mujhe idrett mein jagha mil jay..**

[takk skal du ha... jeg er fornøyd med alt... men ikke linje,,, jeg kom ikke inn på idrett... =(,, jeg kom inn i annen linje... **nå ber jeg bare en bønn om at jeg får en annen plass på idrett]**

11. A1

Å ja.. det var synd at du ikke kom inn på idrett da=/

Lekin tum na dua karti rehna...mein bhi tumhare liye inshAllah dua karoon gi..agar dua qobool na hoi så tenk at det er det beste for deg uannsett... siden **jå** Allah **janta he woh hum naheen jante...** Allah vil alltid det beste for oss.. alltid ha det i hodet!)=) Klemz <3

[Å ja.. det var synd at du ikke kom inn på idrett da=/

Men fortsett å be den bønnen...jeg ber også for deg og Guds vilje..og hvis det ikke går i oppfyllelse så tenk at det er det beste for deg uannsett... siden **det** Allah **vet det vet ikke vi...** Allah vil alltid det beste for oss.. alltid ha det i hodet!)=) Klemz <3]

12. A3

³² Jeg har her valgt å erstatte navnet på studieretningen med "idrett".

Ji => joh hogha ache keh liye hogha=>)

mein håpe **karo ghi keh idrett mil jay**

[De => ja det som skjer det skjer for en god sak=>)

mein håpe **jeg kommer inn på idrett]**

13. A4

Inshallah agar to yeh aap ke liye acha hai, to akhir idrett hi mil jae gha.. Pas Dua mango, aur main bhi mangoon gi. aur A1 ki baat yaad rakha. Jo bhi hotha hai humeri behtri ke liye hota hai..

Good luck :) <3

[Hvis dette her er bra for deg så kommer det til å skje, du kommer til å komme inn på idrett.. Be en bønn, og jeg ber også med deg. og husk hva A1 sa. Det som skjer det skjer for det beste for oss..

Lykke til :) <3]

I eksemplet over viser A1 og A4 sin støtte til A3, som ikke har kommet inn på sitt førstevalg i den videregående skolen. I innlegg 13 kodeveksler A4 til norsk og tilbake igjen når han skriver navnet på studieretningen ("idrett"). Da A4 med sannsynlighet kun har erfaring fra norske utdanningsinstitusjoner vil alle begreper rundt dette være forankret i det norske språket. Dette betyr at A4 vil kunne mangle ferdighetene til å uttrykke seg adekvat på et annet språk enn norsk når det kommer til den videregående utdanningen. Å oversette "idrett" til urdu ville være lite hensiktsmessig. Både fordi det hadde krevd mer av A4, men også fordi han da ville gjort et markert valg overfor det valget A3 tidligere hadde tatt i samtalen.

Denne formen for kodeveksling, som best illustreres i innlegg 12 og 13, kan også betegnes som det Blom og Gumperz (2008, kapittel 4.4.4) henviser til som en metaforisk veksling. En metaforisk kodeveksling oppstår når personen ønsker å henvise til bestemte domener, i dette tilfellet til norske utdanningsinstitusjoner.

Det er tydelig at språket her brukes som en identitetsmarkør blant deltakerne. I det tiende innlegget veksler A3 over til urdu da han forteller at han nå ber en bønn om at han skal

komme inn på idrett. Til forskjell fra studiehverdagen har den religiøse delen av deltakernes liv feste i en annen språktradisjon - urdu. Det er derfor også naturlig at de veksler over til urdu når samtalen har religiøse elementer i seg.

Labov viste i sine undersøkelser at informantene snakket ulikt avhengig av samtaleemner og samtalepartnere, som fortalt i kap. 4.3. I et sosiolingvistisk syn ses denne kodevekslingen på som et språklig verktøy hos flerspråklige. Deltakerne veksler for å oppnå ulike mål, men like viktig er det kanskje at de velger å ikke kodeveksle. I forumkategorien 'Skole, utdanning og arbeid' var, som nevnt, nesten halvparten av innleggene (46 prosent) uten kodeveksling. Tematisk skiller 'Skole, utdanning og arbeid' seg fra de tre andre forumkategoriene som er i større grad er mer direkte eller indirekte knyttet opp mot religionen og kulturen til desis. I 'Religion og kultur' er det kun 32,6 prosent av innleggene som ikke har kodeveksling, mens kategorien 'Kjærlighet og samliv' har 42,5 prosent innlegg uten kodeveksling. Sånn sett er tabell 6.1 litt misvisende, fordi selv om 'Kjærlighet og samliv' er den kategorien hvor det er flest kodevekslinger i snitt per innlegg (3,4), er det samtidig den kategorien hvor det kodeveksles mest ujevnt.

6.4 Kodevekslingens funksjoner

Kodevekslingen er et språkverktøy, og således et middel, flerspråklige har, for å oppnå sine mål. I denne oppgavens korpus, og blant flerspråklige for øvrig, utfyller kodevekslingen ulike funksjoner, avhengig av bl.a. samtalepartnere, kontekst, emne og tone i samtalen, og avhengig av om kodevekslingen kommer som innskudd av enkeltord, mindre enheter eller hele setninger i samtalen. For å få en bedre forståelse av *hvilke funksjoner kodevekslingen har* vil jeg i den følgende delen se nærmere på *aktiviteten* (S6) i forumtrådene. Aktivitet er diskursive midler deltakerne har for å følge opp sine interaksjonelle mål.

Selv om eksemplene er mange har jeg videre i dette kapitlet gjort et utvalg. Jeg vil først se nærmere på tonen (S5) i kommunikasjonen, kapittel 6.4.1, og se hvordan denne varierer og kan endres. Deretter vil jeg i kapitlene 6.4.2-6.4.5 ta for meg bruken av sitering, kodeveksling som en måte å forsterke et budskap eller å vise avstand, og språkidentitet sett i sammenheng med markerte og umarkerte valg.

6.4.1 Tonen i forumtrådene

Tonen (S5) i kommunikasjonen sier noe om deltakernes innstilling og holdning til både hverandre og til emnet som diskuteres. Denne kan komme til uttrykk bl.a. gjennom grad av alvorlighet, formalitet, "stridslyst" eller samarbeid mellom deltakerne i kommunikasjonen. Herring (2007) skriver at offentlig tilgjengelige datamedierte diskurser har en tendens til å være mindre høflige enn private diskurser. I teorikapitlet, kapittel 4.4.8, viste jeg til muligheten for å prøve ut nye sider av seg selv som en mulig årsak til at kommunikasjonsformen kan innta en mindre høflig tone enn i ikke-medierte kommunikasjonsformer. Samtidig avhenger nok dette av hvorvidt individene benytter sin offline identitet eller om de føler de fremstår som anonyme. I de senere år har forventningene og kravene om at man fremstår med sin offline identitet økt. Ikke minst gjelder dette i flere av landets større nettaviser (se ill. 1) der det i lengre tid har vært mulig å diskutere og kommentere nyhetssaker.

Illustrasjon. 6.1 Skjermdump fra VGs nettsider, 15.04.13

VG Nett poengterer, i likhet med Desi, at en som bruker er personlig ansvarlig for hva en skriver, og at eventuelle reaksjoner på et debattinnlegg ikke kan belastes VG, men deltakeren personlig (Hansen & Solberg, s.a.). Begge nettstedet tillater seg også å slette innlegg og kommentarer som på en eller annen måte ikke er i tråd med nettstedets regler uten nærmere forvarsel. Eller også, utestenge brukeren fra nettstedet.

Hvorfor denne modereringen? Også i ikke-medierte diskurser finner man eksempler på situasjoner der deltakerne ikke følger de gjeldende normene, altså ikke oppfører seg som forventet. Modereringen foregår i ikke-medierte diskurser også, men vi tenker kanskje ikke så mye over dem? Ofte foregår modereringen i form av autoriteter, som for eksempel politiet, men denne modereringen er som oftest ikke like eksplisitt uttalt som den modereringen som foregår i digitale diskurser.

For det første kan dette skyldes at de digitale diskursene er relativt nye diskurser der normer og regler for oppførsel fremdeles er under utvikling, i en prosess. For det andre har måten vi kommuniserer på forandret seg kraftig. I det digitale rommet kan man formidle seg selv til et potensielt publikum uten tidsmessige grenser og uten tanke på den fysiske avstanden. Når det er sagt er det ikke slik at tonen i forumtrådene er gjennomgående dårlig. Tvert imot er deltakerne ofte høflige mot hverandre. Lüders (2007) peker på at det ligger i menneskets natur å tilpasse seg i kommunikasjon med andre (kapittel 4.4.8). Deltakerne i forumtrådene gjør dette ved å bl.a. bruke bestemte åpnings-, høflighets og avslutningsfraser i innleggene sine, som i eksemplet under.

Eksempel 8

6. E1

Walaikum-Salam xxx jii =)

Takk xxx **jii**, jeg var veldig usikker på om jeg skulle ta opp dette temaet eller ikke men så bestemte jeg meg for å gjøre det. [...]

[Jeg hører deg-Salam Kjære xxx =)

Takk **Kjære** xxx, jeg var veldig usikker på om jeg skulle ta opp dette temaet eller ikke men så bestemte jeg meg for å gjøre det. [...]

I eksemplet hentet fra korpuset viser deltakeren høy grad av høflighet når han henvender seg til en annen deltaker. Salam er et lånord fra arabisk og betyr direkte oversatt fred. Blant muslimer er dette en veldig vanlig åpningsfrase når de kommuniserer. I tillegg sier deltakeren "jii" to ganger. Dette kommer som et tillegg etter den andre deltakerens kallenavn. "Jii" eller "ji" er brukes som et tegn på høflighet og respekt ovenfor samtalepartneren, og kan sammenlignes med at vi i det norske språket ville brukt "De", "Dem", "Herr", "Fru" eller "Frøken" før vi tiltalte noen ved navn.

Tonen i de ulike forumtrådene varierer avhengig av både emnet i tråden og de enkelte deltakerne. Noen av deltakere ønsker tydelig en diskusjon og opptrer derfor mer provokativt. Noen opptrer relativt uformelt og går "rett på sak", mens andre velger en mer formell fremgangsmåte og om omtaler hverandre ved (kalle)navn og høflighetsfraser. Tonen i kommunikasjonen kan, som vi etter hvert skal se, endres gjennom kodeveksling, ved at en deltaker gjør en markert kodeveksling.

6.4.2 Sitering

Sitering brukes i veldig varierende grad i materialet. Det er lite funn av sitater og kildehenvisninger i materialet, før vi kommer til forumkategorien 'Religion og kultur'. Temaet (behandlet i kapittel 6.3) i disse trådene legger føringer for språkvalget. Mange av deltakerne bygger opp under og begrunner sine meninger med religiøse sitater hentet fra Koranen eller hadither. Hadither er tilleggstekster til Koranen og utdyper det som står skrevet der. Denne bruken av sitater er avgjørende for at 'Religion og kultur' er den kategorien med flest og hyppigst funn av kodeveksling i materialet.

Eksempel 9

1. G1

[...] Det mange spørsmål sunni muslimer stiller shia. Hvorfor akkurat tolv imamer osv..

Vi har en del bevis fra sunni hadither der vår profet (A) har sagt:

Sahih al-Bukhari Hadith: 9.329

Narrated Jabir Ibn Samura:

I heard the Prophet saying, "There will be twelve commanders (Amir)." He then said a sentence which I did not hear. My father said, the Prophet added, "All of them will be from Quraish."

Musnad Ahmad, *the tradition is as follows:*

The Prophet (PBUH&HF³³) said: "There shall be twelve Caliphs for this community, all of them from Quraish³⁴."

Reference: Musnad Ahmad Ibn Hanbal, v5, p106

Narrated Jabir Ibn Samura:

The Prophet (PBUH&HF) said: "The matter (life) will not end, until it is passed by twelve Caliphs." He then whispered a sentence. I asked my father what the Prophet said. He said, the Prophet added: "All of them will be from Quraish."

- Sahih Muslim, Arabic version, Kitab al-Imaara, 1980 Edition Pub. in Saudi Arabia, v3, p1452, Tradition #5³⁵

- Sahih Muslim, English version, Chapter DCCLIV (titled: The People are subservient to the Quraish and the Caliphate is the Right of the Quraish), v3, p1009, Tradition #4477³⁶

[...] Fra sunni syndspunkt så var det egentlig ikke noen gode ledere etter de 4 kalifene i det hele tatt. Hvis man skal fylle de tolv "kalifene", så er jo Yazid Ibn Mu'awiya (LA³⁷), innkludert..

Så dette passer ikke til de 4 kalifene som sunni mener var de rettmessige lederen etter Muhammed (A) død, hvis de ikke var 12 kalifer, som de ikke er.

Så spørsmålet mitt til sunni muslimer, hvem er de 12 kalifene\imamene da ?

Som i eksemplet er alle sitatene i korpuset hentet fra religiøse tekster på engelsk. Dette i seg selv kunne vært en interessant undersøkelse da Koranen opprinnelig er skrevet på arabisk, og mange mener at det bare er den originale arabiske teksten som er Allahs åpenbaring. Oversettelser utsettes for mye "støy", i form av manglende kunnskap, ulike nyanser av betydningen av ord eller også manglende begrep på et språk, og en oversettelse vil derfor aldri kunne være fullkommen.

³³ Engelsk forkortelse - "Peace Be Upon Him & His Family"

³⁴ Navnet på en kaste

³⁵ Direkte kilde til sitat

³⁶ Direkte kilde til sitat

³⁷ Arabisk akronym - "La'natullahi 'Alayh" eller "La'annahullah" - "Må Allah forbanne ham"

Til tross for dette velger nesten samtlige deltakere å sitere, eller gjengi³⁸, religiøse tekster på engelsk. Den første oversettelsen av Koranen til engelsk ble gjort i 1649. Denne oversettelsen ble gjort på grunnlag av en allerede eksisterende fransk oversettelse, og det var først i 1734 at den første direkte oversettelsen av Koranen fra arabisk til engelsk ble gjort. Etter dette har Koranen blitt oversatt en rekke ganger til engelsk (Kildekritikk, 2013g). I Norge ble til sammenligning den første fullstendige oversettelsen av Koranen utgitt i 1980 (Kildekritikk, 2013h).

Det arabiske skriftsystemet skiller seg vesentlig fra det latinske skriftsystemet. Ikke bare har de ulike systemene ulike skriftegn, men det arabiske språket skrives også fra høyre til venstre. Denne skrivestilen støttes ikke av Desi sine forumsider. Arabisk lar seg ikke heller uten problemer translittereres til det latinske skriftsystemet, og dette kan være noe av grunnen til at forumbrukerne velger å gjengi religiøse tekster på engelsk. Når de så velger å gjengi tekster på engelsk heller enn norsk kan dette ha sammenheng med at den engelske oversettelsen har vært igjennom en lengre tolkningsprosess sammenlignet med den norske, og at denne er mer kjent for muslimer, selv de som er bosatt i Norge.

Ut over siteringer eller gjengivelser er bruken av religiøse forkortelser og akronymer mye av grunnen til at kodeveksling opptrer så hyppig i kategorien 'Religion og kultur'. I eksempel 9 er det tre funn av kodeveksling der G1 veksler over til arabisk/urdu, men i visse innlegg opptrer disse enda hyppigere.

Eksempel 10

22. G3

[... Siterer G1...]

G1.....si meg en ting....

Da Hadhrat Abu Bakr (**ra**³⁹) skulle bli Khalifa, sverget alle troskap til han, en etter en....

³⁸ Å gjengi vil være et mye mer riktig begrep å bruke her, da muslimene mener at alle oversettelser kun er tolkninger av teksten.

³⁹ Akronym for "Rathiallah Anh" (entall) eller "Rathiallah Anhum" (flertall) - "Må Allah bli tilfreds med ham/dem"

Hadhrat Ali (**Ra**) var greit nok litt nølende, men etter seks måneders tid godtok Ali (**ra**) Abu Bakr (**ra**) som Khalifa og gjorde **BAYAT** på ABU BAKR SIN HÅND....

Det tok Hadhrat Ali (**ra**) seks måneder å bestemme seg, mens dere **fitnah**spredere sitter i dag 1400 år etter å mener at Hadhrat Ali (**Ra**) gjorde feil? Hvis dere mener Ali (**ra**) er **masoom** må dere akseptere alle hans avgjørelser, og ikke dekke dem med påstand om at Han (**Ra**) gjorde **taqqiyah**.

Følg deres Imam, og akseptert Abu Bakr (**Ra**). Slutt med **munafiqat**. 1430 år er nok....

[[... Siterer G1...]

G1.....si meg en ting....

Da Hadhrat Abu Bakr (**ra**) skulle bli Khalifa, sverget alle troskap til han, en etter en....

Hadhrat Ali (**Ra**) var greit nok litt nølende, men etter seks måneders tid godtok Ali (**ra**) Abu Bakr (**ra**) som Khalifa og gjorde **ALLIANSE**⁴⁰ på ABU BAKR SIN HÅND....

Det tok Hadhrat Ali (**ra**) seks måneder å bestemme seg, mens dere **kaosspre**dere sitter i dag 1400 år etter å mener at Hadhrat Ali (**Ra**) gjorde feil? Hvis dere mener Ali (**ra**) er **uskyldig** må dere akseptere alle hans avgjørelser, og ikke dekke dem med påstand om at Han (**Ra**) gjorde **holdt tilbake (religiøs) informasjon**.

Følg deres Imam, og akseptert Abu Bakr (**Ra**). Slutt med **dobbeltmoral**. 1430 år er nok....]

I eksemplet kodeveksler G3 heler ni ganger da han bruker akronymet (ra) etter kalifenes navn. I tale er dette vanlige benevnelser og ytres i sin helhet, men i skrift ser det ut til at disse er forenklet. Det finnes også eksempler på norske forkortelser, som i åpningsinnlegget i Forumtråd H, der H1 skriver: "[...] Jeg har sittet nå med kun den intensjonen, å fore henne

⁴⁰ : inngikk en avtale

med alt hva Allah vil med oss i dette livet, og livet til profeten Muhammed fvmh. [...]"
FVMH er en norsk forkortelse for "Fred Være Med Ham".

6.4.3 Å forsterke budskapet

At forumbrukerne kodeveksler når de siterer fra religiøse tekster ser ut til å ha en sammenheng med deres erfaringsbakgrunn, hvor mange har en større tilknytning til den engelske fortolkningen av Koranen enn hva de har til den norske. Men funnene av sitater er i stor grad knyttet opp mot de religionsfokuserte forumtrådene. I de andre forumtrådene brukes kodevekslingen i større grad for å fylle andre funksjoner, hvorav en er å forsterke fokuset på noe man har sagt. I slike tilfeller ser man gjerne at deltakerne gjentar det de har sagt, men at de velger en annen språkkode.

Eksempel 11

25. E18

Det å gå inn i et ekteskap er ikke bare bare. Man må tenke ganske nøye gjennom flere punkter når man inngår i et ektekskap. Man må ha hus, jobb, penger sånn at ma klarer å stå på sine egne ben og ikke være avhengig av foreldrene. Jeg personlig mener at man skal ha en bra jobb, og man bør være ferdige med utdanningen sin, hvis man driver med noe da seff⁴¹.. **Shadi koi kheel nahi...Soch samajh ke karna chaiye jho bhi insaan karre ^^**

24-25 år er perfekt ;-) Kanskje forlovelse tidligere hvis man ØNSKER det ?

[Det å gå inn i et ekteskap er ikke bare bare. Man må tenke ganske nøye gjennom flere punkter når man inngår i et ektekskap. Man må ha hus, jobb, penger sånn at ma klarer å stå på sine egne ben og ikke være avhengig av foreldrene. Jeg personlig mener at man skal ha en bra jobb, og man bør være ferdige med utdanningen sin, hvis man driver med noe da seff.. **Ekteskap er ikke noen lek... Man bør tenke seg om to ganger før man gifter seg ^^**

24-25 år er perfekt ;-) Kanskje forlovelse tidligere hvis man ØNSKER det ?]

⁴¹ Norsk slangord: seff - selvfølgelig

For det første tjener en slik kodeveksling til å fokusere og forsterke et budskap. I kapittel 4.4.3 viste jeg hvordan gjentakelse av et budskap bidrar til en mer aktiv lesing av mottakeren. I eksempel 11 deler E18 sin mening med de andre deltakerne på norsk, før han gjentar sitt budskap på urdu. Han siterer ikke seg selv direkte, men han forsterker budskapet ved å gjenta det. For det andre sørger E18 for at færre vil kunne misforstå. Han skriver både på urdu og norsk, og vil derfor kunne nå et potensielt større publikum. For de som behersker både norsk og urdu vil rommet for misforståelser være smalere. For det tredje kan kodevekslingen ses som en identitetsmarkør. Gumperz skilte i sin forskning mellom en 'vi' og en 'de'-kode, mellom et minoritetsspråk og et majoritetsspråk. Minoritetsspråket - urdu - utgjør en vi-kode, blant desier i Norge, og kodevekslingen kan dermed være brukt for å signalisere E18 sin tilknytning til dette vi-et. Det er få situasjoner hvor kun den ene koden vil være hensiktsmessig, så også i eksemplet over, men desto viktigere kan det være for E18 å uttrykke sin tilhørighet og tilknytning med andre deltakerne med desi-bakgrunn i samtalen.

6.4.4 Verdiladning

I eksempel 11 forsterker E18 sitt budskap ved å gjenta seg selv på urdu. Samtidig påkaller denne kodevekslingen de andre deltakerne sin oppmerksomhet. I andre tråder i korpuset blir denne påkallingen enda mer tydelig, noe som bl.a. har sammenheng med tonen i diskusjonen.

I Forumtråd G blir samtalen etter hvert ganske oppildnet og deltakerne henvender seg i stor grad direkte til hverandre. Enten ved å tiltale hverandre ved kallenavn eller ved å bruke termen "du". Spesielt er deltakerne G1, G2 og G5 aktive. Det kommer etter hvert frem av tråden at G1 og G5 tilhører en retning innenfor islam, mens G2 tilhører en annen. Mellom disse deltakerne ser det ut til å være viktig å forsvare sine påstander og meninger.

Eksempel 12

52. G5

Hvem som har gitt meg retten til å ha en *dislike button*⁴²? :) Det er meg selv! JEG nekter, og jeg velger hva jeg vil tro på. Hvis jeg ønsker å tro på han er det

⁴² En "dislike button" er "like"-knappens motstykke i den digitale verden. En kan finne "like"-knapper både på forum, blogger og nettaviser, men mange forbinder nok denne funksjonen spesielt med Facebook. "Like"-knapper er en enkel måte å vise at du har lest en persons forumpost, blogginnlegg eller statusoppdatering på

ingen som kan hindre meg i det. Det er derfor ingen klarer å hindre deg G2, du velger selv hva du vil gjøre! Slik velger jeg selv hva jeg ønsker ut ifra mine assosiasjoner og synspunkter.

Du kjenner ikke hans indre hær, gjør du? Jeg har ingen bevis på det, men han kan betale folk for å hedre han ekstra godt i en forsamling slik som vanlige pakistanske ledere gjør? :) Uansett hvilke hensikt det blir gjort av, er det **gunah, sakht gunah**. Han lar faktisk folket kysse han. En ordentlig imam ville sette seg i en vanlig stol, og ikke i en stol med puff under føttene, og gå rundt med **takabbar** og leke **khuda** på en scene. **NAOZBILLAH**⁴³! En ordentlig imam ville ikke klaget på hvorfor vannet ikke var kaldt, han ville drukket det, med tanken på at Imam Hussain ikke fikk vann en gang. En dyktig lærde ville aldri ha latt folk legge penger under føttene hans samt kysse henda og føttene hans. Ikke en person da, men at det blir laget en kø. Alle må stille seg i en RIKTIG kø for å kunne kysse føttene hans. Huff..

[52. G5

Hvem som har gitt meg retten til å ha en *misliker-knapp*? :) Det er meg selv! JEG nekter, og jeg velger hva jeg vil tro på. Hvis jeg ønsker å tro på han er det ingen som kan hindre meg i det. Det er derfor ingen klarer å hindre deg G2, du velger selv hva du vil gjøre! Slik velger jeg selv hva jeg ønsker ut ifra mine assosiasjoner og synspunkter.

Du kjenner ikke hans indre hær, gjør du? Jeg har ingen bevis på det, men han kan betale folk for å hedre han ekstra godt i en forsamling slik som vanlige pakistanske ledere gjør? :) Uansett hvilke hensikt det blir gjort av, er det **dårlig**⁴⁴, **dårlig handling**. Han lar faktisk folket kysse han. En ordentlig imam ville sette seg i en vanlig stol, og ikke i en stol med puff under føttene, og gå rundt med **høye tanker om seg selv** og leke **gud** på en scene. **GUD FORBY!** En ordentlig imam ville ikke klaget på hvorfor vannet ikke var kaldt, han ville drukket det, med tanken på at Imam Hussain ikke fikk vann en gang. En dyktig

Facebook, og at du støtter og er enig i det som står beskrevet der. I den forbindelse har det samtidig vært et ønske, spesielt på Facebook, om at det bør innføres en "dislike"-knapp også.

⁴³ Naozbillah el. Nauzubillah er et sterkt uttrykk, nesten som et banneord, som brukes for å vise foraktelse eller vise at du tar avstand fra noe.

⁴⁴ Gunah kan også bety feil eller ond

lærde ville aldri ha latt folk legge penger under føttene hans samt kysse henda og føttene hans. Ikke en person da, men at det blir laget en kø. Alle må stille seg i en RIKTIG kø for å kunne kysse føttene hans. Huff..]

I eksempel 12 viser G5 at han er tydelig uenig med G2 sine påstander, og at han tar avstand fra det G2 mener om denne imamen (han). For å ytterligere forsterke denne avstanden kodeveksler G5 ved gjentatte anledninger over til urdu. G5 skriver bl.a. at det er en "dårlig handling", at imamen har "høye tanker om seg selv" og at han leker "gud". Dette er alle begreper som lar seg oversette til norsk, men som gjennom denne prosessen mister mye av sin verdiladning. Ordet *gunah* kan også oversettes med feil eller ond, og det er dermed et tydelig negativt ladet begrep. Så er det også for *takabbar* (eller *takabbur*). Ordet kan oversettes direkte til stolthet, og brukes om personer som ser seg selv som overlegne i forhold til andre (Islaam, s.a). *Takkabur* er en handling som ansees som *haraam* i islam. *Haraam* er et begrep som brukes om enhver handling som er forbudt av Gud. Den er med på å definere menneskenes moral, og brudd mot denne fører til straff etter døden (Kildekritikk, 2013i). Ved å ha latt være å kodeveksle og kun skrevet "høye tanker om seg selv", ville mye av verdien i G5 sin ytring ha forsvunnet. Ordet *takkabur* har så sterke konnotasjoner ved seg som det ellers ville ha mistet, så kodevekslingen kan dermed forstås som en aktiv handling fra G5 sin side for virkelig å uttrykke sin motvilje mot denne imamen og hans handlinger. *Khuda* betyr gud, og er egentlig et persisk ord, men er i dag et lånord i bl.a. urdu, og brukes som et annet navn for Allah (om enn ikke i så stor utstrekning). Å bruke Allah om noen andre enn *Ham* ville for de fleste muslimer være en utenkelig tanke. I de aller fleste tilfeller vil man også skrive Allah med stor forbokstav. I eksemplet skriver G5 "khuda" uten stor forbokstav. Sett i kontekst er det tydelig at G5 ikke ser på denne imamen som noen gud, og mangelen på stor forbokstav kan tolkes som G5 sin manglende respekt for denne mannen som har "høye tanker om seg selv".

For virkelig å vise sin avstand, men også for å påkalle seg oppmerksomhet, bruker G5 så begrepet "NAOZBILLAH!". Ordet regelrett popper frem og leder andre leseres blikk mot seg der det står i store bokstaver, og avsluttes med et utropstegn. *Naozbillah* (eller *nauzubillah*) betyr, etter hva jeg har funnet ut, "we seek refuge in Allah" - "vi søker tilflukt/beskyttelse hos Allah" (Islamqa, s.a). Det er i dette tilfellet det onde - satan - som det søkes tilflukt fra. Begrepet er ikke ment bokstavelig, men det er ment at man som muslim kan søke tilflukt i troen på Allah, og at man på den måten ikke blir villedet av onde makter.

Nauzubillah er et sterkt uttrykk, nesten som et banneord, og i kombinasjon med store bokstaver skaper G5 en dramatiserende effekt i innlegget.

6.4.5 En språklig identitet

I forumtrådene er hovedspråket, i de fleste tilfeller, det umarkerte valget i kommunikasjonen. Likevel kodeveksles det til andre språk, både som et markert og umarkert valg. Språkvekslingen og responsen på denne kan vise om deltakerne deler en felles identitet, og kodevekslingen kan således være med på å snevre inn den sosiale distansen mellom deltakerne. Der deltakerne derimot ikke deler denne felles språkidentiteten øker den sosiale distansen. I noen tilfeller er det ikke nødvendigvis gitt hvilket språk som utgjør det umarkerte valget i samtalen. I slike tilfeller kan deltakeren starte samtalen i en kode, men være åpen og klar for å gjøre en veksling når som helst i samtalen avhengig av responsen han får.

Kommunikasjonen skifter enten fra et umarkert valg til et markert valg, eller den glir over fra et umarkert valg til et annet. Utfordringen blir å skjelne disse fra hverandre (kapittel 4.4.7). I forumtråd D skriver trådstarter, D1, sitt innlegg på norsk. I løpet av innlegget kodeveksler trådstarteren to ganger. En gang over til hindi (**shaadi** - ekteskap) og en gang over til engelsk (*husband* - ektemann). Begge ganger skjer denne kodevekslingen i form av enkeltord. Trådstarteren viser på denne måten at norsk utgjør det umarkerte valget i samtalen, men han viser samtidig en utvidet språkidentitet med potensielle deltakere som snakker både hindi/urdu og engelsk. Deltaker D2 responderer på innlegget på følgende måte.

Eksempel 13

2. D2

*hi how r u? first of all you asking what is important **Shadi** or money? i say that when you HVE money THN you get merrri? without money no marriage no love no relation no friend s? i dont no norshk langaug becoz i live other contary??,*

you mean to say all highways boy want to marriage that girl who have money home job car and so much moor ?????

Kise yeh ek insan ki problem nahi hai koi have Open the lehye achey se acha hai sochta hai. yeh yeh sirf boy s ki problem nahi hai aap specialy boy ka naam na loo girl be aisa hi kuch excpct karti hain

i am sorry to say but am answer you letter „okbay

(Redigert av D2)

*[Hei hvordan har du det? For det første spør du om hva som er viktig av **ekteskap** eller penger? Jeg sier at når du har penger så kan du gifte deg? Uten penger ikke noe ekteskap ikke noe kjærlighet ikke noe forhold ikke noen venner? Jeg kan ikke (/kjenner ikke til) norsk språk fordi jeg bor i et annet land??.,,*

Du mener å si at alle highways⁴⁵ gutter vil gifte seg meg den jenta som ha penger hjem jobb bil og så mye mer?????

Det er ikke bare en person som tenker det. Alle er åpne for det beste. Ja ja dette her er ikke bare et problem for guttene, hvorfor nevner dere guttene først. Jenter forventer det samme.

Jeg beklager å si men jeg svarer deg senere/jeg svarer på ditt brev,, ok

(Redigert av D2)]

Deltaker D2 gjør her et markert valg i samtalen ved å kommunisere hovedsakelig på engelsk og urdu. Samtidig forsvarer han denne vekslingen når han sier " *i dont no norshk langaug becoz i live other contary*". D2 forteller direkte her at han ikke kan norsk. Helt hva som ligger i dette er ikke helt godt å vite, da han likevel har kunnet svare på D1 sitt innlegg. Mest sannsynlig har D2 en viss forståelse for det norske språket, men han mangler kunnskapene til selv å kunne uttrykke seg på norsk. D2 sier at han bor i et annet land, men det kan også være at han ganske nylig har kommet til Norge, noe som kan forklare de manglende mulighetene til å uttrykke seg på norsk. D2 kodeveksler faktisk over når han sier "norsk", der han kunne ha benyttet det engelske ordet "norwegian". Jeg vil anta at D2 på en eller annen måte har en tilknytning til Norge, siden han aktivt har måttet oppsøke og opprette en profil på Desi, en norsk nettside, sitt forum for å kunne respondere på denne tråden. Det kan i dette tilfellet

⁴⁵ Jeg forstår det her som at D2 tenker på begrepet mainstream, brukt om personer som "følger strømmen", og som gjør og som handler slik det er forventet av dem, slik majoriteten også handler og opptrer.

være verdt å merke seg at selve registreringsprosessen, for å opprette en ny forumbruker, på Desi sitt forum i sin helhet er på engelsk (Desi, s.a.(b)). Så er også innloggingen og FAQ⁴⁶, men for å komme dit må han likevel ha navigert gjennom en rekke sider på norsk først.

Uansett grunn kan det være at D2 forsøker å vise sin respekt overfor D1 ved å forklare hvorfor han ikke responderer på D1 sitt innlegg på det forventede, umarkerte språket. Samtidig kommer D2 med en indirekte forespørsel om ikke den videre samtalen kan foregå på engelsk, og om ikke dette nå kan være det umarkerte valget. Videre i turtakingen blir likevel ikke D2 sine manglende norskkunnskaper tatt hensyn til. Resten av innleggene har utelukkende norsk som sitt hovedspråk, og i den grad det kodeveksles, skjer dette stort sett til urdu/hindi. De andre deltakerne gjør således et markert valg overfor D2 og ekskluderer ham i større eller mindre grad fra samtalen.

6.5 Deltakernes og hyppigheten i kommunikasjonens betydning for kodeveksling

I det siste forskningsspørsmålet spør jeg om *antallet deltakere og hyppigheten i diskusjonen har betydning for kodevekslingen*. I forum som sjanger forventes det en viss form for synkronitet i samtalen. Dette henger sammen med sjangerens *normer* (S7). Normene gir seg til uttrykk i de konvensjonelle praksisene på forumet. Både organisatoriske normer, normer for sosial passende oppførsel og språknormer er avgjørende for denne praksisen. Normene kan være eksplisitt uttalte på forumets "Regler og fremgangsmåte for diskusjonsforumet" eller de kan være implisitt underforstått for deltakerne. En viss kontinuitet i kommunikasjonen fremstår for meg som en slik implisitt norm i forumsjangeren, til tross for at teknologien muliggjør en samtale å finne sted over et spredt tidsrom. Collot og Belmore (kapittel 3.4.1) så at deltakerne i digitale medier har en forventning om en relativt snar respons når de kommuniserer sammen. Til tross for dette vises det i korpuset flere eksempler på at denne sjangerforventningen brytes.

Flere av forumtrådene har en samtale som løper over en lang periode, og faktisk strekker Forumtråd E seg over en periode på 13 måneder fra toppinnlegget til det siste innlegget i samtalen⁴⁷. Det lengste oppholdet mellom to innlegg finner man i Forumtråd F med 137

⁴⁶ Frequently asked questions - ofte stilte spørsmål.

⁴⁷ Jeg teller da ikke med mitt eget innlegg som jeg postet i samtlige forumtråder i dette korpuset. Ei heller regner jeg med innlegg som har blitt postet av andre brukere i de respektive trådene etter dette.

dager. I Forumtråd B er derimot alle innleggene postet og skrevet innenfor en periode på 20 timer. Det lengste oppholdet i denne tråden er på i underkant av 12 timer, og er mest trolig et resultat av at det er natterstid. Men i forskningsspørsmålet spør jeg også om antallet deltakere har betydning for kodevekslingen. De ulike forumtrådene varierer antallet deltakere fire til 27 brukere.

I Forumtråd B og G er det henholdsvis fire og sju deltakere med i samtalen, mens det i Forumtråd E, til sammenligning, deltar hele 27 brukere. Mens hver bruker i snitt poster 4,8 og 6,6 innlegg hver seg i Forumtråd B og G, er snittet på 1,3 innlegg per bruker i Forumtråd E. Mens deltakerne i Forumtråd E, og flere andre tråder for den saks skyld⁴⁸, fremstår som flyktige og i liten grad ser ut til å føle seg bundet av å følge opp samtalen, er flere av deltakerne i Forumtråd G opptatte av å følge opp samtalen. Spesielt gjør dette seg gjeldende i postenes innhold. Mens det er tydelig at deltakerne i trådene med få innlegg per deltaker i stor grad kun responderer på topptråden, viser deltakerne i forumtrådene med mange innlegg per deltaker at de følger samtalen og responderer ikke bare på topptråden, men på senere innlegg også.

Som vist er det altså store forskjeller i korpuset, både når det kommer til antall deltakere og til hyppigheten i innleggene. Jeg vil nå videre se hvorvidt disse elementene har betydning for kodevekslingen.

Forumtråd	A	B	C	D	E	F	G	H
Ant. deltakere	8	4	21	6	27	24	8	12
Ant. innlegg per deltaker	2,5	4,8	1,5	1,2	1,3	1,1	6,6	3
Ant. kodevekslinger per deltaker	3,3	6,5	5,3	3,6	2	2,8	16,9	8,4

Tabell 6.2 Forholdet mellom antallet deltakere og forekomsten av kodeveksling

Tabell 6.2 viser en tendens til at færre deltakere i en samtale, eller en økning i antall innlegg per deltaker, gir en økning i bruk av kodeveksling. Spesielt framkommer dette tydelig av

⁴⁸ Både Forumtråd C, D, E og F har et snitt på mellom 1,1 og 1,5 innlegg per deltaker i tråden.

Forumtråd G. Når enkelte deltakere velger å delta i en samtale med sju andre og poster et snitt på 6,6 innlegg viser dette en aktiv deltakelse i samtalen. Dette kommer tydelig til uttrykk i innleggene også. I mye større grad enn i de andre forumtrådene fører deltakerne i Forumtråd G en dialog, heller enn bare å gi en respons på startinnlegget.

Eksempel 14

2. G2

*Peace be upon all the twelwe Imams and the four **Khalifatur Rashidin**⁴⁹.*

De 12 imamene startet med Hazrat Ali. Vi tror på alle de 12 imamene, men ikke at dem er **masoom**, men at de er **mahfooz**. Kun og **mursalin** som er **masoom**.

*[Fred være med de tolv imamer og de fire **guidende etterfølgere**.*

De 12 imamene startet med Hazrat Ali. Vi tror på alle de 12 imamene, men ikke at dem er **uskyldige**, men at de er **beskyttet**. Kun og **sendebud** som er **uskyldige**.]

3. G1

Jeg har i det siste lagt merke til at du egentlig både er shia og sunni. Hvordan kan du både tro på 12 ledere + de tre kalifene. Da tror du vel på 15 ledere ?

4. G1

Og en ting til : Det er første gang i mitt liv at jeg har hørt en sunni si " *Peace be upon all the twelwe imams*)..

I turtaking tre responderer deltaker G1 på deltaker G2 sitt innlegg. G1 henvender seg direkte til G2 ved å bruke ordet "du" og ikke G2 sitt kallenavn, og forsterker dette ytterligere ved å gjenta "du" to ganger til. Også det fjerde innlegget postes av G1. Her kunne G1 ha valgt å redigere det tredje innlegget og lagt til ytterligere tekst her, men han velger i stedet å poste et nytt innlegg. I det fjerde innlegget henvender ikke G1 seg direkte til G2 ved verken å tiltale

⁴⁹ Brukes om de fire første kalifer, som alle stod i et tett forhold med Muhammed.

ham ved kallenavn eller "du", men det er likevel tydelig at G1 henvender seg til G2 da han siterer G2 sitt tidligere innlegg.

G2 kodeveksler flere ganger i sitt innlegg. Selv om han starter sitt innlegg på engelsk, er dette kun et sitat, og det er norsk som skaper den grammatiske rammen for innlegget. Ytterligere fire ganger kodeveksler G2 over til urdu. Fra eksemplet kommer det frem at G1 og G2 er uenige om enkelte ting og har en diskusjon pågående. Samtidig ser det ikke ut til at G2 kodeveksler for å ekskludere G1. Det ser heller ut til at denne kodevekslingen er hensiktsmessig med tanke på emnet i diskusjonen. Blom og Gumperz kaller denne formen for kodeveksling for *metaforisk*. Et metaforisk språkskifte er beskrevet i teorikapitlet (kapittel 4.4.3). Denne formen for veksling betinger ikke et språkskifte, men velges av språkbrukeren selv. I eksempel (--over--) veksler G2 over til urdu når dette synes mest hensiktsmessig (ved islamske referanser). Temaet, som i Forumtråd G er religion, legger visse føringer for kommunikasjonen og kodene som blir brukt.

Eksempel 15

30. E23

Jeg mener riktig alder for å stifte familien er når man er ferdig med utdanningen. jeg mener folk bør tenke utdanning først. vil du ikke utdanne seg til noe spesielt. **to idhar udhar dekhne ki bajaye apna ghar wasao aur family life shurro karro.time barbaad karne ka kiya faida.**

mange **desi** folk(spesielt Pakistanere) er opptatt av å gifte bort døtrene sine tidlig for de er redd for dattera ikke havner på feil spor. noe som kan forårsake at hun blir vanskelig å få giftet bort med en ordentlig gutt. Indere prater om å gifte bort døtrene sine tidlig. Men i kun de tilfeller der jenta ikke har lyst til videre utdanning.

[Jeg mener riktig alder for å stifte familien er når man er ferdig med utdanningen. jeg mener folk bør tenke utdanning først. vil du ikke utdanne seg til noe spesielt. **Istedenfor å løpe fra det ene til det andre og bruke unødvendig tid så bør du heller slå deg til ro og starte *famlielivet* med en partner.**

mange **desi** folk(spesielt Pakistanere) er opptatt av å gifte bort døtrene sine tidlig for de er redd for dattera ikke havner på feil spor. noe som kan forårsake at hun blir

vanskelig å få giftet bort med en ordentlig gutt. Indere prater om å gifte bort døtrene sine tidlig. Men i kun de tilfeller der jenta ikke har lyst til videre utdanning.]

31. E24

Dette er individuelt fra person til person, kommer an på ulike faktorer som: modenhet, riktig person, sted å bo (studier, familie +++). Men alt over 20 høres egentlig bra ut for begge kjønn mener jeg 😊 Og det er heller ingen krav at gutten MÅ være eldre enn jenta, det kan gjerne være motsatt for de som vil 😊

32. E25

Personlig synes jeg ikke at det fins FAST alder for å gifte seg.. synes at det spørs om personen er mentalt klar for å ta ansvar.. "å gifte seg" er ikke bare bare... :=).. Man må være mentalt klar.. *I think thts matter more thn age..* 🤔

[[...]] *Jeg tror det teller mer enn alder..* 🤔

33. E26

Menn 30 ++ kvinner 25+++ Ikke under 25--- herregud... 25 år og gift? nei..ikke noe for meg det...

34.E27

Hehe,Venninen til søsteren min,giftet seg da hun var 18.

Og jeg kjenner fremdeles mange, som gifter seg sent. Men det kommer ann på om man er mentalsk sett klar. Hvis du er modig nok:)

Mvh

E27

Forumtråd G har kun åtte deltakere som til sammen produserer de 53 innleggene. Samtalen domineres i stor grad av G1 og G2 som produserer til sammen 38 av disse innleggene. I Forumtråd E er det derimot 27 unike deltakere som produserer 34 innlegg og kun fire av deltakerne poster mer enn ett innlegg i tråden. Resultatet blir at det kodeveksles mindre. Samtidig skiller Forumtråd G og Forumtråd E seg tydelig fra hverandre på et annet punkt. I

Forumtråd E spør trådstarteren (E1) om det finnes "en riktig alder å gifte seg på?". Han får respons fra mange, men til forskjell fra i Forumtråd G utvikler det seg ikke til å bli en dialog eller en diskusjon mellom deltakerne. Deltakerne gir en respons til trådstarteren og ser deretter ut til å trekke seg ut av samtalen. Det ser heller ikke ut til at deltakerne bryr seg om å lese tidligere poster og E1 får på denne måten mange like svar. Kun et fåtall ganger kommer det frem at nye deltakere har lest tidligere poster, slik som i eksempel 16 nedenfor.

Eksempel 16

5. E4

Publisert første gang av E2

Det er etter min mening ingen riktig alder å gifte seg på... jo det er mange som kanskje sier at "Ohhh gifter du ikke nå så er ungene dine 20 når du er 50" osv osv. Men personlig så syntes jeg at man må være veldig sikker på det hele og være ganske moden til å gifte seg. Mange jeg har sett rundt meg gifter barna sine når de er veldig unge.. vel er ikke så sikker på at det er noe bra ide kanskje de har noen å si der men de fleste som ikke har gifta seg enda i sine 30 år eller mer.. har nok sine grunner.

Kunne ikke ha skrevet det bedre :-)) Ellers er det sånn at de foreldre som gifter bort sine barn i ung alder når de ser og de vet at barna deres ikke er modne nok, det er det værste som kan skje. Gifte alder i tall etter min mening finnes ikke, det er mentalitet som telles sier jeg.

En tendens i dette korpuset er altså at trådene som bærer preg av å være mer dialogformet, med flere innlegg per deltaker, har større hyppighet av kodeveksling enn de forumtrådene med flere deltakere og færre innlegg per deltaker. Det er likevel ikke helt konsekvent, noe som kommer frem av Forumtråd C i tabell 6.2. I Forumtråd C er det nemlig relativt mange funn av kodeveksling til tross for at snittet kun er 1,5 innlegg per deltaker. Fortsetter man derimot å sammenligne Forumtråd G og Forumtråd E som er mer og mindre dialogpreget kan man finne en sammenheng mellom funn av kodeveksling og hyppigheten i samtalen, illustrert i tab. 6.3 nedenfor.

Forumtråd	A	B	C	D	E	F	G	H
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---

Periode	5, 5 døgn	20 timer	6,5 måneder	2 døgn	13 måneder	11 måneder	7 døgn	9 døgn
---------	--------------	----------	----------------	--------	---------------	---------------	--------	--------

Tabell 6.3 Over hvor lang periode er innleggene i forumtråden produsert

En dialog foregår som oftest over et begrenset tidsrom og det er forventet en respons innenfor et gitt tidsrom. I Forumtråd G er trådstarter, G1, delaktig gjennom nesten hele diskusjonen, mens i Forumtråd E er E1 kun tilstede de første dagene. Etter dette fortsetter tråden uten synlig innblanding fra E1 og til tross for at E1 ikke selv poster flere innlegg fortsetter deltakere å besvare hans spørsmål. Hvorfor kommunikasjonen fortsetter å løpe uten E1 kan ha flere forklaringer. For det første kan temaet i Forumtråd E være av en mer universell karakter enn i Forumtråd G, og på den måten appellere til flere forumbrukere. Temaet trenger heller ikke å være begrenset av tid, men er gjeldende selv år etter at det første foruminnlegget ble postet. Men det er også mulig at deltakerne og deltakerstrukturen i de ulike trådene legger føringer for hvor lenge en samtale holdes ved live. Færre deltakere som i snitt poster flere innlegg ser ut til å skape en mer lukket tråd, hvor færre potensielle deltakere velger å delta. I tillegg bæres for eksempel Forumtråd G frem av få deltakere som holder en, til tider, aggressiv tone seg imellom. Dette kan gjøre terskelen for å delta i samtalen høyere for andre brukere.

6.6 Oppsummering av analysekapitlet

Før jeg nå går videre og oppsummerer resultatene av analysen ønsker jeg først å minne om oppgavens overordnede problemstilling:

Hvordan bruker flerspråklige sine språklige ressurser inne på et diskusjonsforum?

Gjennom av analysen av datamaterialet kan jeg se at deltakerne på forumet Desi innehar en stor språklig kompetanse. Ved å belyse og drøfte kodeveksling i forumtrådene med utgangspunkt i forskningsspørsmålene har jeg fått vist at deltakerne aktivt utnytter sine språklige ressurser. Deltakerne viser stor variasjon i bruk av språk, og det kommer tydelig fram av materialet at det er forskjeller på hvilke språk som brukes i hvilke situasjoner. Hvor hyppig det kodeveksles, hvilke språk som dominerer og hvilke funksjoner kodevekslingen har avhenger av flere faktorer.

For å besvare forskningsspørsmålene har jeg spesielt støttet meg til Herrings parametre for analyse av digitale tekster. Som nevnt i kapittel 3.4.1 ser jeg parametrene som veiledende for analysen. Både grunnet parametrenes aktualitet og oppgavens omfang er ikke alle parametrene trukket inn i analysen.

Jeg valgte først å gi en kort redegjørelse for hvilke forutsetninger forumet skaper for flerspråklighet og kodeveksling. Forumet er en asynkron sjanger (M1 - *synkronitet*). Muligheten for å planlegge, formulere og revidere en melding før den sendes er hele tiden til stede, selv om det tidvis er en forventning om en tilnærmet synkron kommunikasjon. Sjangerforventningene gjør at språket i forumet har flere muntlige trekk. Dette er en del av sjangerens *språknormer* (S7). Muntlige trekk i innleggene vises ved bl.a. bruken av emotikon, interjeksjoner, store bokstaver og punktum for å uttrykke pauser. Når det kommer til *anonymitet* (M6) har deltakere muligheten til å opptre relativt anonymt. Selv om språket og språkvalget utgjør et av de mest identitetsformede uttrykk på forumet, ser det ikke ut som om det hindrer deltakerne fra å kodeveksle.

I korpuset veksler deltakerne mellom norsk, engelsk og urdu (*kode* - S8). Både standardiserte skrivemåter og slang opptrer i materialet. Kodeveksling forekommer i 63 prosent av alle foruminnleggene, og til sammen er det gjort funn av 525 kodevekslingshendelser. Mellom de ulike forumtrådene er det store forskjeller i funn av kodeveksling. *Formålet med diskursen* (S3) og *emne for diskursen* (S4) er toneangivende for i hvilken grad kodeveksling finner sted. Spesielt er forumtrådens overordnede tema av betydning, men også der det skjer tematiske skifter, eller digresjoner, i kommunikasjon, ser man at det skjer en endring i kodevekslingen.

Offentlig tilgjengelige datamedierte diskurser ser ut til å være av en mindre høflig art enn ikke-medierte diskurser. En mulig årsak til dette er anonymiteten (M6) som de datamedierte diskursene gir. Deltakernes oppførsel kommer til uttrykk gjennom *tonen* (S5) i kommunikasjonen. I materialet finnes det mange eksempler der deltakerne utviser stor høflighet for hverandre ved å anvende seg av gitte åpnings- og avslutningsfraser. Samtidig viser korpuset at denne tonen kan endres gjennom kodevekslingen, ved at en deltaker gjør et markert valg.

Markerte og umarkerte kodevekslinger er diskursive midler deltakerne har og benytter seg av i kommunikasjonen (*aktivitet* - S6). Å gjøre et markert eller et umarkert valg kan tjene ulike

funksjoner i kommunikasjonen. I materialet kodeveksles det ofte i sammenheng med sitater hentet fra religiøse tekster. En slik bruk av sitater benyttes for eksempel til å argumentere for eller underbygge en mening. I andre tilfeller viser det seg at deltakerne gjentar det de sier i mer enn en kode. Ved å spille på sine språklige ressurser, og gjenta budskapet, forsterkes deltakerens argumentasjon. Samtidig blir rommet for misforståelser mindre, og deltakeren får vist sin tilknytning til deltakere som deler den samme språklige bakgrunnen.

En av de mer toneangivende faktorene for funn av kodeveksling i korpuset har vist seg å være antallet deltakere og hyppigheten i meningsutvekslingene. Forumsjangerens *normer* (S7) har allerede vist at det forventes en viss synkronitet, men likevel er ikke dette tilfellet for alle forumtrådene i materialet. Det ser ikke ut som om det er noen negativ reaksjon i tilfeller der forumtråder blir liggende nede i lengre tid, for deretter å bli tatt opp igjen. Det ser heller ikke ut som om noen reagerer negativt på deltakere som bare poster ett innlegg, for deretter å "fordufte" fra samtalen. Men - det er i materialet en klar tendens til at forumtrådene med færrest deltakere og høyest antall innlegg per deltaker, som går over et kortere tidsrom, har det høyeste funnet av kodevekslinger.

7. Drøfting av funnene og avsluttende kommentarer

Denne oppgaven har undersøkt hvordan flerspråklige kommuniserer sammen på et forum. Jeg har i denne oppgaven benyttet meg av et utvalg på åtte ulike forumtrådene. Forumtrådene er alle hentet fra nettstedet Desi, men er plukket ut fra fire ulike forumkategorier. På bakgrunn av materialet har jeg gjennomført en kvalitativ undersøkelse, med støtte av kvantitative funn, og svart på problemstillingen: *Hvordan bruker flerspråklige sine språklige ressurser inne på et diskusjonsforum?*

Innledningsvis (kapittel 1.4) beskrev jeg at forumtrådene danner det eneste materialet i denne oppgaven og at oppgaven i seg selv dermed fungerer som en utforskning av forumet som kilde. Samtidig baserer min forståelse av forskerrollen seg i stor grad på hermeneutikken. Den eksistensielle hermeneutikken sier at man ikke kan tolke noe som helst uten å ha en viss forforståelse, og disse vil i større eller mindre grad prege forskningen. I dette ligger at noe slikt om en nøytral forsker ikke finnes. Likevel er forskeren en forutsetning for at tolkning og forståelse skal finne sted (Alvesson & Sköldbberg, 2008). Jeg er men dette klar over at min forforståelse kan ha preget dette forskningsarbeidet, men jeg håper samtidig at denne forforståelsen har vært et godt utgangspunkt for bygging av forståelsen. På grunnlag av materialet i denne mastergradsoppgaven og forståelsen av forskerrollen har jeg drøftet etiske overveielser (kap. 2.5) og kildekritikk (kap. 2.2).

Videre har jeg valgt å begrense flerspråklig ned til de personer som kommuniserer sammen på forumet Desi. Da dette i hovedsak er personer med aner fra Pakistan og de omkringliggende områder var det innledningsvis i denne oppgaven hensiktsmessig med et nærmere innblikk på den pakistanske innvandrerbefolkningen i Norge (kap. 1.2) og språkernes betydning for desis (kap. 1.3). Jeg anser kunnskap om disse forholdene som viktige, når man videre skal analysere og tolke kodevekslingens funksjoner. Dette fordi kodevekslingen må forstås og tolkes ut fra en kontekst.

7.1 Svar på problemstillingen

Så hvordan bruker flerspråklige sine språkressurser? Det er vanskelig både å gi et kort og et entydig svar på dette. Funnene i min oppgave viser at flerspråklige spiller på og benytter seg

av sine språkregistre på mange og varierende måter. Jeg kan med sikkerhet slå fast at kodevekslingen i korpuset ikke er et resultat av manglende ferdigheter på det ene eller det andre språket. Tvert imot viser mange av deltakerne stor språkbeherskelse der de veksler mellom både to og tre språk i det samme innlegget.

Studier av muntlig kodeveksling viser at det kan være sterke preferanser for å opprettholde kun ett språk av gangen (Aarsæther, 2009). Funn i mitt datamateriale tyder på at deltakerne i den skriftlige forumsjangeren ikke innehar like sterke preferanser for språkvalg. Riktignok utgjør det dominerende språket i alle forumtrådene, men innad i enkelte foruminnlegg skjer vekslingen mellom ulike språk relativt hyppig. Det er vanskelig å konkludere med hvorvidt disse funnene kan sies å være representative for all kommunikasjon blant flerspråklige på diskusjonsforum, da utvalget (materialet) er plukket ut etter en metodisk og kravmessig tilnærming. Av materialet kommer det frem at det ikke er en enighet om hvorvidt en bør holde på kun ett språk av gangen. Kodeveksling finner nemlig sted i 63 prosent av korpusets til sammen 229 forumposter. Dette betyr at det i de resterende 37 prosentene vises en preferanse for å forholde seg til kun ett språk av gangen.

I arbeidet med materialet viste det seg at kodevekslingen opptrådte hyppigere i enkelte av trådene, enn den gjorde i andre. Til en viss grad viste det seg at dette hadde en sammenheng med forumkategorien og forumtrådens tema⁵⁰. Mange av deltakerne på Desi sitt forum deler en felles kulturell bakgrunn, der både språk, religion og andre kulturelle uttrykk utgjør en felles referanseramme. Selv om det må tas høyde for at det er vanskelig å verifisere deltakernes "real life"-identiteter, viser likevel bevegelsen på forumkategorien 'Religion og Kultur' at den felles kulturelle bakgrunnen er et styrende element i aktiviteten på forumet.

De to forumtrådene (G og H) i korpuset som er hentet fra forumkategorien 'Religion og Kultur' står også for 219 av de til sammen 525 funnene av korpuset. Dette utgjør 41,7 prosent av alle kodevekslingsfunn i korpuset. Preferansen for å forholde seg til ett språk viser seg også å være lavere enn i korpuset for øvrig (32,5 prosent). Funnene i min studie tyder derfor på at det er mer kodeveksling når det kommuniseres om visse temaer enn om andre, og at det er spesielt kulturelle og religiøse emner som er en utløsende faktor for denne kodevekslingen. Men også andre tematiske skifter eller digresjoner i kommunikasjonen viser seg å være avgjørende.

⁵⁰ Antall funn av kodeveksling bør så klart ikke ses uavhengig av forumtrådens lengde, men dette viste seg å ikke være en like toneangivende faktor.

En av grunnene til at kodeveksling opptrer hyppigere i forumkategorien 'Religion og Kultur' skyldes bruken av sitering. Spesielt gjelder dette da sitater hentet fra religiøse tekster. Sitering er en av flere mulige funksjoner kodeveksling kan ha. Oppgavens omfang betyr at jeg har måttet gjøre et utvalg i funksjoner som jeg har fokusert på.

Det ser ut til at sitater hentet fra religiøse tekster i stor grad benyttes i argumentasjon. Ved å henviser til for eksempel Koranen kan deltakerne bygge opp under og begrunne sine egne synspunkter. Et interessant funn i materialet er at alle religiøse sitater er skrevet på engelsk. Grunnen til dette ser ut til å være todelt. For det første støtter ikke forumets software at man kan poste innlegg på arabiske skriftspråket. For det andre har den engelske oversettelsen av islams hellige tekster vært igjennom en lengre og mer møysommelig tolkningsprosess, enn hva den norske oversettelsen har. Den engelske oversettelsen ser ut til å være mer kjent for forumbrukerne, samtidig som de ser ut til å ha mer tillitt til denne versjonen.

Religiøse sitater på engelsk heller enn arabisk kan også være et bevisst valg fra deltakernes side om at de på denne måten når ut til flere. Å sitere for eksempel Koranen på engelsk vil være et markert valg fra den arabiske versjonen, som anses som den eneste rette åpenbaringen. Andre versjonen kan bare ses som tolkninger av denne åpenbaringen. Når så deltakere velger å gjengi Koranen på engelsk kan dette være en måte å senke språkbarrierene på og gi flere (potensielle) deltakere muligheten til å delta i kommunikasjonen.

Bruken av sitater er som nevnt mest benyttet ved gjengivelse av religiøse tekster. I de andre forumkategoriene så det ut til at kodeveksling fylte andre funksjoner. Et annet fokuseringsområde var derfor bruken av kodeveksling for å forsterke et budskap. Når deltakerne forsterker sitt budskap skjer dette gjerne ved at de gjentar det de allerede har sagt på et annet språk. Denne gjentakelsen tjener til å fokusere på det som er blitt sagt. På samme måte som ved å sitere Koranen på engelsk, kan en slik gjentakelse også tjene til å senke språkbarrierene, samt hindre misforståelser.

Å veksle mellom språk vil ofte kunne skape oppmerksomhet. Jeg viste i kapittel 6.4.4 hvordan kodeveksling benyttes i en ganske oppildnet kommunikasjon. Deltaker G5 bruker i eksempel 12 flere sterkt verdiladete begrep. Det finnes enkelte uttrykk som er unike for et spesielt språk og som det ikke finnes en god oversettelse for. En oversettelse vil i slike tilfeller kunne føre til at meningsinnhold går tapt. Dette ser ut til å være tilfellet da G5 gjentatte kodeveksler til urdu. Ved å fortsatt ha forholdt seg til den norske språkkoden ville

meningsinnholdet og G5 sin sinnsstemning kunne bli svekket. Samtidig tjener denne kodevekslingen til å skape oppmerksomhet, og på denne måten lage en ytterligere dramatiserende effekt. '

Det at deltakerne velger å kodeveksle mindre eller større segmenter fra for eksempel norsk til urdu kan tydelig ha en dramatiserende effekt. Samtidig kan denne vekslingen være en måte å uttrykke identitet på. Kodeveksling til urdu kan være en måte for deltakerne å vise en felles identitet på. Der de felles språklige ressursene delen kan denne kodevekslingen tjene til å minske den sosiale distansen. I motsatt tilfelle kan denne avstanden økes.

Det ligger i menneskets sosiale natur å tilpasse seg de ulike sosiale situasjoner det opptrer i (Lüders, 2007, s. 232). Deltakerne i forumtrådene gjør dette ved bl.a. å bruke bestemte åpnings-, høflighets og avslutningsfraser i innleggene sine, eller kodeveksle mindre eller større segmenter. På denne måten sider de noe om hvem de er i forhold til de andre deltakerne, hvem de ønsker å identifisere seg med og hvem de ønsker oppmerksomhet fra. Kodevekslingen blir sådan et redskap deltakeren har til å kunne uttrykke en positiv identifikasjon med resten av gruppen (Hinrichs, 2006).

Dette behovet for en felles identitet ser ut til å ha sammenheng med antallet deltakere og hyppigheten i en kommunikasjon. Kort sagt kan man si at en forumtråd som strekker seg ut i tid og hvor det går lang tid mellom enkelte innlegg verken fordrer eller skaper en sterk gruppetilhørighet. Det samme gjelder i de trådene hvor det er mange deltakere med få innlegg. Tendensen i korpuset er at færre deltakere og et økt antall innlegg i snitt per deltaker, også gir en økning i funn av kodeveksling. Der antallet innlegg per deltaker øker gir trådene uttrykk for å være av en mer dialogpreget art.

I denne dialogen ser det ut til at de ulike språkkodene i en mer aktivt form brukes for både å oppnå kontakt og skape relasjoner med de andre deltakerne. I forumtråder med større "gjennomtrekk" av deltakere kan en tenke seg at motivasjonen for å opprettholde kun ett språk har å gjøre med hvor forpliktet man føler seg til å følge opp samtalen. Der samtalen allerede forløper på norsk vil dette være det umarkerte valget i samtalen. Å forholde seg til norsk, og dermed det allerede eksisterende forholdet, vil dermed være lettere. Et språkskifte kan være et markert valg, et forstyrrende element i kommunikasjonen, som kan kunne kreve en større oppfølging av deltakeren på et senere tidspunkt. Ved å forholde seg til den enhver tid gjeldende koden vil ikke deltakeren forplikte seg til samtalen mer enn han selv ønsker.

Hvorvidt det kodeveksles eller ikke, og i hvilken grad, ser ut til å avhenge av mange elementer. Det er vanskelig å konkludere med at kodevekslingen påvirkes ene og alene av tema eller emne, antall deltakere, hyppigheten i diskusjonen eller tonen i diskursen. Disse, og flere med dem, utgjør alle enkelte elementer som på sin måte påvirker kommunikasjonen i større eller mindre grad. De må tolkes sammenhengende, i en helhet, for å få et best mulig bilde av kodevekslingens funksjoner.

Samtidig må kodevekslingen forstås og tolkes ut fra en ytre kontekst. I følge Bordieu finnes det stort sett alltid et visst maktforhold mellom de ulike språkressursene. Dette forholdet avgjøres av samfunnet rundt, og gjør at en språkkode kan inneha en høyere verdi enn en annen. I åpne fora i samfunnet innehar ofte majoritetsspråket en høyere verdi enn minoritetsspråket. Minoritetsspråket utgjør også ofte en vi-kode, som blant dets bruker benyttes for å skape et fellesskap og signalisere en sosial tilhørighet. Likevel ser man at språkvalget i mange situasjoner kan være relativt åpnet. Dette gjelder også for mye av kommunikasjonen på forumet Desi, og kodeveksling blir sådan en strategisk ressurs flerspråklige har.

7.2 Videre forskning

Omfanget av en masteroppgave begrenser mulighetene til å favne alle elementene ved flerspråkliges kodeveksling. Oppgaven har vært med på å belyse på hvilken måte flerspråklige kan benytte sin flerspråklighet. Eksemplene vist i denne oppgaven representerer en del av virkeligheten, og jeg er klar over at det jeg har presentert i dette forskningsarbeidet ikke er utfyllende eller ferdig forsket på. Derimot håper jeg at denne oppgaven kan være til inspirasjon til videre forskning på et spennende felt i vekst.

De digitale mediene og den digitale kommunikasjonen er i en rivende utvikling. Det er viktig å ha dette i minne da teorier og studier som er aktuelle nå, om bare noen få år kan være gamle i forskningssammenheng. Uansett hvilken vei utviklingen går, er en ting sikkert - digitale medier tilbyr et vell av digitale tekster som kan forskes på. Jeg henviste innledningsvis til Hanna og de Nooy (2009) som pekte på at forum som sjanger (oftest) representerer autentisk språkpraksis, men at dette er et felt som det er forsket lite på.

Labov konsentrerte seg i sine arbeider rundt noe han kalte for *the Observer's Paradox*, iakttakerens paradoks. Han så et dilemma innenfor sosiolingvistikken, nemlig det at

forskeren ønsker å finne ut hvordan folk snakker når de ikke blir systematisk observert, samtidig som datamaterialet bare er tilgjengelig gjennom systematisk observasjon (Hinrichs, 2006). I sine undersøkelser viste Labov til at informantene snakket ulikt avhengig av samtaleemner og samtalepartner, og det var dette som vanskeliggjorde forskningen. Forumtrådene tilbyr et materiale som ligger tilgjengelig for observasjon uten at forskeren blir et forstyrrende element i kommunikasjonen. Da deltakerne ikke engang vet at forskeren er tilstede i samhandlingen vil deres språklige atferd kunne være mer ekte enn i en situasjon hvor de vet at de blir observert. Samtidig er det i denne sammenhengen viktig å være bevisst sin rolle som en etisk forsker, og ta de nødvendige hensyn og skjerme informantene på en tilfredsstillende måte. De forskningsetiske retningslinjene for forskning på Internett er i denne sammenhengen viktige (Forskningsetiske komiteer, 2009).

Referanseliste

- Aarsæther, F. (2008). Flerspråklighet og flerspråklig praksis. I M. E Nergård & I. Tonne (Red.), *Språkdiraktikk for norsklærere. Mangfold av språk og tekster i undervisningen* (s. 110-128). Oslo: Universitetsforlaget.
- Aarsæther, F. (2009b). Flerspråklig praksis i det pakistansk-norske miljøet. I T. Bull & A.-R. Lindgren (Red.), *De mange språk i Norge. Flerspråklighet på norsk* (s. 65-83). Oslo: Novus forlag.
- Alfonzetti, G. (1998). The conversational dimension in code-switching between Italian and dialect in Sicily. I P. Auer (Red.), *Code-Switching in Conversation* (s. 180-214). London: Routledge.
- Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Danmark: Studentlitteratur.
- Ariffin, K. & Rafik-Galea, S. (2009). *Code-switching as a Communication Device in Conversation*. Lokalisert 17. feb. 2012, på www.crisaps.org/newsletter/summer2009/Ariffin.doc.
- Auer, P. (2008). The pragmatics of code-switching: a sequential approach. I L. Wei (Red.), *The Bilingualism Reader* (2. utg.) (s. 123-138). London: Routledge.
- Biber, D. (1986). Spoken and written textual dimensions in English : Resolving the contradictory findings. I *Language* 62(2) (s. 384-414). Lokalisert 17. Februar 2012, på <http://www.jstor.org/stable/414678>.
- Biber, D. & Conrad, S. (2009). *Register, Genre and Style*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Blom, J.-P. & Gumpers J. J. (2008). Social meaning in linguistic structure: code-switching in Norway. I L. Wei (Red.), *The Bilingualism Reader* (2. utg.) (s. 75-96). London: Routledge.
- Brandtzæg, P. B. (2009). Privat 2.0. I H. Grande Røys (Red.), *Delte meninger. Om nettets sosiale side* (s. 194-214). Oslo: Universitetsforlaget.

-
- Bullock, B. E. & Toribio A. J. (2009). Themes in the study of code-switching. I B. E. Bullock & A. J. Toribio (Red.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching* (s. 1-18). Cambridge: Cambridge University Press.
- Callaha, L. (2004). *Spanish/English Codeswitching in a Written Corpus*. Lokalisert på Ebrary database.
- Chafe, W. L. & Danielewicz, J. (1987). Properties of Spoken and Written Language. I R. Horowitz & S. J. Samuels (Red.), *Comprehending Oral and Written Language* (s. 83-113). I *Språk og sjanger i digital kommunikasjon: DIGKOM M04 : artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, Avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.
- Collot, M., & Belmore, N. (1996). Electronic Language: A new variety of English. I S. C. Herring (Red.), *Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives* (s. 13-28). Amsterdam: John Benjamins. I *Språk og sjanger i digital kommunikasjon: DIGKOM M04 : artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, Avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.
- Desi (s.a(a)). *Om oss*. Lokalisert 02. april 2013, på <http://www.desi.no/omoss/default.asp>.
- Desi (s.a(b)). *Register New Member*. Lokalisert 23. juli 2013, på http://www.desi.no/forum/forum_terms.asp?M=reg&FID=0.
- Engen, T.O., & Kulbrandstad, L.A. (2004). *Tospråklighet, minoritetsspråk og minoritetsundervisning* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ethnologue (a.s(a)). *Urdu*. Lokalisert 6. juni 2013, på <http://www.ethnologue.com/language/urd>.
- Ethnologue (a.s(b)). Lokalisert 27. mai 2013, på <http://www.ethnologue.com>.
- Everett, E. L. & Furuseth, I. (2004). *Masteroppgaven. Hvordan begynne - og fullføre*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Forskningsetiske komiteer (2009). *Forskningsetiske retningslinjer for forskning på Internett*. Lokalisert 07. september 2012, på <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/Internett-forskning/>.

-
- Fossheim, H. J. (2009). *Internettbrukere og internettforskning*. Lokalisert 15. november 2011 og 21. oktober 2013, på <http://www.etikkom.no/no/FBIB/Temaer/Forskning-pa-bestemte-grupper/Internettbrukere-og-internettforskning>.
- Fossheim, M. (2010). *Språket på Midøya*. (Masteroppgave, Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier). Bergen: Universitetet i Bergen. Lokalisert 31. oktober 2011, på <https://bora.uib.no/bitstream/1956/4919/1/77992417.pdf>.
- Gardner-Chloros, P. (2009a). *Code-switching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gardner-Chloros, P. (2009b). Sociolinguistic factors in code-switching. I B. E. Bullock & A. J. Toribio (Red.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Code-switching* (s. 97-113). Cambridge: Cambridge University Press.
- Gulliksen, Ø. T. (2011). Einar Haugen – utdypning (NBL-artikkel). I *Store Norske Leksikon*. Lokalisert 6.april 2011, på http://www.snl.no/nbl_biografi/Einar_Haugen/utdypning.
- Hanna, B. E. & de Nooy, J. (2009). *Learning Language and Culture via Public Internet Discussion Forums*. London: Palgrave Macmillian.
- Hansen, E. E. & Solberg, H. (Red.) (s.a.). *Regler for diskusjon*. Lokalisert 15. april 2013, på <http://vgd.no/system/information/rules>.
- Herring, S. C. (2007). A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse. *Language@Internet*, 4. (37 s.). Lokalisert på <http://www.languageatinternet.org/articles/2007/761>.
- Hinrichs, L. (2006). *Codeswitching on the web: English and Jamaican Creole in e-mail communication*. Lokalisert på Ebrary database.
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (2004). *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Islaam (s.a.). *Takabbur (pride)*. Lokalisert 02. juli 2013, på http://www.islaam.org/tasawwuf/Tasa_64.htm
- Islamqa (s.a.). *What does nauzubillah and al-liyaazubillah mean?*. Lokalisert 02. juli 2013, på <http://islamqa.org/hanafi/tafseer-raheemi/51787>

-
- Johansen, L. B. (2007). *Et eget rom. Identitetsarbeid på en norsk-pakistansk nettside*. (Masteroppgave. Institutt for Kulturstudier og Orientalisk Språk. Universitetet i Oslo [UIO]). Oslo: UIO.
- Jørgensen, J. N. (2005). Sociolingvistikken og ”native speaker” i Skandinavi. I P. Dyndahl & L. A. Kulbrandstad (Red.), *High Fidelity eller rein jalla?* (s.33-52). I *Kommunikasjon i det flerkulturelle samfunn: DIGKOM M06: artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.
- Jørgensen, J. N. (2011). Linguistic Construction and Negotiation of Social Relations Among Bilingual Turkish-speaking Adolescents in North-western Europe. I J. N. Jørgensen (Red.), *Bilingualism and Social Relations: Turkish Speakers in North Western Europe* (s. 1-11). Lokalisert på Ebrary database.
- Jørgensen, J. N. & Juffermans, K. (2011). *Languaging* (Longer version). Lokalisert 12. mars 2013, på <https://www.academia.edu/1808400/Languaging>.
- Kaito (admin.) (2009). *Regler og fremgangsmåte for diskusjonsforumet*. Lokalisert 30. april 2013 på http://www.desi.no/forum/regler-og-fremgangsmte-for-diskusjonsforumet_topic1510.html?FID=1&PR=3.
- Kildekritikk (2013a). *Pakistanere i Norge*. Lokalisert 03. mai 2013, på Wikipedia: https://no.wikipedia.org/wiki/Pakistanere_i_Norge .
- Kildekritikk (2013b). Lokalisert 15. april 2013, på Wikipedia: <http://no.wikipedia.org/wiki/Hindi>.
- Kildekritikk (2013c). Lokalisert 15. april 2013, på Wikipedia: <http://no.wikipedia.org/wiki/Devanagari>.
- Kildekritikk (2013d). Lokalisert 10. juni 2013, på Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Languages_of_Pakistan.
- Kildekritikk (2013e). Lokalisert 07. oktober 2013, på Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/William_Labov.
- Kildekritikk (2013f). Lokalisert 10. juni 2013, på Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Roman_Urdu.

Kildekritikk (2013g). Lokalisert 26. juni 2013, på Wikipedia:

http://en.wikipedia.org/wiki/Quran_translations.

Kildekritikk (2013h). Lokalisert 26. juni 2013, på Wikipedia:

http://no.wikipedia.org/wiki/Oversettelser_av_Koranen.

Kildekritikk (2013i). Lokalisert 02. juli 2013, på Wikipedia:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Haraam>.

Kløvstad, V., & Storsul, T. (2009). Vil du laste ned web 2.0? I H. Grande Røys (Red.), *Delte meninger. Om nettets sosiale side* (s. 17-30). Oslo: Universitetsforlaget.

Kramsch, C.(2009). *Language and Culture*. Oxford: Oxford University Press.

Kristiansen, K. (2009). Urdu - litteratur. I *Store norske leksikon*. Lokalisert 10. juni 2013, på, <http://snl.no/urdu/litteratur>.

Kulbrandstad, L.A. (2006). Å leve og lære med to språk. I K. Kuusela & S. Sand (Red.), *Introduktion och integration/ Introduksjon og integrasjon* (s. 155-170). I *Kommunikasjon i det flerkulturelle samfunn: DIGKOM M06: artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.

Kvale, S. & Brinkmann, S., 2009, 2 utg. *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk: Oslo.

LePage, R. B. & Tabouret-Keller, A. (1985). Introduction. I *Acts of Identity. Creole-based approaches to language and ethnicity* (s. 1-16). I *Kommunikasjon i det flerkulturelle samfunn: DIGKOM M06: artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.

LePage, R. B. & Tabouret-Keller, A. (1985). Linear Continuum or Multidimensional Model?. I *Acts of Identity. Creole-based approaches to language and ethnicity* (s. 180-206), I *Kommunikasjon i det flerkulturelle samfunn: DIGKOM M06: artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.

Lund, T. (2002). Generaliseringsproblematikk. I T. Lund (Red.). *Innføring i forskningsmetodologi* (s.125-140). Oslo: Unipub.

-
- Lüders, M. (2007). Private subjekter i digitale miljøer: Iscenesettelse i endring? I M. Lüders, L. Prøitz & T. Rasmussen (Red.), *Personlige medier livet mellom skjermene* (s. 226-246). I *Mediert ungdomskultur: DIGKOM M05: Artikkelsamling* [2008]. Hamar: Høgskolen I Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.
- Myers-Scotton, C. (2008). Code-switching as indexical of social negotiations. I L. Wei (Red.), *The Bilingualism Reader* (2. utg.) (s. 97-122). London: Routledge.
- NOU (2004). *Ny utlendingslov*. Lokalisert 03. mai 2013 på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/nouer/2004/nou-2004-20/4/5/3.html?id=387376>.
- Omniglot (a.s). *Urdu*. Lokalisert 6. juni 2013 på <http://www.omniglot.com/writing/urdu.htm>.
- Paolillo, J. C. (2007). How Much Multilingualism? Language Diversity on the Internet. I B. Danet & S. C. Herring (Red.), *The Multilingual Internet. Language, culture and communication online* (s. 408-430). New York: Oxford University Press.
- PewResearch (2012). *Muslims*. Lokalisert 23. juni 2013, på <http://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-muslim/>.
- Rampton, B. (1995). Language Crossing and The Problematisation of Ethnicity and Socialisation. *Pragmatics*, 5(4) (s.485-513). Lokalisert på <http://elanguage.net/journals/pragmatics/article/view/474/406>.
- Regjeringen (2000). *Veiledning om lov og forskriftsarbeid*. Lokalisert 28. mai 2013, på http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/Veiledninger_brosjyrer/2000/Veiledning-om-lov--og-forskriftsarbeid.html?id=87536.
- Sebba, M. & Wootton, T. (1998). We, they and identity: Sequential versus identity-related explanation in code-switching. I P. Auer (red.), *Code-Switching in Conversation. Language, interaction and identity* (s. 262-289). London: Routledge.
- Statistisk Sentralbyrå (2011a). *Innvandring og innvandrere*. Lokalisert 03. desember 2011 på <http://www.ssb.no/emner/00/00/10/innvandring>
- Statistisk Sentralbyrå (2011b). *Elevar med morsmålsopplæring og/eller tospråkleg fagopplæring, etter morsmål*. Lokalisert 05. desember 2011 på

http://statbank.ssb.no/statistikbanken/Default_FR.asp?PXSid=0&nvl=true&PLanguage=0&tilside=selectvarval/define.asp&Tabellid=03742.

Statistisk Sentralbyrå (2012). *Bruk av IKT i husholdningene*. Lokalisert 21. januar 2012 og 03. juli 2013 på <http://ssb.no/teknologi-og-innovasjon/statistikker/ikthus>.

Statistisk Sentralbyrå (2013a). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. januar 2013*. (Tabell) Lokalisert 03. mai 2013 på <http://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2013-04-25?fane=tabell&sort=nummer&tabell=109859>.

Statistisk Sentralbyrå (2013b). *Innvandrerens bosettingsmønster*. Lokalisert 06. mai 2013 på <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-i-bygd-og-by>.

Statistisk Sentralbyrå (2013c). *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre*. Lokalisert 13. mai 2013, på <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/innvbef>.

Statistisk Sentralbyrå (2013d). *Elever i grunnskolen, 1. oktober 2012*. Lokalisert 10. juni 2013 på <http://www.ssb.no/utgrs>.

Svendsen, B. A. (2006). Fra språklig enhet til språklig pluralisme? Språk og identitet i det offisielle enspråklige Norge. I T. Hylland Eriksen & J.-K. Breivik (Red.), *Normalitet* (s. 227.251). Oslo: Universitetsforlaget.

Thiesen, F. (2009). Hindi. I *Store norske leksikon*. Lokalisert 10. juni 2013, på <http://snl.no/hindi>.

Turkle, S. (2004). Collaborative Selves, Collaborative Worlds: Identity in the Information Age. I C. Reed, P. Sands & J. A. Inman (Red.), *Electronic collaboration in the humanities issues and options* (s. 3-12). I *Mediert ungdomskultur: DIGKOM M05: Artikkelsamling* [2008]. Hamar: Høgskolen I Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.

Tømte, C., & Søyby, M. (2009). Å vokse opp digitalt. I H. Grande Røys (Red.), *Delte meninger. Om nettets sosiale side* (s. 217-232). Oslo: Universitetsforlaget.

Urban Dictionary (s.a). *Desi*. Lokalisert 03. Mai 2013, på <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=desi>.

Vogt, K. (2012). *Hadith*. I Store norske leksikon. Lokalisert 24.10.13, på <http://snl.no/hadith>.

Warschauer, M. (2002): Languages.com: The Internet and linguistic pluralism. I I. Snyder (Red.), *Silicon Literacies. Communication, Innovation and Education in the Electronic Age* (s. 62-75). I *Kommunikasjon i det flerkulturelle samfunn: DIGKOM M06: artikkelsamling* [2009]. Hamar: Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning og naturvitenskap.

Wei, L. (2008). Dimension of bilingualism. I L. Wei (Red.), *The Bilingualism Reader* (2. utg.) (s. 3-22). London: Routledge.

Wilhelmsen, M., Holth, B. A., Kleven, Ø. & Risberg, T. (2013). *Minoritetsspråk i Norge*. Lokalisert 21.10.13, på <http://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/attachment/100940?ts=13d3a8c3cf0>.

Vedlegg 1 - NSD

~~Norsk~~ samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org nr. 985 321 884

Lars Anders Kulbrandstad
Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap - Elverum
Høgskolen i Hedmark
Postboks 400
2418 ELVERUM

Vår dato: 19.04.2012

Vår ref:30108 / 3 / MSI

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 06.03.2012. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 17.04.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

30108	<i>Kodeveksling på et flerspråklig forum</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Høgskolen i Hedmark, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Lars Anders Kulbrandstad</i>
Student	<i>Margaret Egeberg</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

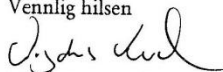
Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, eventuelle kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://www.nsd.uib.no/personvern/prosjektoversikt.jsp>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 20.12.2012, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Marte Sivertsen

Kontaktperson: Marte Sivertsen

Vedlegg: Prosjektvurdering

✓ Kopi: Margaret Egeberg

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrrs.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@svt.uib.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 30108

Viser til korrespondanse pr. e-post og telefon med student, hvor kommentarene i det følgende har blitt avklart.

Formålet er å undersøke kodevekslingens funksjon blant flerspråklige på et forum, og se hvilken betydning denne kodevekslingen har for kommunikasjonen. Med kodeveksling menes at den enkelte benytter seg av mer enn ett språk innenfor en og samme samtale.

Data samles inn via ca 8 forumtråder fra tidsrommet jan.2009 til feb.2010. Utvalget hentes fra forumet Desi (<http://www.desi.no>), som oppgis å være et nettsted for minoriteter i Skandinavia. Antallet unike deltakere i utvalget er anslagsvis rundt 100 personer. Det tas høyde for at alderen på deltakerene kan være ned til 13 års alderen, da Desi oppgir 13 år som aldersgrensen for å registrere seg som bruker på nettforumet.

Vi forstår det slik at det i tillegg til teksten brukerne selv skriver, kun er den enkeltes "nick" som registreres ifm. datainnsamlingen. Studenten vil anvende klipp og lim metoden for å systematisere forumtrådenes sitater i et eget dokument. Datamaterialet vil være knyttet til personidentifiserende opplysninger ("nick") via kode som viser til en koblingsnøkkel.

Personvernombudet finner at opplysningene kan behandles iht. personopplysningsloven § 8 d) jf. § 9 d). Personvernombudet anser behandlingen for å være lite personinngripende. Det vektlegges at det behandles opplysninger som den registrerte selv frivillig og uoppfordret har gjort kjent for en større gruppe mennesker, ved å publisere på et åpent nettforum. Videre er det i dette prosjektet ikke personene som er av interesse, men innholdet i kommentarene, da fokuset er på språket og språkbruken/kodevekslingen.

Det gis skriftlig informasjon om prosjektet, både som et eget innlegg på den enkelte forumtråden og på forumets sider forøvrig. Den enkelte gis mulighet til å reservere seg mot behandlingen av personopplysninger i prosjektet.

Personvernombudet finner i utgangspunktet informasjonen tilfredsstillende, forutsatt at det informeres om at det vil publiseres sitater i masteroppgaven, slik at den enkelte vil kunne være indirekte identifiserbare i oppgaven. Dato for prosjektslutt bør også fremgå.

Ombudet legger til grunn at veileder og student setter seg inn i og etterfølger Høgskolen i Hedmark sine interne rutiner for datasikkerhet, spesielt med tanke på bruk av privat bærbar pc til oppbevaring av personidentifiserende data. Koblingsnøkkelen lagres adskilt fra det øvrige materialet.

Prosjektet er planlagt avsluttet 20.12.12. Datamaterialet anonymiseres ved prosjektslutt, med unntak av sitater som publiseres i oppgaven. For at datamaterialet skal være anonymt, må eventuelle direkte personopplysninger (navn, e-postadresse og telefonnummer el.) slettes og indirekte personidentifiserende opplysninger (bakgrunnsopplysninger som "nick", alder og kjønn) slettes eller grovkategoriseres, slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes i materialet av noen.

Vedlegg 2 - Informasjonsskriv

Følgende melding ble postet første gang på forumet den 21. mars 2012. Deretter ble den sammen meldingen postet i alle de åtte forumtrådene som danner korpuset på denne oppgaven, den 24. april. 2012:

"Hei alle forum-brukere!

Jeg er masterstudent ved studiet Master i digital kommunikasjon og kultur ved Høgskolen i Hedmark. I disse dager jobber jeg med mitt forskningsprosjekt som skal omhandle kodeveksling på ett nettforum. I den forbindelse har jeg fått tillatelser til å bruke forumtråder fra deres forum.

Kort om prosjektet:

Jeg ønsker å se nærmere på hvordan kodeveksling arter seg på et flerspråklig forum, og jeg søker å forstå hvorfor enkelte kodeveksler. Med kodeveksling menes at den enkelte benytter seg av mer enn ett språk innenfor en og samme samtale. Mye tidligere forskning på kodeveksling er gjort på muntlige samtaler og det kunne vært spennende å se om mekanismene er like/ulike for den skriftlige kodevekslingen. I tillegg er det fremdeles mange som tror at kodeveksling i mange tilfeller skyldes mangel på kunnskap til et språk. Jeg håper gjennom min forskning å kunne bidra i en positiv retning til forståelsen av kodeveksling blant flerspråklige.

Forumtrådene jeg har plukket ut og som jeg skal se videre på i min forskning er skrevet i perioden 7.januar 2009 - 6.februar 2010, *og dette er en av de trådene!*

I oppgaven vil jeg vise til hvilke funksjoner kodevekslingen har og det kan derfor være nødvendig å bruke *sitater fra denne tråden*. I oppgaven vil ingen navn, heller ikke 'nicknames'/kallenavn komme til syne, og ei heller andre personopplysninger. Opplysninger som framkommer i innleggene, rundt f.eks. personnavn, alder, bosted etc. vil bli fjernet/endret i oppgaven. Det kan likevel være enkelte som ikke ønsker at deres innlegg skal benyttes i oppgaven, og disse har muligheten til å reservere seg mot dette.

Jeg vil som sagt anonymisere innleggene som brukes i min oppgave på en best mulig måte, men om det er noen som vet at de har postet innlegg i det gitte tidsrommet og ikke vil delta i prosjektet er det bare å kommentere her, eller evt. sende meg melding.

Mastergradsprosjektet er planlagt fullført senest desember 2012, og oppgaven vil etter den tid bli tilgjengelig på høgskolens bibliotek og som elektronisk tekst.

Tusen takk for at dere tok dere tid til å lese dette! Og ikke nøl med å spørre om det er noe dere lurer på!"

Det har (per 13. november 2013) ikke kommet noen tilbakemeldinger på fra brukere av forumet om at de forbeholder seg retten til ikke å delta i prosjektet.

Vedlegg 3 - Lånord i korpuset

Med utgangspunkt i *Tanums store rettskrivningsordbok*, 9. utgave (2012)

Add	fork. for addatur, adde (på resepter: sett til)
Allah	(arab.) Gud
Co. el. co.	eng. fork. for company
E-mail (se e-post)	elektronisk post
Hadith	s. arab. (overlevering om profeten Muhammeds uttalelser og handlinger)
Imam	leder av fellesbønnen i islam; hist. fyrstetittel
Jihad	en arab. (kamp for Guds sak, hellig krig)
Kalif	overhode for det muslimske samfunnet
Koranen	islamsk hellige bok
Must	/møst/ et eng. (nødvendighet)
Plenty	adj. og s. (fullt opp (av), rikelig)
Racer	/reser/ (veddeløpsbil, -sykkel; kapproer, dyktig person)
Ramadan	muslimenes fastemåned
Salam	arab. ("fred", hilsningsformel)
Sjia	sjiamuslim; sjiaislam (retning i islam)
Sporty	/sparti/ ub. adj. (grei, real, sportslig)
Sunna	-en arab. (det profeten Muhammed sa og gjorde, danner norm for islamsk livsførsel)

Sunni	sunnimuslim; sunniislam (den ortodokse og mest utbredte retningen innenfor islam)
Sura	el. sure; arab. (kapittel i Koranen)